

HET Register

Vakblad van het Register Belastingadviseurs REGISTER ■

BELASTING ■

april 2018 | nummer 2 ADVISEURS ■

Spoedreparatie fiscale eenheid Vpb: leg de rekening niet bij het mkb!

Compensatie partner bij uitfaseren PEB: zorg voor afspraken

Jan Bouwman: 'Er is nog geen goed alternatief voor de
vennootschapsbelasting'

IB-aspecten rond het woon-werkpand van de IB-ondernemer

Exclusief aanbod voor RB-leden.

Onze nieuwe RB-pakketten. 100% online en volledig afgestemd op uw RB-praktijk.

Sdu biedt RB-leden 5 nieuwe, aantrekkelijk geprijsde pakketten. Deze zijn door Sdu met zorg samengesteld op basis van de wensen en behoeften van RB-leden. Met de toevoeging van het complete programma van Licent Academy vindt u bij Sdu nu ook de beste mogelijkheden om uw vak kennis op niveau te houden. Kies het RB-pakket dat het best bij uw praktijk past.

RB Online learning pakket

Tax Talks

- 10x Live-webinars
- 20x Online learnings
- 10x Focus webinars
- Podcasts

495.-

RB Praktijk pakket

Fiscaal en Meer Excellent

- Maandelijks 44 adviezen voor de IB-onderneming, BV en DGA
- Thematische toelichtingen (IB, VPB, AWR & Btw)
- 300 modellen en tools
- Cijfers, tabellen en regelingen
- Elk kwartaal opinies, interviews en achtergronden bij het fiscale nieuws

995.-

RB Advies pakket

NDFR en NTFR

- Inkomstenbelasting
- Vennootschapsbelasting
- NTFR Online

2350.-

RB Advies pakket Pro

NDFR en NTFR

- Inkomstenbelasting
- Vennootschapsbelasting
- Loonbelasting
- Omzetbelasting
- NTFR Online
- Wegwijsserie

3250.-

RB Advies pakket Expert

NDFR en NTFR

- Inkomstenbelasting
- Vennootschapsbelasting
- Loonbelasting
- Omzetbelasting
- Formeel belastingrecht
- Successiewet en Wet op belastingen en verkeer
- Internationaal recht
- NTFR Online
- Tax Talks

4850.-

Exclusief aanbod voor RB-leden: sdu.nl/rb-exclusief

Sdu

oprecht
de beste
keuze

Colofon

Het Register is een uitgave van het Register Belastingadviseurs (RB), Brenkmanweg 6
4105 DH Culemborg,
telefoon (0345) 54 70 00

Het Register verschijnt zes keer per jaar en vormt een belangrijke informatiebron voor de leden van het Register Belastingadviseurs. Leden en relaties van het RB ontvangen Het Register uit hoofde van hun lidmaatschap/betrokkenheid bij het RB. Informatie over (het lidmaatschap van) het RB vindt u op www.rb.nl; informatie over het opzeggen van het lidmaatschap vindt u op www.rb.nl/lidmaatschap-opzeggen.

Redactieraad

Mr. S.F.J.J. (Sylvester) Schenk RB (hoofd-redacteur)
Prof. mr. dr. G.J.M.E. (Guido) de Bont
Mr. E.E.J.C. (Eli) Hendriks RB
Mr. dr. M.J. (Mascha) Hoogeveen
Mr. W.J.M. (Wil) Vennix RB

Eindredactie

Kamminga Publicaties, Ton Kamminga
E-mail: ton@kammingapublicaties.nl

Uitgever

Register Belastingadviseurs
E-mail: communicatie@rb.nl

Rubriek Jurisprudentie en Wetgeving
Fiscaal up to Date, Eindhoven

Advertenties

Saskia van Baal
Tel.: (0345) 54 70 00
E-mail: svanbaal@rb.nl

Negende jaargang, oplage 7500

Vormgeving

Twinmedia BV, Joke Boer

© Register Belastingadviseurs

Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd door middel van boekdruk, foto-offset, fotokopie, microfilm of welke andere methode dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Register Belastingadviseurs.

'Het Register' bevat informatie die met de meeste zorgvuldigheid is samengesteld. Het Register Belastingadviseurs en de bij deze uitgave betrokken redactie en medewerkers aanvaarden geen aansprakelijkheid voor mogelijke gevolgen die zouden kunnen voortvloeien uit het gebruik van de in deze uitgave opgenomen informatie.

Citeertitel: Het Register 2018/nr.

REGISTER ■
BELASTING ■
ADVISEURS ■

www.rb.nl/het-register

10 Spoedreparatie fiscale eenheid Vpb: leg de rekening niet bij het mkb!

Mr. A.T. Pahladsingh RB en
mr. drs. P.W.H. van den Heuvel RB

16 'Er is nog geen goed alternatief voor de vennootschapsbelasting'

Interview met
prof. dr. J.N. Bouwman

De redactie - Over(-)macht

Prof. mr. dr. G.J.M.E. de Bont

■ 4

Kort & bondig

■ 5

Compensatie partner bij uitfaseren PEB: zorg voor afspraken

Drs. B. Kortenbach RB

■ 6

Dansende schuldeisers

Column - Prof. mr. dr. Freek Schols

■ 15

Jurisprudentie en wetgeving

■ 21

IB-aspecten rond het woon-werkpand van de IB-ondernemer

Drs. J.E. van den Berg

■ 26

Belastingstelsels in de Nederlandse Cariben: een mengmoes aan regelingen

Mr. A.C. van Aalst

■ 32

Wat maakt een woning tot een woning?

Drs. R.A.H.J. Kousen MRE

■ 36

Jolanda Smits-van Schaik RB: Niet met Weesgegroetjes alleen

Het kantoor

■ 41

Het Verenigingsnieuws

■ 45

Over(-)macht

Oké, er zijn adviseurs die wel erg scherp aan de wind hebben gezeild. Die voor hun cliëntèle inderdaad de Edelweiss bloemetjes aan de rand van de afgrond zoeken. En ja, binnen de gehele beroepsgroep zijn er altijd wel een paar rotte appels te vinden. Maar over welk percentage hebben we het dan? 0,1% van alle belastingadviseurs in Nederland? Of is dat al veel? Toch is er in de maatschappij ten aanzien van de belastingadviseur een sentiment ontstaan dat de wetgever – lees: het ministerie van Financiën, lees: de Belastingdienst – een aardig momentum biedt om zijn arsenaal aan te vullen. Zo streeft de Belastingdienst ernaar boeten te kunnen opleggen aan belastingadviseurs en deze publiekelijk bekend te maken.

Mijns inziens beginnen de verhoudingen zoek te raken. De indruk ontstaat dat de inspecteur optreedt voor het algemeen belang (het ‘goede’) en dat de belastingadviseur alleen maar uit is op gewin voor zijn cliënt ten koste van de maatschappij (het ‘kwade’). Het sentiment van een ‘zielige’ overheid die continu achter de feiten aanloopt en voortdurend wordt misleid, leidt zowel in de praktijk en jurisprudentie als in de wetgeving tot verharding. Zo waren de verplichtingen jegens de fiscus al verstrekkend, maar worden deze tegenwoordig ‘to the max’ benut. Bij een boekenonderzoek is het al bijna standaard dat alle e-mails worden verlangd, maar inmiddels worden ook al WhatsApp-berichten opgevraagd. Ieder gerechtvaardigd beroep op privacy wordt bij voorbaat weggehoond.

Ook recente uitspraken van de civiele rechter tonen weinig sympathie voor de fiscale professional. Zo oordeelde Rechtbank Rotterdam (ECLI:NL:RBROT:2017:9390) dat een geadviseerde truststructuur leidde tot wetsontduiking en dus tot aansprakelijkheid van de adviseur. Dat deze telkens had geschreven dat hij geen verantwoordelijkheid nam voor de waarden die werden gehanteerd, noch voor de verdere implementatie van het advies, mocht hem niet baten, terwijl daardoor wel de veronderstelde belastingfraude was ontstaan. Rechtbank Den Haag (ECLI:NL:RBAMS:2018:796) heeft onlangs van het zogeheven open stelsel een geschenk voor de ontvanger gemaakt, als gevolg waarvan een belastingschuld bij de belastingadviseur kan worden verhaald als hij ervan kan worden beticht dat hij de invordering van die schuld heeft gefrustreerd.

Ten slotte dan de bestraffing van adviseurs. Het Openbaar Ministerie heeft zijn pijlen gericht op ‘facilitators’ en de Belastingdienst is momenteel daadwerkelijk gebruik aan het maken van zijn bevoegdheid om aan adviseurs bestuurlijke boeten op te leggen. Niet alleen bij echte fraudegevallen, maar ook in situaties waarin de inspecteur meent dat de adviseur zorgvuldiger onderzoek naar de feiten had moeten doen, alsook bij taxplanningstructuren.

Het heeft er alle schijn van dat de Belastingdienst – en in zijn kielzog de wetgever – van het gunstige tij gebruik wil maken om de beroepsgroep ‘eronder’ te krijgen en de belastingadviseur om te vormen tot een mak schaap dat zijn functie vervult ten dienste van ‘de’ maatschappij. Bij iets ongebruikelijks dus altijd melden en bij het adviseren (met name) oog hebben voor de belangen van de schatkist. Poortwachter voor de maatschappij derhalve, in plaats van belangenbehartiger van de cliënt. Aan de individuele belastingadviseur, maar zeker ook aan hun belangenbehartigers de keuze of het oorspronkelijke beroep naar de slachtbank gaat. <<<

Prof. mr. dr. G.J.M.E. (Guido) de Bont

Hoogleraar formeel belastingrecht aan de Erasmus Universiteit, advocaat bij De Bont Advocaten en lid van de redactieraad

Fiets van de zaak wordt aantrekkelijker

De fiscale fietsregeling wordt vereenvoudigd, waardoor een fiets van de zaak aantrekkelijker wordt. De komende tijd wordt de regeling samen met brancheverenigingen uitgewerkt; ze moet per 1 januari 2020 ingaan, heeft staatssecretaris Snel van Financiën de Tweede Kamer laten weten. Anders dan bij auto's geldt bij fietsen geen forfait voor het privégebruik. Fietsers moeten daardoor precies bijhouden hoeveel kilometer ze privé fietsen en hoeveel voor woon-werkverkeer. Van die privékilometers worden zaken als onderhoudskosten, reparaties, verzekeringen en – bij een elektrische fiets – stroomverbruik afgetrokken. Het bedrag dat onderaan de streep overblijft, moeten werkgevers bij het belastbare salaris optellen. Snel wil nu ook voor fietsen een forfaitaire bijtelling invoeren. De bedoeling is dat de leasefiets naast de auto van de zaak mag worden gebruikt.

■ Ministerie van Financiën, 19 maart 2018

Handhaving Wet DBA verder opgeschort

De opschorting van de handhaving van de Wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties (Wet DBA) is verlengd tot 1 januari 2020, hebben minister Koolmees van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en staatssecretaris Snel van Financiën de Tweede Kamer laten weten. Dit betekent dat opdrachtgevers en opdrachtnemers tot die tijd geen boetes of naheffingen krijgen als achteraf wordt geconstateerd dat er sprake is van een dienstbetrekking. Wel gaat het kabinet de mogelijkheden voor de handhaving van kwaadwillenden vanaf 1 juli 2018 verruimen; vanaf deze datum richt de handhaving zich niet langer alleen op de ernstigste gevallen, maar ook op de andere kwaadwillenden. Wie dat dan ook mogen zijn.

■ Ministeries van SZW en Financiën, 9 februari 2018

Belastingdruk eenverdieners loopt op

De belastingdruk voor eenverdieners is in het afgelopen decennium sterk opgelopen en zal in de toekomst nog verder toenemen, terwijl die voor tweeverdieners is gedaald. De belastingdruk voor eenverdieners wordt in de toekomst zelfs hoger dan die voor tweeverdieners. Dit is opmerkelijk, omdat eenverdieners een lager bruto inkomen hebben, concludeert het Centraal Planbureau in de publicatie 'Eenverdieners onder druk'.

De overheid kan de belastingdruk op eenverdieners verlagen door een verhoging van het kindgebonden budget of het introduceren van een overdraagbare algemene heffingskorting voor stellen met jonge kinderen. Anderzijds kan ze de belastingdruk op tweeverdieners verhogen door een verlaging van de combinatiekorting of de kinderopvangtoeslag. Al deze maatregelen leiden echter wel tot een lagere arbeidsparticipatie en minder economische zelfstandigheid, vooral van vrouwen.

■ Centraal Planbureau, 15 februari 2018

Compensatieregeling voor vrouwelijke zelfstandigen

Vrouwelijke zelfstandigen die tussen 7 mei 2005 en 4 juni 2008 zijn bevallen, kunnen vanaf 15 mei 2018 een compensatie aanvragen bij het UWV. De aanvraagperiode loopt tot 1 oktober 2018. Minister Koolmees van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft de regeling getekend. Genoemde groep vrouwen viel tussen wal en schip; voor en na die periode bestond en bestaat namelijk wel recht op een zwangerschaps- en bevallingsuitkering. Diverse rechtszaken hebben ertoe geleid dat een compensatieregeling werd opgetuigd. Naar schatting zo'n 20.000 vrouwen kunnen daarom vanaf 15 mei een aanvraag doen voor een compensatie van € 5600 bruto. Deze wordt vanaf 1 januari 2019 uitgekeerd.

■ Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 8 maart 2018

Compensatie partner bij uitfaseren PEB: zorg voor afspraken

De Wet uitfasering pensioen in eigen beheer en overige fiscale pensioenmaatregelen (Wet uitfasering PEB) bestaat inmiddels bijna een jaar. Ongeveer een jaar geleden heb ik in Het Register geschreven dat deze wetgeving juridische, fiscale en praktische knelpunten met zich zou brengen. Welnu, dat is gebleken. De website van de kennisgroep pensioenen van de Belastingdienst telde op het moment van schrijven 37 vraag-en-antwoordbesluiten over deze wet. En ook nog eens 10 van zulke besluiten over de oudedagsverplichting (ODV). Desondanks bestaat op verschillende punten nog altijd veel onduidelijkheid, zoals rond de compensatie voor de partner van de dga.

Bas Kortenbach
Drs. B. Kortenbach
RB is pensioenadviseur bij Next Level Pensioenadvies in Den Haag en lid van de Specialisten-groep Pensioenen van het RB

Hoewel er tijdens de parlementaire behandeling van de Wet uitfasering PEB veel aandacht is geweest voor de positie van de partner van de dga en de vraag of, en zo ja, hoe deze moet worden gecompenseerd, is er in dat kader tot op heden slechts beperkt aandacht geweest voor het huwelijksvermogensrecht en de bepalingen rond de wettelijke gemeenschap van goederen.

Voor dga's die in gemeenschap van goederen zijn gehuwd, wordt algemeen aangenomen dat de opbrengsten van de afkoop van het pensioen in eigen beheer (PEB), dan wel de omzetting ervan in een ODV, in deze gemeenschap van goederen vallen. In mijn artikel van een jaar geleden ging ik daar zelf ook nog vanuit. Na nadere bestudering van de wettelijke gemeenschap van goederen van titel 7 van boek 1 van het Burgerlijk Wetboek heb ik daar echter sterke twijfels bij gekregen. Het is zeer wel denkbaar dat de afkoopsom, dan wel de aanspraak op uitkeringen uit de ODV, volledig toekomt aan de dga.

Wettelijk kader

Met de invoering van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding (WVPS) zijn pensioenrechten buiten de wettelijke gemeenschap van goederen geplaatst.¹ De verdeling van pensioenrechten bij scheiding wordt sindsdien geregeld door de WVPS en niet meer door het

huwelijksvermogensrecht. Met een afkoop of omzetting in een ODV van het PEB wordt het kader van de WVPS verlaten en wordt het huwelijksvermogensrecht weer relevant. Pensioenaanspraken zijn naar hun aard levenslange uitkeringen die tot doel hebben het arbeidsinkomen van de dga te vervangen. De bedoeling van het uitfaseren van het PEB is dat de pensioenaanspraken verdwijnen. Hetgeen daarvoor in de plaats komt, vormt regulier vermogen dat onder de regels van de gemeenschap van goederen valt, dan wel onder de huwelijkse voorwaarden. De Wet uitfasering PEB regelt niets voor deze overgang van juridisch kader.

Nu pensioenaanspraken buiten de gemeenschap vallen, is de vraag relevant aan wie deze toekomen. Meestal bestaan deze aanspraken uit:

- ouderdomspensioen, levenslang uit te keren vanaf de pensioendatum; en
- partnerpensioen, direct na overlijden levenslang uit te keren aan de partner.

De dga heeft als werknemer de aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd in zijn dienstverband. Het lijkt logisch dat die aanspraak toekomt aan de dga. Voor de aanspraak op partnerpensioen in eigen beheer is die vraag minder makkelijk te beantwoorden. Ook die aanspraak wordt door de dga opgebouwd in zijn dienstverband, maar partnerpensioen kan naar zijn aard niet aan

hem toekomen. De essentie van het partnerpensioen is immers dat het ingaat na het overlijden van de dga en toekomt aan de partner.

Hoewel de Pensioenwet niet op de dga van toepassing is, valt daaruit wel af te leiden hoe in het algemeen wordt aangekeken tegen deze vraag. Uit die wet volgt dat de werknemer gedurende het huwelijk de beschikkingsmacht over het partnerpensioen heeft; de werknemer heeft een aanspraak op partnerpensioen ten behoeve van zijn partner. In art. 57 PW staat:

1. Indien de partnerrelatie van een deelnemer eindigt door scheiding verkrijgt de gewezen partner van de deelnemer een zodanige aanspraak op partnerpensioen als de deelnemer ten behoeve van die gewezen partner zou hebben behouden indien op het tijdstip van scheiding zijn deelneming zou zijn geëindigd.
2. Indien de partnerrelatie van een gewezen deelnemer eindigt door scheiding, en de gewezen deelnemer ten behoeve van die partner een aanspraak op partnerpensioen heeft behouden bij beëindigen van de deelneming, gaat de aanspraak over op de gewezen partner van de gewezen deelnemer.
3. Indien de partnerrelatie van een gepensioneerde eindigt door scheiding, en de gepensioneerde ten behoeve van die partner een aanspraak op partnerpensioen heeft behouden bij het ingaan van het ouderdomspensioen, gaat die aanspraak over op de gewezen partner van de gepensioneerde.

In de memorie van toelichting op art. 57 PW (destijds art. 51) staat: 'De formulering van het tweede, derde en vierde lid gaat ervan uit dat een deelnemer een aanspraak op partnerpensioen heeft ten behoeve van zijn partner. Met andere woorden, de partner heeft die aanspraak niet zelf. Alleen in geval van scheiding verkrijgt de partner die aanspraak wel zelf. Overigens moet worden opgemerkt dat de partner van de deelnemer wel aanspraakgerechtigde is in de zin van artikel 1.'²

Bij echtscheiding ontstaat op grond van art. 57 PW dus een zelfstandig recht voor de ex-partner. Voor het PEB is een vergelijkbare bepaling opgenomen in art. 3a, lid 2 WVPS. Zou de aanspraak op partnerpensioen tijdens het huwelijk al toekomen aan de partner, dan waren deze wetsartikelen overbodig geweest. Ook in de jurisprudentie zijn aanknopingspunten te vinden die het beeld ondersteunen dat de aanspraak op partnerpensioen gedurende het huwelijk toekomt aan de werknemer.³

Pensioenovereenkomst

Ook de bepalingen uit de pensioenovereenkomst zelf kunnen relevant zijn voor de beoordeling van de vraag aan wie het partnerpensioen toekomt. Het model van de fiscus en het model van het Register Belastingadviseurs kennen een op dat punt nagenoeg gelijklopende bepaling: 'Indien de pensioenopbouw anders dan door overlijden vóór pensioendatum wordt beëindigd, verkrijgt werknemer een tijdsevenredige, premievrije aanspraak op ouderdomspensioen. De partner van werknemer ontvangt een tijdsevenredige, premievrije aanspraak op partnerpensioen.'⁴

Ook de bepalingen uit de pensioenovereenkomst zelf kunnen relevant zijn voor de beoordeling van de vraag aan wie het partnerpensioen toekomt

Verdedigd kan worden dat deze bepaling een zelfstandig recht schept voor de partner, een zogenaamd derdenbeding.⁵ Bij zo'n beding schept een overeenkomst tussen twee partijen rechten ten behoeve van een derde die zelf geen partij is bij de overeenkomst. Als inderdaad sprake is van een derdenbeding, kan het zijn dat de aanspraak op partnerpensioen vanaf het moment van beëindigen van de pensioenopbouw als een zelfstandige aanspraak van de partner moet worden gezien. Dat zou betekenen dat de aanspraak op partnerpensioen niet zonder meer meegaat in het traject van uitfasering dat de dga en de bv met elkaar hebben doorlopen. De partner is immers geen contractspartij geweest bij die overeenkomst en heeft dus zijn zelfstandige aanspraak op partnerpensioen niet prijsgegeven.

Alleen wanneer de derde (de partner) het derdenbeding heeft aanvaard, kan hij zelfstandig een beroep doen op de overeenkomst en zal het partnerpensioen een zelfstandige aanspraak van die partner zijn. Is het derdenbeding onherroepelijk en jegens de derde *om niet* gemaakt, dus zonder tegenprestatie, dan geldt het wettelijk gezien als aanvaard als de derde er kennis van heeft en het beding niet heeft afgewezen. Het gaat voor dit artikel te ver om dat uit te werken. Voor het vervolg neem ik aan dat pensioenaanspraken – zowel op ouderdomspensioen als op partnerpensioen – tot het vermogen van de dga behoren.

Gevolgen uitfaseren

Bij het uitfaseren van het PEB verdwijnen de pensioenaanspraken als zodanig. De gekozen techniek bestaat uit twee stappen die achtereenvolgens worden doorlopen:

1. de pensioenaanspraken worden afgestempeld (verminderd) tot aanspraken die overeenkomen met de fiscale pensioenverplichting; en
  2. de afgestempelde pensioenaanspraken worden uitgefaseerd door afkoop, dan wel omzetting in een ODV.
- Deze tweestappentechniek heeft tot gevolg dat ook de tegenprestatie voor het prijsgeven van de aanspraken op pensioen is opgesplitst in twee delen:

1. de toename van de waarde van de aandelen in de pensioen-bv. Met het afstempelen worden de pensioenaanspraken feitelijk verlaagd van de opgebouwde aanspraken naar aanspraken die op basis van commerciële uitgangspunten uit de fiscale pensioenverplichting kunnen worden gefinancierd. Met andere woorden, de pensioenaanspraken worden zodanig

Evengoed valt te verdedigen dat de waarde van de aandelen zelf in de gemeenschap valt en daarom ook de waardeinstijging

verlaagd dat de commerciële waarde daarvan gelijk is aan de fiscale pensioenverplichting vóór het afstemmen. De bv wordt hierdoor bevrijd van een deel van de uitkeringsverplichtingen. Daardoor verbetert de economische positie van de bv en neemt de waarde van de aandelen in de bv toe;

2. de tegenprestatie voor de afkoop is loon voor de dga, die voor de omzetting in een ODV de aanspraak uit uitkeringen uit de ODV.

Tegenprestatie wel of niet in gemeenschap van goederen?

Vallen deze tegenprestaties op grond van het huwelijksvermogensrecht in de wettelijke gemeenschap van goederen, zoals algemeen wordt aangenomen? Ik twijfel daaraan, op basis van het volgende. Art. 1:94 BW bepaalt dat pensioenen – waarop de WVPS van toepassing is – buiten de gemeenschap vallen. In lid 4 van dat artikel staat: ‘Vruchten van goederen die niet in de gemeenschap vallen, vallen evenmin in de gemeenschap. Buiten de gemeenschap valt hetgeen wordt geïnd op een vordering die buiten de gemeenschap valt, alsmede...’ Dit kan naar mijn mening betekenen dat de waardeinstijging van de aandelen – als vrucht van het prijsgeven van een deel

van de pensioenaanspraken, dan wel als het innen van een vordering – niet in de gemeenschap valt. Evengoed valt echter te verdedigen dat de waarde van de aandelen zelf in de gemeenschap valt en daarom ook de waardeinstijging. In mijn onderzoek op dit punt heb ik geen aanknopingspunten gevonden op grond waarvan de ene of de andere redenering meer valide lijkt. Aangezien de uitfasering van het PEB op het moment van schrijven nog geen jaar aan de gang is, heb ik ook geen rechtspraak aangetroffen waarin dit vraagstuk aan de orde komt. Voor de tegenprestatie onder punt 2 – loon, of aanspraak op uitkeringen uit de ODV – lijkt het leerstuk van de zaaksvervangende van toepassing. Art. 1:95, lid 1 BW luidt: ‘Een goed dat een echtgenoot anders dan om niet verkrijgt, blijft buiten de gemeenschap indien de tegenprestatie bij de verkrijging van dit goed voor meer dan de helft ten laste komt van zijn eigen vermogen. Voor zover...’ De zaaksvervangende bestaat eruit dat de dga een goed verkrijgt (geld, of een aanspraak op uitkeringen uit de ODV), in ruil voor een tegenprestatie (prijsgeven aanspraak op pensioen). Nu de tegenprestatie buiten de gemeenschap van goederen valt, zou het verkregen goed door de zaaksvervangende ook buiten de gemeenschap van goederen vallen. Het gevolg hiervan is dat de af-

koopsoom, dan wel de aanspraak op uitkeringen uit de ODV, geheel toekomt aan de dga.

Als de echtgenoten het vermogen dat op grond van het voorgaande buiten de gemeenschap van goederen blijft, niet apart hebben geadmistreerd, zal gemakkelijk worden geconcludeerd dat het vermogen in de gemeenschap van goederen valt. In dat geval biedt het tweede lid van art. 1:95 BW wellicht soelaas. Dat bepaalt dat, wanneer een goed in de gemeenschap valt en de ene echtgenoot bij de verkrijging van dat goed uit zijn eigen vermogen heeft bijgedragen, hem een vergoedingsvordering toekomt. Bij de verkrijging van de afkoopsoom, dan wel de aanspraak op uitkeringen uit de ODV, heeft de dga uit zijn eigen vermogen bijgedragen; hij heeft immers *zijn* aanspraken op pensioen prijsgegeven om de afkoopsoom of ODV-aanspraak te verkrijgen. Dit alles wijst er mijns inziens op dat de afkoopsoom of ODV-aanspraak bij echtscheiding per saldo aan de dga zal toekomen.

Als dit inderdaad de uitwerking is van het huwelijksvormingsrecht, pakt de uitfasering van het PEB economisch gezien erg onevenwichtig uit tussen de echtgenoten. Immers, de aanspraken op pensioen zouden bij echtscheiding worden verevend, waarbij de partner van de dga een groter aandeel in het kapitaal toekomt dan de dga.⁶ De vraag is of bij ontbinding van het huwelijk deze onevenwichtige uitkomst nog kan worden rechtgetrokken door bijvoorbeeld een vergoedingsrecht of een recht op verrekening voor de partner. Wellicht dat de grondbepalingen uit het Boon-Van Loonarrest hier een rol in gaan spelen, maar op dit moment bestaat daar geen zekerheid over.

Een voorbeeld (cijfers 2017)

Een dga, gehuwd in gemeenschap van goederen, heeft een PEB opgebouwd, bestaande uit:

- een ouderdomspensioen van € 15.000, levenslang uit te keren vanaf 65 jaar;
- een partnerpensioen van € 10.500, ingaand direct na overlijden van de dga.

De fiscale waarde van het PEB bedraagt € 100.000, waarvan € 15.000 (15%) aan het partnerpensioen is toe te rekenen. De commerciële waarde bedraagt € 300.000, waarvan € 70.000 (23%) aan het partnerpensioen is toe te rekenen.⁷ De bv heeft precies voldoende liquide bezittingen om de commerciële aanspraken te dekken. Er is dus geen onderdekking en de aandelen hebben geen waarde. De dga besluit zijn pensioen af te kopen en ontvangt van de bv € 66.000 netto op zijn bankrekening.⁸ De bv wordt direct na de afkoop geliquideerd. De netto liquidatie-uitkering bedraagt € 150.000.⁹

Uitgaande van het algemeen aanvaarde uitgangspunt dat zowel de afkoopsoom als de waardestijging van de aandelen in de gemeenschap van goederen valt, worden alle revenuen uit de afkoop 50/50 gedeeld tussen de echtgenoten. De partner gaat er in dat geval op achteruit, omdat de bij het partnerpensioen behorende afkoopsoom 50/50 wordt gedeeld, terwijl die aanspraak voorafgaande aan de afkoop in geval van echtscheiding volledig aan hem toekwam. Voor die achteruitgang in de positie zou

de partner een compensatie kunnen ontvangen, maar die valt dan ook weer in de gemeenschap.

Als de afkoopsoom buiten de huwelijksgoederengemeenschap blijft, wordt de partner in diens rechten aangetast. De afkoopsoom ad € 66.000 komt geheel toe aan de dga; slechts de waardestijging van de aandelen wordt 50/50 gedeeld. Na voltooiing van de transacties heeft de dga € 141.000 en de partner € 75.000 aan liquide middelen. Per saldo raakt de partner aanspraak op ouderdomspensioen kwijt ter waarde van € 115.000 en partnerpensioen ter waarde van (commercieel) € 70.000.¹⁰ Bij elkaar dus € 185.000, waarvoor hij slechts € 75.000 aan liquide middelen terugkrijgt. Waar bij een echtscheiding vóór afkoop de verhouding in vermogen (waarde pensioenaanspraken) tussen de dga en zijn partner op ongeveer 40/60 lag, ligt deze bij een echtscheiding direct na de afkoop van het PEB op ongeveer 65/35. Als ook de waardestijging van de aandelen buiten de huwelijksgoederengemeenschap blijft, staat de partner helemaal met lege handen.

Conclusie

Gezien de bepalingen over de gemeenschap van goederen en de mogelijke gevolgen daarvan voor de vermogensverdeling, lijkt het mij bittere noodzaak om duidelijke afspraken te maken over compensatie van de partner bij het uitfaseren van het PEB. Zonder afspraken heerst er veel onzekerheid en kan de partner feitelijk geen juiste afweging maken bij het verlenen van de noodzakelijke toestemming. <<<

Noten

- 1 Art. 1:94, lid 2, sub b BW.
- 2 Kamerstukken II 2005/06, 30 413, nr. 3, p. 213.
- 3 Zie onder meer Hof Den Bosch 3 februari 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:332, waarin het hof oordeelt dat tussen de partner van de werknemer en de pensioenuitvoerder geen rechtsbetrekking bestaat.
- 4 RB model pensioenovereenkomst Artikel 9. Beëindiging van de pensioenopbouw voor pensioendatum.
- 5 Zie art. 6:253 BW.
- 6 Op grond van de WVPS komt aan de partner toe uitbetaling van 50% van het tijdens het huwelijk opgebouwde ouderdomspensioen én het gehele partnerpensioen (zowel tijdens het huwelijk opgebouwd als daarvoor).
- 7 Het verschil kan worden verklaard doordat bij de commerciële berekening wordt gerekend met een direct ingaand partnerpensioen, terwijl voor de fiscale berekening een uitgesteld partnerpensioen als uitgangspunt wordt genomen.
- 8 Totaal bruto afkoopsoom gelijk aan de fiscale waarde van het PEB ad € 100.000, € 34.000 vloeit weg aan loonbelasting. Netto uit te betalen € 66.000.
- 9 Rekening houdend met 25% box 2-heffing.
- 10 De commerciële waarde van het ouderdomspensioen bedraagt € 230.000. De heft daarvan, € 115.000, is het vereveningsdeel van het ouderdomspensioen. Gemakshalve abstraheer ik hierbij van de kans op vooroverlijden van de partner en het feit dat het aandeel in ouderdomspensioen van de dga daardoor iets groter is dan 50%.

Spoedreparatie fiscale eenheid Vpb: leg de rekening niet bij het mkb!

Reikhalzend keek fiscaal Nederland uit naar de uitspraak van het Europese Hof van Justitie over de mogelijke strijdigheid van het fiscale-eenhedsregime met het EU-recht. Op 22 februari 2018 was het zover: de Nederlandse regels inzake de fiscale eenheid zijn inderdaad in strijd met het EU-recht. Wat nu? Nederland gaat zijn wetgeving aanpassen, dat is duidelijk, dus binnenkort gaat het regime van de fiscale eenheid veranderen. Als dat maar niet betekent dat het mkb de rekening voor het grootbedrijf moet gaan betalen. Wij denken dat dit op relatief eenvoudige wijze kan worden bereikt. Het woord is aan de wetgever.

Adjay Pahladsingh en Patrick van den Heuvel
 Mr. A.T. Pahladsingh RB en mr. drs. P.W.H. van den Heuvel RB zijn werkzaam bij het Bureau Vaktechniek van het Register Belastingadviseurs

Onder voorwaarden kunnen een moedermaatschappij en dochtermaatschappij(en) een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting aangaan. Buitenlandse vennootschappen kunnen volgens het Nederlandse recht niet in een fiscale eenheid worden opgenomen. In het arrest X-Holding kwam de vraag op of dit in strijd is met het EU-recht en of Nederland daarom verplicht is een fiscale eenheid met een buitenlandse dochtervennootschap toe te staan.¹ Volgens het Europese Hof vormt het weigeren van zo'n grensoverschrijdende fiscale eenheid een belemmering van de vrijheid van vestiging, maar wordt deze belemmering gerechtvaardigd door de noodzaak om de evenwichtige verdeling van de heffingsbevoegdheid tussen de EU-lidstaten te handhaven. Het gevolg zou anders zijn dat de moedervernootschap van de fiscale eenheid zelf zou kunnen kiezen – door al dan niet een fiscale eenheid aan te gaan – in welk land de verliezen van de buitenlandse dochtervennootschap worden verrekend. Het Hof besliste daarom dat Nederland het fiscale-eenhedsregime niet in die zin hoeft aan te passen dat ook buitenlandse vennootschappen in een fiscale eenheid kunnen worden opgenomen. Op basis van deze uitspraak was de verwachting dat het regime 'EU-proof' zou zijn. Vervolgens kwam echter het arrest Groupe Steria.² In deze zaak overwoog het Hof dat uit het arrest X-Holding niet mag worden afgeleid dat iedere verschillende behandeling tussen vennootschappen die wel tot een fisca-

le eenheid behoren en vennootschappen die niet tot een fiscale eenheid (kunnen) behoren, is toegestaan op basis van het EU-verdrag. Bij ieder belastingvoordeel moet afzonderlijk worden beoordeeld of dit mag worden voorbehouden aan vennootschappen van een – binnenlandse – fiscale eenheid. Alleen in dat geval mogen die voordelen worden uitgesloten in grensoverschrijdende situaties. Met deze uitspraak is de zogenoemde 'per-elementbenadering' gecreëerd.

Nederlandse regels in strijd met EU-recht?

In de Nederlandse belastingadviespraktijk is veel gesproken over de uitkomst van het arrest Groupe Steria. Meerdere malen is de vraag opgekomen of het arrest gevolgen heeft voor de Nederlandse fiscale eenheid. Ook het ministerie van Financiën was er niet gerust op. Zo gaf de staatssecretaris van Financiën tijdens de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel Aanpassing fiscale eenheid meermaals aan dat het arrest Groupe Steria wel eens gevolgen kon hebben voor de houdbaarheid van het regime van de Nederlandse fiscale eenheid.³ Hij stelde echter dat het arrest nog nader moest worden bestudeerd en dat duidelijkheid hierover mogelijk pas via nadere jurisprudentie kon worden verkregen.

Nadere procedures

Die nadere jurisprudentie kwam er ook, in de vorm van twee procedures. Op 8 juli 2016 stelde de Hoge Raad

prejudiciële vragen aan het Europese Hof over de Europese houdbaarheid van het Nederlandse fiscale-eenhedenregime.⁴ De procedures hadden betrekking op de renteaftrekbeperking van art. 10a Wet Vpb en de niet-aftrekbaarheid van valutaverliezen op een buitenlandse deelneming vanwege de deelnemingsvrijstelling van art. 13 Wet Vpb. De vraag die centraal stond in beide procedures, was of belastingplichtigen, ondanks het feit dat ze geen fiscale eenheid kunnen aangaan met hun buitenlandse dochtervennootschap(pen), toch in aanmerking komen voor bepaalde voordelen van de fiscale eenheid *alsof* sprake is van een fiscale eenheid met die buitenlandse dochtervennootschap(pen).

Conclusie Advocaat-Generaal

Advocaat-Generaal Campos Sánchez-Bordona nam op 25 oktober 2017 conclusie in beide zaken.⁵ Hij stelde dat art. 10a Wet Vpb in strijd is met de vrijheid van vestiging, omdat de rente op een geldlening die verband houdt met een kapitaalstorting in een buitenlandse dochtervennootschap niet aftrekbaar is, terwijl die wel aftrekbaar zou zijn als sprake was van een binnenlandse dochtervennootschap (in een fiscale eenheid). Daarentegen was de aftrekbeperking van valutaverliezen op een buitenlandse deelneming volgens hem niet in strijd met de vrijheid van vestiging, omdat daar tegenover staat dat de valutawinsten op een buitenlandse deelneming ook niet worden belast.

Spoedmaatregelen

Mede vanwege deze conclusie zag toenmalig staatssecretaris Wiebes van Financiën de bui al hangen. Op 25 oktober 2017 kondigde hij daarom al direct spoedreparatiemaatregelen aan met betrekking tot de fiscale eenheid. De maatregelen zouden echter alleen worden ingevoerd als het Europese Hof de ‘per-elementbenadering’ van toepassing zou verklaren, omdat de huidige Nederlandse regels dan op onderdelen niet in overeenstemming met het EU-recht zouden zijn. Het gevolg zou namelijk zijn dat belastingplichtigen met een buitenlandse dochtervennootschap dan rechtstreeks een beroep kunnen doen op bepaalde voordelen van de fiscale eenheid, terwijl de eventuele nadelen voor hen niet zouden gelden. Dit zou leiden tot een grote budgettaire derving. De spoedreparatiemaatregelen kunnen de budgettaire gevolgen naar de toekomst toe beperken.

Hoewel hij nog geen concrete voorstellen deed, gaf de staatssecretaris wel aan dat de spoedreparatiemaatregelen terugwerkende kracht zouden hebben tot en met woensdag 25 oktober 2017, 11.00 uur. De regelingen waarop de aangekondigde spoedreparatiemaatregelen betrekking hebben, zijn:

- art. 10a Wet Vpb: de renteaftrekbeperking ter voorkoming van winstdrainage;
- art. 13, lid 9 t/m 15 en lid 17 Wet Vpb: de deelnemingsvrijstelling;
- art. 13l Wet Vpb: de renteaftrekbeperking bij bovenmatige deelnemingsrente;

De spoedreparatiemaatregelen zouden terugwerkende kracht hebben tot en met woensdag 25 oktober 2017, 11.00 uur

- art. 20a Wet Vpb: de verliesverrekening bij wijziging van het uiteindelijke belang;
- art. 11 Wet Db: de afdrachtvermindering voor dooruitdelingen in de dividendbelasting.

Voor deze regelingen houdt de spoedreparatie feitelijk in dat ze moeten worden toegepast *alsof* er geen fiscale eenheid is en alle vennootschappen geacht worden zelfstandig belastingplichtig te zijn.

De uitspraak van het Europese Hof van Justitie

Op 22 februari 2018 heeft het Europese Hof in de gevogde zaken uitspraak gedaan over de verenigbaarheid van het Nederlandse fiscale-eenhedenregime.⁶ Het Hof volgde hierbij het advies van de A-G van 25 oktober 2017. Eerst het goede nieuws voor Nederland: in het kader van de zaak over de aftrek van valutaverliezen oordeelde het Hof dat het niet in aftrek toestaan van valutaverliezen op EU-deelnemingen niet in strijd is met de vrijheid van vestiging. Het slechte nieuws is echter: ten aanzien van art. 10a Wet Vpb oordeelde het Hof dat de weigering van de aftrek van rente op een bij een verbonden lichaam opgenomen lening, ter financiering van een kapitaalstorting in een EU-dochtermaatschappij, in strijd is met de vrijheid van vestiging, aangezien renteaftrek wel zou zijn toegestaan in het geval van een kapitaalstorting in een binnenlandse gevogde dochtervennootschap.

De bevestiging van de conclusie van de A-G door het Hof heeft feitelijk tot gevolg dat de aangekondigde spoedmaatregelen in werking gaan treden

Gevolgen voor het mkb

De bevestiging van de conclusie van de A-G door het Hof heeft feitelijk tot gevolg dat de aangekondigde spoedmaatregelen in werking gaan treden, met terugwerkende kracht tot 25 oktober 2017, 11.00 uur. De spoedreparatie heeft ook belangrijke aandachtspunten voor het mkb. Denk aan de aangekondigde terugwerkende kracht, maar bijvoorbeeld ook aan de gevolgen voor art. 10a Wet Vpb.

Terugwerkende kracht

De spoedreparatiemaatregelen worden met terugwerkende kracht via 'wetgeving bij persbericht' ingevoerd. Dat gebeurt vaker, maar het lijkt voor het eerst te zijn dat de terugwerkende kracht afhankelijk is gesteld van een externe onzekere gebeurtenis, in dit geval het verliezen van de procedure bij het Europese Hof. Wij zijn van mening dat hiermee niet is voldaan aan het criterium voor de aanvaardbaarheid van wetgeving met terugwerkende kracht dat toekomstige wetgeving 'voorzienbaar en kenbaar' is.

Tot het moment van de uitspraak van het Hof was voor geen enkele belastingplichtige duidelijk of vanaf 25 oktober 2017 nu de huidige of de aangekondigde wetgeving zou gelden. Immers, tot dat moment was niet duidelijk of nieuwe regelgeving überhaupt zou worden ingevoerd. Inmiddels is de uitspraak gedaan, maar voor belastingplichtigen is ook nu nog niet duidelijk hoe de aangekondigde regels precies gaan luiden. Het wetsvoorstel wordt namelijk pas in het tweede kwartaal van 2018 verwacht en moet daarna nog door de Tweede en Eerste Kamer worden behandeld. De vraag die hierbij rijst, is of de aangekondigde terugwerkende kracht in overeenstemming is met het recht op het ongestoorde genot van eigendom van art. 1 Eerste protocol EVRM. Wij verwachten dat, wanneer de spoedreparatie wordt uitgevoerd zoals is aangekondigd, hierover nog wel een (proef)procedure zal volgen.

De terugwerkende kracht kan voor de praktijk tot problemen leiden, bijvoorbeeld bij het opstellen van de jaar-

rekening 2017, omdat de fiscale positie nog niet kan worden vastgesteld. Ook is het de vraag hoe moet worden omgegaan met de aangifte vennootschapsbelasting 2017 van een fiscale eenheid waarop de spoedreparatiemaatregelen mogelijk van invloed zijn. Tot het moment waarop de maatregelen formeel in werking treden, kunnen deze aangiften naar onze mening stellig en zonder voorbehoud worden ingediend op basis van de thans geldende regels. De aangifte zal immers zijn opgesteld volgens de geldende wetgeving, waarbij overigens voor een deel van het jaar nog wel andere regelgeving zal gaan gelden. Sterker nog, belastingplichtigen zijn op enig moment verplicht om een aangifte in te dienen. Niet duidelijk is hoe de Belastingdienst omgaat met de afwikkeling van deze aangiften. Als deze rekening wil houden met de spoedreparatiemaatregelen die op enig moment worden ingevoerd, zal de inspecteur thans moeten wachten met het vaststellen van definitieve aanslagen. Als immers de definitieve aanslag eenmaal is vastgesteld, lijkt navordering in dit kader niet meer mogelijk.

Een vervelende bijkomstigheid betreft de belastingrente. Als een belastingplichtige, dan wel de Belastingdienst, op enig moment de aangifte corrigeert om te voldoen aan de nieuwe regels, kan er dus een (hoger) te betalen bedrag ontstaan. Hierdoor kunnen belastingplichtigen worden geconfronteerd met substantiële bedragen aan te betalen belastingrente van minimaal 8%.

Art. 10a Vpb

Wij verwachten dat fiscale eenheden in het mkb voornamelijk te maken krijgen met de renteaftrekbepijking van art. 10a Vpb. Volgens deze bepaling is de rente op een schuld in beginsel niet aftrekbaar als aan de volgende drie voorwaarden wordt voldaan:

- de belastingplichtige is een schuld aangegaan bij een verbonden lichaam of een verbonden natuurlijk persoon;
- de schuld houdt verband met een van de volgende rechtshandelingen:
  - a. een dividenduitkering of een terugbetaling van gestort kapitaal,
  - b. een kapitaalstorting, of
  - c. de verwerving of uitbreiding van een belang in een vennootschap die na deze rechtshandeling een verbonden lichaam is;
- de 'besmette' rechtshandeling is verricht door de belastingplichtige, een verbonden lichaam of een verbonden natuurlijke persoon.

Art. 10a Wet Vpb kent nog wel een tegenbewijsregeling, die de rente onder voorwaarden toch aftrekbaar kan maken. Voor de tegenbewijsregeling is in ieder geval vereist dat aan de lening en de rechtshandeling zakelijke overwegingen ten grondslag liggen.

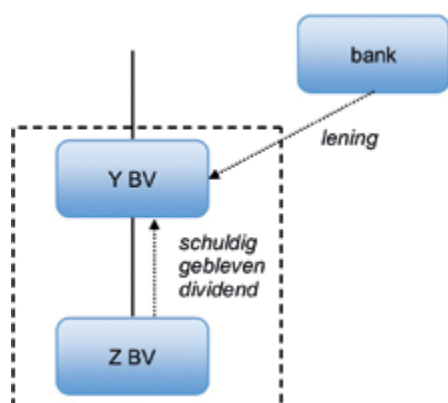
Twee voorbeelden

Door de spoedreparatie kunnen bestaande fiscale eenheden te maken krijgen met de renteaftrekbepijking, waar deze eerst niet aan de orde was. Hierna een tweetal voorbeelden waarin dit kan spelen.

De terugwerkende kracht kan voor de praktijk tot problemen leiden, bijvoorbeeld bij het opstellen van de jaarrekening en aangifte 2017

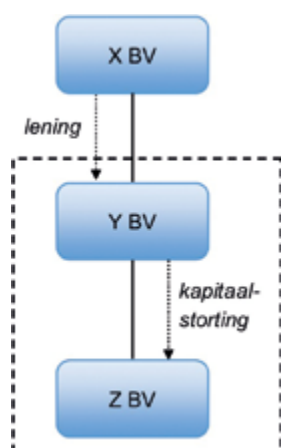
Voorbeeld 1

Een familie houdt via holdingvennootschap Y BV de aandelen in Z BV waarin een onderneming is ondergebracht. Beide vennootschappen zijn gevoegd in een fiscale eenheid. De aankoop van Z BV heeft Y BV in het verleden gefinancierd met een banklening. Via de fiscale eenheid worden de rentelasten van Y BV afgezet tegen de met de door Z BV gedreven onderneming behaalde winsten. In het voorjaar van 2017 is Z BV een dividenduitkering schuldig gebleven aan Y BV. Binnen de fiscale eenheid is de rentestroom op deze onderlinge vordering-schuldverhouding tussen Y BV en Z BV niet zichtbaar. Hierdoor komt art. 10a Wet Vpb onder de huidige regelgeving niet in beeld.

Voorbeeld 2

Een holdingvennootschap X BV verstrekt een lening aan 100%-dochtermaatschappij Y BV, die vervolgens een kapitaalstorting in haar dochtermaatschappij Z BV doet. Y BV en Z BV zijn gevoegd in een fiscale eenheid. Onder de huidige regelgeving komt art. 10a Wet Vpb niet in beeld, omdat de kapitaalstorting binnen de fiscale eenheid voor fiscale doeleinden wordt genegeerd.

Zowel in voorbeeld 1 als in voorbeeld 2 leidt de spoedreparatie ertoe dat de fiscale eenheid moet worden weggedacht voor de toepassing van art. 10a Wet Vpb. Y BV en Z BV worden dus geacht zelfstandig belastingplichtig te zijn. Hierdoor bestaat onder de nieuwe regels de mogelijkheid dat Y BV wél wordt geconfronteerd met een beperking van de renteaftrek. Een beroep op de tegenbe-

wijsregeling kan hierbij lastig zijn, omdat het voorheen niet noodzakelijk was om hiervoor analyses en documentatie op te stellen. Bovendien wordt de tegenbewijsregeling normaliter streng uitgelegd door de Belastingdienst. Als de belastingplichtige niet slaagt in het leveren van tegenbewijs, wordt de rente in aftrek beperkt, waardoor hij achteraf kan worden geconfronteerd met de fiscaal nadelige gevolgen van een transactie die misschien al vele jaren geleden heeft plaatsgevonden. In zijn eerdergenoemde brief heeft de staatssecretaris overigens ook aangegeven dat met de aangekondigde spoedreparatiemaatregelen reële, reeds bestaande fiscale eenheden kunnen worden geraakt. Die kunnen dus te maken krijgen met art. 10a Wet Vpb, waar deze renteaftrekbeperking door de werking van de fiscale eenheid voorheen niet speelde. De praktijk zou daarom ermee zijn geholpen als eenzelfde toezegging wordt gedaan als bij de invoering van art. 10a Wet Vpb in 1996, namelijk dat de inspecteur zich terughoudend zal opstellen bij het opvragen van gegevens in bestaande gevallen, als hij geen aanwijzingen heeft dat genoemd artikel speelt.

Oplossingsrichtingen

De staatssecretaris heeft aangegeven dat het evenwicht tussen het grootbedrijf en het mkb ten nadele van het mkb is verstoord door het grootbedrijf. Dit evenwicht moet worden hersteld, maar volgens hem moet het mkb daar wel aan meebetalen. Wij denken dat dit onterecht is en maken daar dan ook bezwaar tegen; de staatssecretaris moet een andere afweging maken, met als uitgangspunt dat het mkb zo veel mogelijk wordt ontzien. Op 17 januari 2018 heeft het RB hem een voorstel gedaan om een 'level playing field' te creëren tussen internationaal opererende ondernemingen en binnenlandse bedrijven door in art. 10a Wet Vpb – net als in art. 15ad Wet Vpb – een drempelbedrag van € 1.000.000 in te voeren dat zowel voor binnenlandse fiscale eenheden als voor internationaal opererende ondernemingen geldt.⁷ Maar ook een lagere drempel zou afdoende kunnen zijn om (een groot deel van) het mkb te ontzien. Dit leidt tot een grote vereenvoudiging voor zowel de praktijk als de Belastingdienst. Immers, hierdoor hoeft de vraag of art. 10a Wet Vpb geldt bij (relatief) kleine(re) belangen, niet te worden gesteld.⁸

Het voordeel van een dergelijke drempel is dat veel binnenlandse fiscale eenheden – lees: het mkb – uit de brand zijn, terwijl hij de strijd tegen de uitholling van de belastinggrondslag door internationaal opererende ondernemingen niet wezenlijk zal aantasten; zulke ondernemingen hebben immers sowieso meer rentelasten. Het onbedoelde voordeel voor internationaal opererende ondernemingen wordt dus voorkomen, én binnenlandse bedrijven worden ontzien. Daarmee kunnen dus, op een manier die tegelijkertijd het mkb ontziet, ook de budgettaire risico's voor de schatkist worden vermeden. Niet alleen als spoedmaatregel, maar ook als toekomstbestendige maatregel is invoering van een dergelijke drempel naar onze mening uitermate geschikt. In het Financieele Dagblad gaf staatssecretaris Snel van

Niet alleen als spoedmaatregel, maar ook als toekomstbestendige maatregel is invoering van een drempel naar onze mening uitermate geschikt

Financiën onlangs al aan dat hij het voorstel van het RB om een dergelijke drempel in te voeren, een serieuze suggestie vindt.⁹ Goed nieuws dus, zeker omdat de haalbaarheid van een alternatief dat een andere beroepsorganisatie deed, totaal niet wordt omarmd. Hopelijk hoeft het mkb daardoor niet langer de rekening voor het grootbedrijf te betalen.

Ten slotte

Door de uitspraak van het Europese Hof van Justitie is de aangekondigde spoedreparatie een feit. Hoe de regels gaan luiden, is echter nog niet duidelijk. Pas in het tweede kwartaal van 2018 wordt een wetsvoorstel verwacht. Wij volgen het wetgevingsproces uiteraard met een kritische blik.

Duidelijk is wel dat de spoedreparatie een tijdelijke oplossing is die de Europese strijdigheid van het fiscale eenheidsregime niet volledig repareert. Daarom moet er op niet al te lange termijn een concernregeling worden ingevoerd die uitvoeringstechnisch en juridisch toekomstbestendig is. De spoedreparatiemaatregelen zijn een aanzet naar een definitieve aanpassing van de fiscale eenheid. Mogelijk moeten voortijdig nog aanvullende (reparatie)maatregelen worden getroffen. Te denken valt aan de regeling voor verliesverrekening bij houder- en financieringsverliezen (art. 20, lid 4 t/m 6 Wet Vpb), de innovatiebox (art. 12bb Wet Vpb), de regels in-

zake de kleinschaligheidsinvesteringsaftrek (art. 3.4I Wet IB 2001) en de regeling inzake de herinvesteringsreserve (art. 3.54 Wet IB 2001). Het is in ieder geval positief dat de staatssecretaris de suggestie van het RB om een drempelbedrag in te voeren serieus neemt en er verder onderzoek naar laat doen. Het RB is uiteraard te allen tijde bereid om bij te dragen aan de totstandkoming van een toekomstbestendig systeem. <<<

Noten

- 1 HvJ EU 25 februari 2010, nr. C-337/08 (arrest X-Holding).
- 2 HvJ EU 2 september 2015, nr. C-386/14 (arrest Groupe Steria).
- 3 Zie zijn brief van 25 oktober 2017, Kamerstukken II 2017-2018, 34 323, nr. 20.
- 4 HR 8 juli 2016, nr. 15/00194, ECLI:NL:HR:2016:1350 en nr. 15/00878, ECLI:NL:HR:2016:1351.
- 5 Conclusie A-G HvJ EU 25 oktober 2017, nr. C-398/16 en nr. C-399/16.
- 6 HvJ EU 22 februari 2018, nr. C-398/16 en nr. C-399/16.
- 7 Reactie Register Belastingadviseurs inzake de aangekondigde spoedmaatregelen inzake de fiscale eenheid vennootschapsbelasting, 17 januari 2018.
- 8 Zie ook drs. F.M.A.M. van Merrienboer RB, Spoedreparatie fiscale eenheid en 'vpb-light', WFR 2017/246.
- 9 Het Financieele Dagblad, Verandering van fiscale regels winstbelasting gaat jaren kosten, 26 februari 2018.

Dansende schuldeisers

Freek Schols
Prof. mr. dr. Freek Schols is hoogleraar notarieel recht aan de Radboud Universiteit en hoogleraar familie(vermogensrecht) en erfrecht aan de University of Curaçao

Op 75% van de bruiloften werd uitbundig gedanst. Niet alleen door het bruidspaar en familieleden, maar ook door schuldeisers. Door het uitspreken van het ja-woord werd, ik neem aan onbewust, de kersverse echtgenoot extern uitgeleverd aan de schuldeisers. De hele gemeenschap van goederen, en niet slechts de helft van de echtgenoot-debiteur, was met dat ene woord verhaalsobject voor de crediteur geworden. Daarbij kwam dat deze gemeenschap werd gespekt met door de andere echtgenoot aangebrachte goederen. Een schuldeiserswalhalla! 25% van de echtgenoten wapende zich hiertegen met huwelijksvoorwaarden. Daarmee werd de gemeenschap van goederen met haar vergaande verhaalsmogelijkheden voor schuldeisers overboord gegooid. Een teken van ware liefde.

Hoe zit dat na 1 januari 2018? We hebben immers een nieuw basisstelsel: de beperkte gemeenschap van goederen. De gemeenschap van goederen omvat in beginsel niet langer de voorhuwelijkse goederen en schulden. Ook verkrijgingen krachtens erfrecht en gift zijn als hoofdregel van de gemeenschap uitgezonderd. Dit laatste ook als er in het testament of bij de gift geen uitsluitingsclausule is opgenomen. Voorhuwelijkse schulden zijn 'privéschulden' en de gemeenschap van goederen wordt niet langer gevoed met aangebrachte goederen van de andere echtgenoot. Bovendien kunnen privéschuldeisers zich per saldo nog slechts op de helft van de gemeenschap verhalen. Dit is zeker een verbetering; een zwijgzame aanstaande echtgenoot die alleen 'ja ik wil' roept en niet meldt dat hij of zij met schulden is overladen, zal geen onoverzienbare schade meer aanrichten. Het aangebrachte vermogen van de ander blijft buiten schot en van hetgeen tijdens de rit in de gemeenschap is gevloeid, komt praktisch gezien slechts de helft in het vizier van de schuldeisers.

Mag het advies van de adviseur dan na 1 januari 2018 luiden om maar zonder huwelijkse voorwaarden te huwen? Menigeen zal het immers aanspreken om hetgeen tijdens de rit wordt opgebouwd te delen, en daar komt het nieuwe systeem in wezen op neer. Het antwoord luidt echter: nee! Het nieuwe stelsel is namelijk verre van perfect. Ik doel daarmee niet primair op het euvel dat voorhuwelijkse gemeenschappelijke goederen en schulden wel in de gemeenschap vallen en daarmee voorhuwelijkse posities toch worden weggepoetst. Evenmin denk ik aan de nog niet voorstelbare regeling dat, wanneer een onderneming buiten de gemeenschap valt, ten bate van de gemeenschap een redelijke vergoeding komt voor de kennis, vaardigheden en arbeid die een echtgenoot ten behoeve van die onderneming heeft aangewend.

Nee, de 'no go' zit nog steeds in de riantie positie voor schuldeisers. Besef dat schulden die tijdens de rit ontstaan, als uitgangspunt, gemeenschapsschulden zijn. Schulden uit onrechtmatige daad, uit ondernemingsactiviteiten, rekening-courantschulden aangegaan voor het voldoen van gokschulden en schulden uit hoofde van bestuurdersaansprakelijkheid: ze zijn allemaal onbeperkt op de gemeenschap verhaalbaar. Ook op 'de helft van de ander'! Huwelijkse voorwaarden kunnen dit voorkomen en zorgen voor een veilige haven. Romantisch toch? En let wel: huwelijkse voorwaarden kunnen enerzijds bescherming bieden tegen elkaars schuldeisers, en anderzijds toch delen als uitgangspunt hebben.

Pas wanneer het basisstelsel schuldeisersneutraal is opgezet, wordt trouwen zonder huwelijkse voorwaarden een in overweging te nemen advies. Voor nu geldt: het danst pas echt lekker met huwelijkse voorwaarden en het percentage van 25 mag niet omlaag, maar moet juist verder omhoog. <<<

Hoogleraar belastingrecht Jan Bouwman:

'Er is nog geen goed alternatief voor de vennootschapsbelasting'

De fiscale eenheid heeft absoluut zijn nut, sluit goed aan bij de economische realiteit en er zit geen belastingontwijkingselement in. Dat die het Nederlandse mkb nu gedeeltelijk ontnomen gaat worden, is buitengewoon triest, vindt hoogleraar belastingrecht Jan Bouwman. Voor de Vpb zie hij behalve een gemeenschappelijke grondslag ook een bandbreedte voor Vpb-tarieven in het Europees verschiet.

Door Sylvester Schenk en Lex van Almelo | foto's: Raphaël Drent

Onlangs kwam de vijftiende druk uit van uw handboek Wegwijs in de Vennootschapsbelasting. Bent u daarmee 'mister vennootschapsbelasting'?

'Nou, ik doceer ook nog een stukje inkomstenbelasting en loonbelasting, maar mijn naam is inderdaad wel verbonden aan de vennootschapsbelasting, ja. Ik heb ooit een tijdje gewerkt bij een Bureau voor Rechtshulp en daar fiscaal advies gegeven, maar heb nooit gewerkt bij een belastingadvieskantoor. Ik heb geen betaalde nevenfuncties en ben in die zin volkomen onafhankelijk. Daarom heeft de staatssecretaris van Financiën mij gevraagd voor de adviesgroep die de rulings moet beoordelen die het APA/ATR team in Rotterdam in 2017 heeft afgegeven. Dat zijn niet de 4000 rulings die onlangs zijn beoordeeld op procedurefouten. Het gaat hier om ongeveer 500 rulings, waarbij wij niet alleen naar de procedurele aspecten kijken, maar ook naar de inhoudelijke kant van de zaak.'

Kent de Vpb het draagkrachtbeginsel?

'Nee. Of je nu een aandeelhouder bent van een kleine bv met relatief geringe winst of dat je een grote vennootschap hebt waarin honderden miljoenen winst omgaan – het tarief is en blijft, afgezien van het tariefopstapje, voor iedereen hetzelfde. Dus het is niet echt een heffing naar draagkracht. Het gecombineerde tarief van IB en Vpb sluit wel grofweg aan bij het toptarief van box 1 en

in die zin kun je wel spreken van een progressief tarief. Maar ook van een heffing die de kleintjes misschien wat te zwaar belast en de grote iets te gemakkelijk laat wegkomen.'

Bent u voor een systeem waarin de vennootschap met rust wordt gelaten totdat er dividend wordt uitgekeerd?

'Ik zou daar niet aan beginnen, want dat zou betekenen dat de winst van een bv onbelast blijft zolang die niet wordt uitgekeerd. Aandeelhouders zeggen dan vermoedelijk: we wachten met uitkeren tot het moment dat de aandelen worden verkocht en dan gaan we een keer belasting betalen. Je kunt de heffing van vennootschapsbelasting eindeloos uitstellen, want vennootschappen hebben in principe het eeuwige leven. De gemiddelde belastingbetaler zal dan terecht zeggen dat bedrijven niets hoeven te betalen.'

Niet verrekenen

Het aandeel van de Vpb in de totale belastingopbrengst daalt sinds jaar en dag. Heeft de vennootschapsbelasting nog een toekomst?

'De opbrengst is een tijdje heel matig geweest, maar klimt nu wel weer op dankzij het betere economisch tij. De internationale belastingconcurrentie, waarbij landen de Vpb zo laag mogelijk proberen aan te bieden in de

'Ik denk dat de Vpb wel blijft bestaan, omdat er eigenlijk geen goed alternatief te bedenken valt'

hoop ondernemingsactiviteiten en werkgelegenheid naar zich toe te trekken, is wél een probleem. Dat leidt natuurlijk tot veel discussie. Maar ik denk dat de Vpb wel blijft bestaan, omdat er eigenlijk geen goed alternatief te bedenken valt. Als je iets anders wilt invoeren, zul je dat wereldwijd moeten doen, anders ontstaan er weer allerlei aansluitproblemen waar we nu juist vanaf willen. Ik denk wel dat men in Europa zal proberen om Europabreed iets van een gemeenschappelijke grondslag in te voeren en op den duur waarschijnlijk ook iets van een minimumtarief.'

Was er niet ooit een commissie die onder leiding van oud-minister van Financiën Onno Ruding pleitte voor een minimum?

'Ja. Toen woedde er een discussie over de dubbele heffing van IB en Vpb. Daarvoor heeft hij een heel ingewikkeld verrekeningssysteem bedacht. Ik ben blij dat Nederland toen heeft gekozen voor het huidige systeem, waarbij we de IB en Vpb op een eenvoudige manier op elkaar hebben afgestemd en eigenlijk hebben gekoppeld aan box 1. Een systeem waarbij je de Vpb in zijn geheel of gedeeltelijk kunt verrekenen met IB is namelijk behoorlijk gecompliceerd en levert zeker ook problemen bij internationale ondernemingen. Dat een Nederlandse aandeelhouder de Franse Vpb gaat verrekenen met zijn Nederlandse IB ligt moeilijk, om maar een willekeurig voorbeeld te noemen.'

Zit Nederland zo'n beetje braaf in het midden op het lijstje met concurrerende landen?

'Meer aan de bovenkant, met een standaardtarief van 25%. Dat is boven het gemiddelde van Europa en ik denk dat we een beetje op onze tellen moeten passen. Ik kan me daarom wel verplaatsen in de gedachte van het kabinet om de tarieven van de Vpb te verlagen. De voorge-

stelde verlagingen worden gecompenseerd door een grondslagverbreding. Maar in Nederland woonachtige aandeelhouders draaien hier in feite voor op door in box 2 van de IB een hoger aanmerkelijkbelangtarief te hantieren. De echte voordelen zullen dus terecht komen bij de multinationals en grote ondernemingen; die gaan daar echt van profiteren.'

Kun je eindeloos toegeven aan de internationale druk of zijn er nog beginselen of fiscale principes die hieraan grenzen stellen?

'Er is juridisch geen enkele regel die zegt dat de tarieven niet verder mogen zakken dan bijvoorbeeld 20% – niet op nationaal en niet op Europees niveau. Je kunt landen alleen verhinderen om eenzijdig te stunten met Vpb-tarieven met internationale afspraken. Maar dan moet iedereen zich daaraan houden.'

Macron en Merkel zijn bezig met een soort kruistocht. Wat gaat die opleveren: een minimumtarief, een gemeenschappelijke heffingsgrondslag?

'In ieder geval die gemeenschappelijke grondslag, denk ik. In de sfeer van de btw is afgesproken dat het tarief in elk geval niet lager mag zijn dan 15%. En dan heb je nog de eerste levensbehoeften die lager mogen worden belast. Voor de Vpb kun je natuurlijk ook een range bedenken. Het blijft koffiedik kijken, maar uiteindelijk zal het doel wel zijn om tot een volledig gelijkgeschakelde vennootschapsbelasting in de EU te komen met een CCCTB, een gemeenschappelijke heffingsgrondslag voor de Vpb. Maar Nederland moet wel goed letten op die plannen in Parijs en Berlijn, want er zouden elementen in kunnen zitten die niet prettig zijn voor het Nederlandse bedrijfsleven.'

Deelnemingsvrijstelling en fiscale eenheid

Welk speelgoed zouden Nederlandse bedrijven kwijt kunnen gaan raken?

'Als speelgoed zou ik het niet willen omschrijven, maar een van de zaken waar andere landen soms toch wel over klagen, is de deelnemingsvrijstelling. Er lag een plan om die niet meer toe te kennen als het tarief van het land van de dochter te zeer afweek van het tarief in het land van de moeder.'

Dus dat je de vrijstelling alleen kunt toepassen tussen 'nette landen'?

'Ja, tussen landen wier tarieven bij elkaar in de buurt zitten. Nederland heeft altijd gezegd dat het een klein land is met een bedrijfsleven dat zich graag internationaal oriënteert – en dat ook moet doen – om te kunnen floreren. Dus Nederland wil de vrijstelling ook kunnen toepassen bij landen die buiten de range vallen. Ik denk dat dit nog steeds een goed principe is. Ik kan mij er goed in vinden dat Nederland als moederland een deelnemingsvrijstelling verleent wanneer in het buitenland weinig belasting wordt betaald, terwijl daar wel reële activiteiten zijn – een echte fabriek met goederen en diensten – en die bui-

'Nederland moet goed letten op de plannen in Parijs en Berlijn, want er kunnen elementen in zitten die niet prettig zijn voor het Nederlandse bedrijfsleven'

in een groep trekt daardoor veel meer aandacht. Dat is goed voor belastingadviseurs, maar het voornamelijk nationale bedrijfsleven is hier absoluut niet mee gediend.'

Wat moet een belastingadviseur over beprijzing zeggen?

'Welke prijs derden in dit soort situaties zouden overeenkomen. Dan moet je gaan onderzoeken wat derden daarvoor rekenen en die informatie krijg je niet heel gemakkelijk boven water. Daarvoor moet veel bewijsmateriaal worden geproduceerd en moeten dikke rapporten worden geschreven door belastingadviseurs en accountants, die de *comparables*, de *arms length* beprijzing onderbouwen. Dat is een wetenschap an sich en levert echt een forse administratieve last op. Internationaal speelt dit probleem al langer, alleen bij een veel kleinere groep belastingplichtigen.'

Voor Shell is het nog wel te doen, maar voor aannemersbedrijf Janssen...

'Dat is wel iets om mee te nemen in de overwegingen. Persoonlijk zou ik het toejuichen als we hieraan kunnen ontkomen. Maar de aankondiging dat de consolidatiegedachte vermoedelijk wordt verlaten, stelt mij niet gerust.'

Kun je zeggen: we fuseren alles weg, het wordt één grote club?

'Ja, dat kan fiscaal geruisloos als er verder maar geen bijzondere dingen aan de hand zijn, zoals belastingontwijking. Ik denk dat er wel vennootschappen zullen gaan fuseren om deze problematiek op te lossen. Maar het zou jammer zijn als de mogelijkheid van de fiscale eenheid wordt beëindigd.'

'Ik heb twijfels over de algemene bepaling voor renteaftrekbeperking om ontwijking tegen te gaan, zoals de earnings strip maatregel'

Staat Financiën voor een flinke uitdaging?

'Dat kun je absoluut zeggen. Ik betreur het zeer dat iets dat over het algemeen goed doordacht is geweest en binnen de Vpb haar diensten heeft bewezen, nu dreigt te sneuvelen vanwege een zaak die internationaal speelt. Voor het belastingadvieswezen is dat natuurlijk een kortetermijnsucces, waaruit naar alle waarschijnlijkheid een hoop ellende voortkomt.'

De procedure is niet gevoerd door een RB-lid, maar de klanten van onze leden gaan wel de prijs betalen...

'Dat kan ik helemaal onderschrijven en betreur ik zeer. De fiscale eenheid heeft absoluut zijn nut, bevat geen

belastingontwijkingselement en sluit goed aan bij de economische realiteit. Dat is wat je wilt. Dat dit het Nederlandse mkb nu gedeeltelijk ontnomen gaat worden, is buitengewoon triest.'

Renteaftrekbeperking

Jan van der Streek heeft in Het Register meer dan eens gepleit voor een soort Vpb-light: een Vpb voor de kleinere bedrijven, onder meer zonder de renteaftrekbeperking van art. 10a of met zulke hoge drempels dat 99,9% van de belastingbetalers geen last heeft van de beperkingen. Zou die een rol kunnen gaan spelen?

'Er zijn in de Vpb al een paar renteaftrekbeperkingen waarmee je alleen te maken krijgt als de rentelasten grofweg meer bedragen dan 1 miljoen euro. Er zijn 200 à 300 bedrijven die dat hebben. Maar als kleintje kun je soms de constructies gebruiken die een groot bedrijf ook benut. Je keert bijvoorbeeld dividend uit en leent hetzelfde bedrag weer terug. Of je hevelt met een kapitaalstorting een stuk eigen vermogen vanuit Nederland over naar een belastingparadijs en leent het weer terug tegen een zakelijke rente, die de winst in Nederland drukt. Ik beweer niet dat dit gebeurt in het mkb, maar zeg dat het daar ook mogelijk is.'

'Dus aan de ene kant kan ik me wel iets voorstellen bij die Vpb-light. Maar als ik aan de andere kant kijk naar bijvoorbeeld de verschillende renteaftrekbeperkingen, kunnen art. 10a-achtige bepalingen niet worden gemist, ook niet in de Vpb-light.'

De renteaftrekbeperkingen zijn verbrokkeld, is er iets voor te zeggen om tot één bepaling over renteaftrekbeperking te komen?

'Ik heb twijfels over de algemene bepaling die eraan staat te komen om ontwijking tegen te gaan, zoals de earnings strip maatregel. Ik vind het systeem dat we nu hebben te prefereren, omdat art. 10a echt aansluit bij situaties die je niet wilt. Toen het artikel werd ingevoerd, was het gebaseerd op rechtspraak van de Hoge Raad en dus goed gefundeerd. Ondanks enkele aanpassingen in het verleden staat het nog steeds stevig.'

Zit er geen overkill in?

'Jawel, maar met deze renteaftrekbeperking heb ik meer vrede dan met de algemene. De algemene heeft het in zich om diegenen te treffen die juist niet zouden moeten worden getroffen. Hoe gaan we straks om met vennootschappen die in Nederland samenwerken als groep wanneer die fiscale eenheid wegvalt? Ik denk dat Financiën oprecht zal proberen om voor het bedrijfsleven tot een goede oplossing te komen. Aan de andere kant is men bang voor gaten in de regelgeving, waardoor verliezen of aftrekposten kunnen worden geïmporteerd die je eigenlijk niet zou willen. Ik begrijp dus dat men voorzichtig en terughoudend wil zijn.' <<<

Jurisprudentie en wetgeving

Inkomstenbelasting

- Lening van toetredende aandeelhouder niet onzakelijk: verlies aftrekbaar 21
- Verrekende pensioenrechten bij scheiding belast als periodieke uitkering 21
- Renteswap met negatieve waarde is schuld in box 3 22

Formeel belastingrecht

- Bezwaar is tevens verzoek om nieuwe sectorindeling 22
- Coulancerente alleen bij te laat verwerken voorlopig carry back verlies 22
- Grove schuld fiscaal adviseur niet toe te rekenen aan echtgenote 23

Erf- en schenkbelasting

- Schenkingsaanslag vernietigd door dwaling over aanslag 23

- Causaal verband met overlijden nodig voor fictieve verkrijging van aandelen 23

Vennootschapsbelasting

- Kosten grondbewerking behoorden tot kostprijs grond 24
- Uitdeling boekwinst aan dga en kinderen kon aan hir worden gedoteerd 24

Sociale verzekeringen

- WW voor eega die hand- en spandiensten verrichtte in bedrijf echtgenoot 24

Loonbelasting

- Ontslagvergoeding ambtenaar geen onbelast afscheidspresentje 25

Inkomstenbelasting

2018/13 Lening van toetredende aandeelhouder niet onzakelijk: verlies aftrekbaar

Op 5 januari 2018 besliste de Hoge Raad in een procedure van een financieel directeur die een lening had verstrekt aan de moeder-bv van de dochter-bv waar hij werkte. De dochter-bv had na een faillissement een doorstart gemaakt, maar bleef verlies maken. Daardoor ontstond een extra financieringsbehoefte. De moeder-bv had haar dochter al enkele miljoenen aan leningen verstrekt. Eind december 2008 trad genoemd financieel directeur, samen met de algemeen directeur en de commercieel directeur, ieder voor 1/9 toe als aandeelhouders van de moeder-bv en verstrekten haar ieder een lening van € 300.000. Daarbij was een rente van 5,6% overeengekomen, maar er was geen aflossingsschema en er waren geen zekerheden bedongen. In 2011 werd de dienstbetrekking van de financieel directeur bij de dochter-bv beëindigd. Hij droeg vervolgens zijn aandelen in de moeder-bv voor € 1 en zijn vordering van € 300.000 op de moeder-bv voor € 30.000 over aan een koper. In zijn aangifte inkomstenbelasting 2011 nam hij een afwaarderingsverlies van € 337.972 in aanmerking voor de hoofdsom van de geldlening en de bijgeschreven rente. De inspecteur was het daar niet mee eens, waarna een procedure tot aan de Hoge Raad volgde. Op het beroep in cassatie van de staatssecretaris besliste de Hoge Raad uiteindelijk dat een onzakelijke lening zich in beginsel niet voordoet als de lening is verstrekt door een belastingplichtige die op dat moment nog geen aandeelhouder was en in het kader van die verstrekking door toekenning van aandelen of anderszins medegerechtigd wordt tot de winst van de vennootschap. In dat geval is het aandeelhouderschap een hoedanigheid die voortvloeit uit de verstrekking van de lening.

Er kunnen zich situaties voordoen waarin dit niet geldt. Bijvoorbeeld wanneer na het verstrekken van de lening en de daaropvolgende toekenning van aandelen aan de leningverstrekker een situatie ontstaat waarin alle aandeelhouders min of meer in verhouding tot hun aandelenbelang geldleningen aan de vennootschap verstrekken waarmee een debiteurenrisico wordt gelopen dat door een

onafhankelijke derde onder de gegeven omstandigheden niet zou zijn aanvaard. De situatie van de financieel directeur kon volgens de Hoge Raad niet op één lijn worden gesteld met de in het arrest van 28 februari 2014 (ECLI:NL:HR:2014:417) geformuleerde uitzonderingssituatie. Tegenover de verkrijging van hun vorderingen uit geldlening hadden de toe te treden minderheidsaandeelhouders – onder wie de financieel directeur – immers geld aan de debiteur verstrekt, terwijl de meerderheidsaandeelhouder bij gelegenheid van die toetreding dat niet had gedaan. De Hoge Raad verklaarde het beroep in cassatie van de staatssecretaris ongegrond.

■ Hoge Raad 5 januari 2018, nr. 16/01047, ECLI:NL:HR:2018:2

2018/14 Verrekende pensioenrechten bij scheiding belast als periodieke uitkering

In algehele gemeenschap van goederen gehuwde partners zijn ieder voor 50% gerechtigd tot het vermogen dat zij gezamenlijk hebben opgebouwd. Bij echtscheiding moet dit vermogen ook in gelijke verhoudingen worden verdeeld. De pensioenrechten die een echtpaar in de volgende procedure had opgebouwd, behoorden niet tot de huwelijksgoederengemeenschap en bleven daardoor in beginsel buiten de verdeling. Volgens Hof Den Bosch waren beiden echter wel tot verdeling van de pensioenrechten overgegaan, met voor de vrouw vervelende consequenties.

Het echtpaar was in 1972 in gemeenschap van goederen gehuwd. Aan dat huwelijk kwam een einde; in het echtscheidingsconvenant van november 2009 werd de huwelijksgemeenschap, waartoe de voormalige echtelijke woning en een lijfrentepolis behoorden, en het pensioenvermogen dat niet tot de huwelijksgemeenschap behoorde, verdeeld. De pensioenrechten werden gewaardeerd op € 777.453; hiervan was € 229.544 aan de vrouw toegerekend en € 547.909 aan de man. De lijfrentepolis was gewaardeerd op € 158.405, waarvan € 68.659 werd toegedeeld aan de vrouw en € 89.746 aan de man. De woning werd gewaardeerd op € 525.449 en toegedeeld aan de vrouw. Volgens het echtscheidingsconvenant was het totale vermogen zo verdeeld dat ieder voor ongeveer € 800.000 ontving. De inspecteur verhoogde evenwel het inkomen uit werk en woning van de vrouw

over 2010 met € 169.726, en wel in verband met periodieke uitkeringen ex art. 3:102, lid 3 Wet IB 2001. Volgens hem was de vrouw namelijk met de verdeling van de pensioenrechten en de lijfrente voor € 169.726 overbedeeld, in die zin dat de verdeling zodanig was dat de man meer had verkregen dan de helft van de pensioenrechten en lijfrente. Deze overbedeling had volgens de inspecteur voor € 159.183 (50% van € 777.453 = € 388.727 – € 229.544) betrekking op de pensioenrechten en voor € 10.543 (50% van € 158.405 = € 79.202 – € 68.659) op de lijfrente. De vrouw was volgens de inspecteur gecompenseerd door het woonhuis. De vrouw ging in beroep en stelde dat de verdeling van de pensioenrechten onbelast was. Hof Den Bosch stelde vast dat het echtpaar niet had afgezien van de toepassing van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding (WVPS), maar desondanks het pensioen had verrekend, waarbij de vrouw een deel van haar pensioenaanspraken had afgestaan in ruil voor het woonhuis. Ze had daarbij niet de in art. 3:102, lid 4 Wet IB 2001 bedoelde lijfrenten en andere inkomensvoorzieningen verkregen. Beiden hadden een situatie gecreëerd waarin de pensioenaanspraken, die niet tot de huwelijksgemeenschap behoorden, werden uitgeruild met het woonhuis, dat wel tot de huwelijksgemeenschap behoorde. Feitelijk was er dus geen pensioenverevening toegepast, maar was een deel van de pensioenrechten verrekend. Wat de vrouw meer had ontvangen, was dan de helft in deze huwelijksgoederengemeenschap en een belaste periodieke uitkering op grond van art. 3:102, lid 3 Wet IB 2001. Het bedrag van € 159.183 was daarom aan te merken als een bij de vrouw te belasten periodieke uitkering.

■ Hof Den Bosch 14 december 2017, nr. 16/03581, ECLI:NL:GHSHE:2017:5584

2018/15 Renteswap met negatieve waarde is schuld in box 3

De Hoge Raad oordeelde op 2 februari 2018 over de vraag of de negatieve waarde van een *interest rate swap* (IRS) in box 3 als schuld in aanmerking mag worden genomen. De procedure werd gevoerd door een man die in mei 2007 met een bank zo'n IRS sloot. Op grond daarvan betaalde hij een vaste rente van 4,46% en ontving hij van de bank een variabele rente op basis van de eenmaands Euribor. De IRS viel gedeeltelijk (voor 44,97%) in box 3. Op de peildata van box 3 voor de jaren 2007, 2008 en 2009 was de eenmaands Euribor gedaald ten opzichte van die ten tijde van het afsluiten van de IRS. Daardoor was de waarde ervan negatief. De man nam in die jaren 44,97% van deze waarde als negatief vermogensbestanddeel in aanmerking in box 3. Zowel Rechtbank Noord-Holland als Hof Amsterdam oordeelde dat de IRS kon worden aangemerkt als een verplichting die tegen de waarde in het economische verkeer in box 3 moest worden opgenomen, ook als die waarde negatief was. Volgens het hof was de IRS in box 3 te rangschikken onder 'overige vermogensrechten' van art. 5.3, lid 2, onderdeel f Wet IB 2001.

De Hoge Raad was het met het hof eens dat sprake was van een schuld die in box 3 kan worden opgenomen. De renteswap bestaat uit een verplichting tot betaling van een vaste rente en een recht op het ontvangen van een variabele rente. De betalingsverplichting is een schuld in box 3 en het recht op ontvangst van de variabele rente is een bezitting. Schuld en bezitting waren als één geheel overeengekomen en werden tezamen aangeduid als IRS. De Hoge Raad besliste dat voor de berekening van het inkomen in box 3 de schuld en de bezitting samen in aanmerking moeten worden genomen. In dit

geval kon daardoor het negatieve saldo van de waarden van de schuld en de bezitting bij het bepalen van de rendementsgrondslag in box 3 voor 44,97% als schuld in aanmerking worden genomen.

■ Hoge Raad 2 februari 2018, nr. 17/00057, ECLI:NL:HR:2018:123 en nr. 17/00122, ECLI:NL:HR:2018:124

Formeel belastingrecht

2018/16 Bezwaar is tevens verzoek om nieuwe sectorindeling

De inspecteur deelde een vof op 8 juni 2015 mee dat ze voor de sectorindeling onder sector 33 viel. De vof was het hier niet mee eens en verzocht de inspecteur op 28 september 2015 om de indelingsbeschikking met terugwerkende kracht tot 1 mei 2015 te wijzigen naar sector 17. De inspecteur merkte de brief aan als een bezwaarschrift tegen de beschikking van 8 juni 2015 en verklaarde het bezwaar niet-ontvankelijk wegens termijnoverschrijding. De sectorindeling handhaafde hij ambtshalve. De vof ging in beroep en uiteindelijk in cassatie.

De Hoge Raad besliste dat de inspecteur de brief van de vof had moeten aanmerken als een verzoek om een nieuwe beschikking sectorindeling voor de werknemersverzekeringen. De vof had om een andere sectorindeling verzocht dan waarin ze bij de beschikking was ingedeeld. Dit verzoek was een melding in de zin van art. 97, lid 1 Wet financiering sociale verzekeringen (Wfsv). Hiermee was de vof er nog niet, want het tweede lid van genoemd artikel bepaalt dat op een melding als bedoeld in het eerste lid, wordt beslist bij voor bezwaar vatbare beschikking. De beslissing die de inspecteur ambtshalve had genomen, moest weliswaar als zo'n beschikking worden aangemerkt, maar daartegen moest eerst bezwaar worden gemaakt, voordat beroep bij het hof kon worden ingesteld. Het hof had daarom het beroepschrift van de vof als bezwaarschrift moeten doorzenden naar de inspecteur. Omdat het hof dat niet had gedaan, besliste de Hoge Raad dat de inspecteur alsnog uitspraak op bezwaar moet doen tegen de beschikking.

■ Hoge Raad 16 februari 2018, nr. 17/04395, ECLI:NL:HR:2018:203

2018/17 Coulancerente alleen bij te laat verwerken voorlopig carry back verlies

Diverse ondernemers klaagden er bij de Nationale Ombudsman over dat ze geen coulancerente hadden gekregen na een vertraging in de behandeling van achterwaartse verliesverrekening. De mogelijkheid om rente te vergoeden bij verwijtbaar aan de inspecteur toe te rekenen vertraging is niet in de wet geregeld, maar in het Besluit fiscaal bestuursrecht van 18 december 2013. In de drie gevallen was sprake van een vertraging in de behandeling van negatieve aangiften vennootschapsbelasting. De bv's stelden dat ze als gevolg van de trage afhandeling te laat over de uit de definitieve verliesverrekening voorvloeiende teruggaven konden beschikken en hierdoor renteverlies hadden geleden.

De Ombudsman is het met de staatssecretaris eens dat in de regel bij achterwaartse verliesverrekening (carry back) geen coulancerente

hoeft te worden vergoed, omdat belastingplichtigen een voorlopige carry backbeschikking kunnen aanvragen. Daardoor kan op korte termijn over (maximaal) 80% van het vermoedelijke verlies worden beschikt, waardoor eventuele liquiditeitsproblemen kunnen worden voorkomen. Als een belastingplichtige geen voorlopige verliesbeschikking vraagt, kan een daaruit voortvloeiend renteverlies de Belastingdienst niet worden aangerekend. Dit kan anders zijn voor het deel van de (definitieve) carry backbeschikking waarvoor geen voorlopige verliesbeschikking kon worden gevraagd. Het gaat dan om vertragingen van meer dan geringe duur waarbij sprake is van onredelijk lang en verwijtbaar stilzitten van de Belastingdienst. Dat was hier het geval, zodat de bv's volgens de Ombudsman recht hadden op vergoeding van coulancerente.

■ *Nationale Ombudsman 18 december 2017, nr. 2017/143, nr. 2017/144 en nr. 2017/145*

2018/18 Grove schuld fiscaal adviseur niet toe te rekenen aan echtgenote

Als de inspecteur een belastingplichtige grove schuld kan verwijten, kan hij een vergrijpboete opleggen. Van grove schuld is sprake als de belastingplichtige kan worden verweten dat een aanslag te laag is vastgesteld of te weinig belasting is betaald, of als de verschuldigde belasting (deels) niet of niet op tijd is betaald. Voor grove schuld is meer nodig dan enkel onachtzaamheid; de belastingplichtige moet ernstige nalatigheid kunnen worden verweten. Hof Arnhem-Leeuwarden heeft onlangs beslist dat de grove schuld van een fiscaal adviseur niet kon worden toegerekend aan zijn echtgenote. De inspecteur was in september 2014 een boekenonderzoek bij hem gestart. Daarbij bleek dat over 2009 tot en met 2013 in de aangifte van zijn echtgenote diverse specifieke zorgkosten waren opgevoerd die niet aftrekbaar waren. De inspecteur legde haar over genoemde jaren navorderingsaanslagen inkomstenbelasting op met vergrijpboeten van 25%. Die boete was volgens hem van toepassing omdat van haar echtgenoot, als fiscaal adviseur, mocht worden verwacht dat hij wist dat de desbetreffende kosten niet aftrekbaar waren. Het hof was het vervolgens wel eens met de correctie van de zorgkosten, maar niet met de vergrijpboeten omdat de inspecteur alleen grove schuld had gesteld en onderbouwd ten aanzien van de fiscaal adviseur, maar niet ten aanzien van diens echtgenote. De inspecteur had daarom niet voldaan aan zijn bewijslast.

■ *Hof Arnhem-Leeuwarden 23 januari 2018, nr. 16/01021, ECLI:NL:GHARL:2018:886*

Erf- en schenkbelasting

2018/19 Schenkingsaanslag vernietigd door dwaling over aanslag

Art. 6:228 BW bepaalt dat een overeenkomst die onder invloed van dwaling tot stand is gekomen en bij een juiste voorstelling van zaken niet zou zijn gesloten, vernietigbaar is. Hiervan is sprake als de wederpartij bij het sluiten van de overeenkomst van dezelfde onjuiste veronderstelling als de dwalende partij is uitgegaan. De overeenkomst is niet te vernietigen als de wederpartij ook bij een juiste voorstelling van zaken niet hoefde te begrijpen dat de dwalende

partij daardoor zou afzien van het sluiten van de overeenkomst. Rechtbank Gelderland besliste onlangs dat sprake was van dwaling tussen wat een oudtante en haar neef hadden willen bereiken en wat er daadwerkelijk was bereikt. Daardoor ging een streep door een deel van de aanslag schenkbelasting.

De procedure werd gevoerd door een neef die in 2015 het huis van zijn oudtante kocht voor € 100.000 minder dan de werkelijke waarde. In de verkoopakte stond de koopprijs op € 325.000 opgenomen. Bij akte van schenking van 2015 schonk de oudtante € 100.000 aan haar neef. Die diende de aangifte schenkbelasting in, waarna de inspecteur een aanslag schenkbelasting oplegde van € 29.366. De neef stelde vervolgens dat sprake was geweest van dwaling. Zijn adviseur had hem aangeraden het bedrag van € 100.000 eerst te lenen van de oudtante en later via kwijtschelding geschonken te krijgen. Dit zou, gelet op de ruime schenkingsvrijstelling van € 100.000 in 2017, een belastingvoordeel opleveren. De oudtante had echter niet twee keer naar de notaris willen gaan. Daarom had de neef ermee ingestemd dat de oorspronkelijke afspraak werd uitgevoerd. De aanslag schenkbelasting was hoger uitgevallen dan waar de neef en zijn oudtante van waren uitgegaan. De oudtante had daarop aangeboden om opnieuw naar de notaris te gaan om de schenking alsnog om te zetten in een lening. Die omzetting had bij akte van rectificatie in 2016 plaatsgevonden, waarna de oudtante de lening van € 100.000 eind 2017 had kwijtgescholden.

De rechtbank oordeelde dat het tarief van de schenkbelasting voor de neef van belang was voor de bepaling hoe de schenking juridisch zou worden ingekleed en dat de oudtante hiervan geen kennis had. Beiden waren uitgegaan van € 12.000 aan schenkbelasting en de rechtbank vond het aannemelijk dat de oudtante bij een juiste voorstelling van zaken direct zou hebben meegewerkt aan het voorstel van de adviseur om het bedrag eerst te lenen en later te schenken. Volgens haar was daarom sprake van dwaling en was de schenking uit 2015 vernietigbaar, en ook daadwerkelijk vernietigd. Dat betekende volgens de rechtbank dat de aanslag schenkbelasting ten onrechte was opgelegd.

■ *Rechtbank Gelderland 18 januari 2018, nr. 17/2505, ECLI:NL:RBGEL:2018:199*

2018/20 Causaal verband met overlijden nodig voor fictieve verkrijging van aandelen

De waardeestijging van aandelen is belast met erfbelasting wanneer die aandelen:

- in een vennootschap worden gehouden door een ander dan de erflater en die ander deel uitmaakt van een familiegroep; én
- voor de inkomstenbelasting behoren tot een aanmerkelijk belang.

Op grond van art. 13a SW worden deze aandelen geacht krachtens erfrecht te zijn verkregen als hun waarde is gestegen door het overlijden van de erflater. Voor de erfbelasting worden die aandelen dan in aanmerking genomen tot het bedrag van die waardeestijging. Hof Den Haag heeft beslist dat het hierbij moet gaan om een direct of indirect oorzakelijk verband tussen het overlijden van de erflater en de waardeestijging van de aandelen.

De procedure werd gevoerd door een zoon die in 2003 de onderneming van zijn ouders had overgenomen. Zijn moeder bedong daarbij een oudedagslijfrente. De zoon bracht de lijfrenteverplichting in een bv in waarvan hij enig aandeelhouder was. In mei 2015

kreeg zijn moeder te horen dat ze ongeneeslijk ziek was, waarna ze op 31 juli 2015 overleed. Hierdoor viel de lijfrenteverplichting vrij en steeg de waarde van de aandelen van de bv. De inspecteur belastte een fictieve verkrijging voor de aandelen van de bv van de zoon. De zoon meende evenwel dat er geen verband was tussen het overlijden van zijn moeder en de waardeverhoging van de aandelen. In mei 2015 was het bekend dat zijn moeder op korte termijn zou komen te overlijden en volgens de zoon was het dit vooruitzicht en niet het daadwerkelijke overlijden op 31 juli 2015 waardoor de aandelen in waarde waren gestegen.

Hof Den Haag was het daar echter niet mee eens. De bedoeling van art. 13a SW is om vermogensvoordelen te belasten die, direct of indirect, door het overlijden van de erflater worden genoten. Volgens het hof was in dit geval sprake van een fictieve verkrijging, omdat er een concreet en voldoende sterk causaal verband bestond tussen de waardeverhoging van de aandelen en het overlijden van de moeder.

■ Hof Den Haag 9 februari 2018, nr. 17/00832, ECLI:NL:GHDHA:2018:234

Vennootschapsbelasting

2018/21 Kosten grondbewerking behoorden tot kostprijs grond

Als een ondernemer grond koopt die geschikt moet worden gemaakt om binnen de onderneming te kunnen worden gebruikt, is het de vraag of de kosten van het geschikt maken tot de aanschafkosten van de grond behoren of tot de jaarlijkse aftrekbare onderhoudskosten. In de volgende zaak was grond aangekocht die vervolgens werd bewerkt. Rechtbank Noord-Holland besliste dat dit onderhoudswerkzaamheden waren. Maar daar was Hof Amsterdam het niet mee eens.

Een landbouwer exploiteerde in een vof een landbouwbedrijf. In 2009 kocht deze vof grond waarop bomen waren aangeplant. De vof liet de bomen vervolgens rooien en de grond bewerken via zogenoemd diepwoelen. Daarmee werd de grond geschikt gemaakt voor maaigewassen en enkele jaren later voor het telen van andere akkerbouwgewassen. De vof huurde voor deze werkzaamheden een diepwoeler voor € 20.000. De landbouwer bracht zijn aandeel in de kosten in mindering op zijn winst, maar volgens de inspecteur behoorden deze kosten tot de aankoopwaarde van de grond. Rechtbank Noord-Holland gaf de landbouwer gelijk, waarop de inspecteur in hoger beroep ging.

Hof Amsterdam verwees naar een arrest van 19 november 1958 (BNB 1959/6) en besliste dat de vof de gronden geschikt had gemaakt voor haar eigen landbouwbedrijf, dat gericht was op de teelt van maai- en voedergewassen, na het afzagen van de stammen, het uitfrezen van de stobben en het diepwoelen. Uit genoemd arrest volgde dat deze kosten moesten worden geactiveerd als aanschafkosten van de grond zoals die in de onderneming van de vof werd gebruikt. Het hof was het niet eens met de rechtbank dat de grond zich al vóór het diepwoelen in de staat bevond waarin de vof deze voor haar bedrijf had willen gebruiken en dat het diepwoelen daarin geen verandering had gebracht.

■ Hof Amsterdam 11 januari 2018, nr. 16/00512 ECLI:NL:GHAMS:2018:84

2018/22 Utdeling boekwinst aan dga en kinderen kon aan hir worden gedoteerd

De Hoge Raad besliste op 16 september 2016 (ECLI:NL:HR:2016:2080) dat bij een onttrekking in de vorm van een verkapte winstuitdeling ook sprake is van een opbrengst voor de herinvesteringsreserve (hir) in de zin van art. 3.54 Wet IB 2001. Ook besliste hij dat een correctie in de vorm van een onttrekking niet per definitie betekent dat geen sprake is van een herinvesteringsvoornemen. Ook als de liquide middelen die uit de verkoop van een bedrijfsmiddel zijn gekomen, niet meer aanwezig zijn binnen de onderneming om voor een herinvestering te kunnen worden gebruikt, kan een herinvesteringsvoornemen aanwezig zijn. De zaak betrof een bv die zich bezighield met het beleggen in woningen. In 2005 verkocht ze 10 woningen aan de dga en 11 woningen aan zijn kinderen. Binnen vijf jaar nadien verkochten de kinderen een deel van de panden en in 2007 verkocht ook de dga een pand. De boekwinst die de bv op de panden maakte, doteerde ze in 2005 aan een hir. Na een boekenonderzoek stelde de inspecteur dat de panden tegen een te lage prijs aan de dga en zijn kinderen waren verkocht. Hij verhoogde de boekwinst, maar stond niet toe dat deze hogere boekwinst aan de hir werd toegevoegd en legde vervolgens een navorderingsaanslag vennootschapsbelasting op. Hof Den Haag oordeelde dat sprake was van een uitdeling en dat de gecorrigeerde winst niet kon worden toegevoegd aan de hir. Volgens het hof kon door de vermogensverschuiving geen sprake zijn geweest van een herinvesteringsvoornemen. In cassatie besliste de Hoge Raad dat ook wanneer de liquide middelen die bij de verkoop waren verkregen, niet meer aanwezig waren voor herinvestering, er wel een herinvesteringsvoornemen kon zijn. Ook was de correctie van de prijs die de dga en zijn kinderen hadden betaald naar de zakelijke prijs van de panden, als een opbrengst in de zin van art. 3.54, lid 1 Wet IB 2001 aan te merken. De Hoge Raad verklaarde het beroep van de bv gegrond en verwees de zaak naar Hof Amsterdam. Dat hof heeft nu beslist dat de bv in 2006 voor € 3,6 mln had geïnvesteerd in panden, waarvoor ze kon putten uit eigen middelen en uit een bancair krediet. Er was een herinvesteringsvoornemen, ook voor zover sprake was van uitgedeelde winst. De gecorrigeerde winst op de panden kon dus worden gedoteerd aan de hir. Het hof vernietigde de navorderingsaanslag vennootschapsbelasting.

■ Hof Amsterdam 9 januari 2018, nr. 16/00441, ECLI:NL:GHAMS:2018:436

Sociale verzekeringen

2018/23 WW voor eega die hand- en spandiensten verrichtte in bedrijf echtgenoot

Een dienstbetrekking tussen echtgenoten wordt door het UWV vaak met een vergrootglas bekeken, omdat de voor de dienstbetrekking vereiste gezagsverhouding zou ontbreken. De vrouw in de volgende zaak, werkzaam in het bedrijf van haar man, had volgens de Centrale Raad van Beroep (CRvB) wel recht op WW. Die uitkering had ze aangevraagd na het faillissement van de bv van haar man. Het UWV stelde aanvankelijk dat de vrouw geen werknemer was in de zin van de WW en weigerde de uitkering; er was

geen schriftelijke arbeidsovereenkomst en de vrouw werkte niet op grond van dezelfde voorwaarden als een andere werknemer binnen de bv. Verder zou de vrouw haar werkzaamheden voornamelijk hebben uitgevoerd in een verhouding die voornamelijk werd bepaald door haar huwelijksrelatie met haar echtgenoot. De CRvB besliste op het hoger beroep van de vrouw dat het feit dat er geen schriftelijke arbeidsovereenkomst was, niet betekende dat geen sprake kon zijn van een arbeidsovereenkomst. Daarbij speelde het wel een rol dat de vrouw al vanaf 1999 had gewerkt voor de bv en daar een (financiële) tegenprestatie voor ontving. Voor de vraag of er een gezagsverhouding was tussen de vrouw en de bv was niet bepalend of in de praktijk opdrachten werden gegeven, maar of degene die de arbeid verrichtte aan een zeker gezag van de wederpartij was onderworpen en of die wederpartij bevoegd was om opdrachten en instructies te geven en controle uit te oefenen op de voortgang en resultaten van het werk. De vrouw maakte het kantoor schoon en ondersteunde de boekhoudster. Als het nodig was, zorgde ze voor koffie en nam ze de telefoon aan. De werkzaamheden vroegen een flexibele inzet van haar. In het verleden hadden de echtelieden afspraken over haar inzetbaarheid gemaakt en de vrouw gaf ook daadwerkelijk gehoor aan die oproepen. Daarmee was het duidelijk dat de vrouw instructies kreeg van haar echtgenoot over de aard en het tijdstip van haar werkzaamheden. Het feit dat er geen functioneringsgesprekken werden gevoerd, betekende niet dat er geen controle op de werkzaamheden plaatsvond. De man was immers bevoegd om aanwijzingen te geven en beslissingen te nemen. Verder was de positie die de vrouw binnen de organisatie had, (aanzienlijk) lager dan die van haar echtgenoot.

■ Centrale Raad van Beroep 24 januari 2018, nr. 15/6626 WW, ECLI:NL:CRVB:2018:259

Loonbelasting

2018/24 Ontslagvergoeding ambtenaar geen onbelast afscheidspresentje

Een man had al 47 jaar gewerkt, waarvan 41 in overheidsdienst, toen hij op 1 december 2013 eervol ontslag kreeg van het ministerie van Veiligheid en Justitie. Hij was toen 62 jaar. Hij gaf aan dat hij gebruik wilde maken van de stimuleringspremie voor rijksambtenaren. Hierdoor maakte hij aanspraak op een premie van 12 maanden maal zijn brutomaandsalaris. Het bedrag van de stimuleringspremie bedroeg € 75.000, waarvan € 15.000 direct werd overgemaakt naar het ABP voor extra pensioen en € 60.000 aan hem werd uitbetaald. Het ministerie hield loonheffingen in, maar daar was de man het niet mee eens. Hij stelde dat de uitkering was verstrekt als afscheidscadeau, te vergelijken met een onbelaste uitkering bij een ambtsjubileum. Het bedrag was uitbetaald na zijn ontslag en de enige tegenprestatie was dat hij stopte met werken. Hij mocht niet zomaar weer gaan werken en mocht zich twee jaar lang niet inschrijven bij het UWV. Hof Arnhem-Leeuwarden besliste dat de uitkering van € 60.000 was genoten uit de vroegere dienstbetrekking en daarom tot het belastbare inkomen uit werk en woning behoorde. De uitkering was niet aan te merken als een met een afscheidscadeau te vergelijken onbelaste uitkering bij een ambtsjubileum. <<<

■ Hof Arnhem-Leeuwarden 6 februari 2018, nr. 17/00771, ECLI:NL:GHARL:2018:1140

Wetgeving

De stand van zaken per 6 maart 2018

■ Wetsvoorstel + MvT TK

■ Verslag TK

■ Nota n.a.v. verslag TK

■ Eindverslag TK

■ Aangenomen TK

■ Wetsvoorstel EK

■ Voorlopig verslag EK

■ Memorie van Antwoord EK

■ Eindverslag EK

■ Aangenomen EK

■ Staatsblad

■ Datum inwerkingtreding

Wbm i.v.m. beperking emissies kolencentrales 31 362

Bij KB

Wet fiscale maatregelen rijksmonumenten en scholing 34 556

1-1-2017

Wet terugvordering staatssteun 34 753

Bij KB

BTW-behandeling van vouchers 34 755

1-1-2019

wing is hij in februari 2009 met zijn gezin de woonboerderij gaan bewonen. Het bijgebouw verhuurt hij aan de maatschap ten behoeve van de onderneming. De woonboerderij en het kantoor heeft hij in 2007 tot zijn ondernemingsvermogen gerekend. Volgens Hof Arnhem-Leeuwarden maakt de ondernemer niet aannemelijk dat er meer dan 10% zakelijk wordt gebruikt. Het acht hierbij van belang dat hij over een afzonderlijk kantoor beschikte met ruim voldoende faciliteiten en dat geen enkele ruimte in de woonboerderij exclusief werd gebruikt ten behoeve van de onderneming. Het gebruik mede ten behoeve van de onderneming bleef nagenoeg beperkt tot de open keuken. Dit gebruik is echter van zeer beperkte bijkomstige aard geweest.²

Met betrekking tot de categorieën (verplicht) ondernemingsvermogen en privévermogen bestaat geen keuzemogelijkheid, omdat deze vermogensbestanddelen naar hun functie niet anders dan ondernemings-, respectievelijk privévermogen kunnen zijn. De grens ligt in ieder geval bij minimaal 90% zakelijk of privégebruik.

Keuzevermogen

Tot het keuzevermogen behoren vermogensbestanddelen waarvan de ondernemer zelf binnen de grenzen van de redelijkheid kan bepalen of deze tot het ondernemings- of tot het privévermogen behoren. Een voorbeeld is een pand dat gedeeltelijk voor de onderneming en gedeeltelijk als woning wordt gebruikt (gesplitst gebruik), of een auto die zowel in privé wordt gebruikt als voor de onderneming (gemengd gebruik).

Zodra de keuze is gemaakt, is er sprake van ondernemings- of privévermogen. Het begrip keuzevermogen is er dus maar tijdelijk; de ondernemer kan kiezen tot het moment waarop de aanslag inkomstenbelasting over het jaar dat er is geïnvesteerd, definitief vaststaat. In beginsel kan op deze keuze niet meer worden teruggekomen. Dat kan alleen als er een zogenoemde bijzondere omstandigheid is. Bijvoorbeeld de inbreng van een onderneming in een vof. Een ander voorbeeld is een grote wetswijziging, zoals destijds de invoering van de Wet IB 2001. Het aangaan van een huwelijk of het overlijden zijn geen bijzondere omstandigheden.

Uit de jurisprudentie blijkt dat de ondernemer binnen de grenzen der redelijkheid een investering als keuzevermogen kan aanmerken, waarna er een keuze moet worden gemaakt.

Voorbeeld 1

Volgens Hof Arnhem-Leeuwarden staat vast dat de wil van de ondernemer tot etikettering van de woning als zijnde ondernemingsvermogen vroegtijdig en herhaaldelijk tot uitdrukking is gekomen. Met hetgeen door hem naar voren is gebracht, is de woning in het jaar 2010 op enigerlei wijze dienstbaar geweest aan de onderneming. Hierbij is van doorslaggevend belang dat de kantooruimte in de woning vanaf het moment van de aankoop van de woning ten behoeve van de vof is aangewend. Vanwege de ligging van de woning en de

bedrijfshal op één perceel, met slechts één toegangsweg, kan de ondernemer sinds de aankoop toezicht houden op de bedrijfsmiddelen, de bedrijfsactiviteiten en het personeel. Dat in het kantoor mogelijk af en toe andere (gezinsgerelateerde) activiteiten plaatsvinden, is van onvoldoende belang om die ruimte niet (meer) als dienstbaar aan de onderneming aan te merken. De ondernemer heeft de woning terecht als ondernemingsvermogen geëtiketteerd.³

Voorbeeld 2

Iemand heeft zijn in 2008 voltooide woning tot zijn ondernemingsvermogen gerekend. In 2009 is de onderneming ingebracht in een bv en is de woning overgebracht naar het privévermogen. In de aangifte IB/PVV heeft de ondernemer een stakingsverlies ter zake van de beëindiging van zijn IB-onderneming opgevoerd. Dit stakingsverlies betreft de overgang van de woning naar privé. Bij de beantwoording van de vraag of, en zo ja, in hoeverre een onroerende zaak deel uitmaakt van het ondernemingsvermogen, is volgens Hof Arnhem-Leeuwarden in het algemeen de wil van de belastingplichtige beslissend zoals die in zijn boekhouding of op andere wijze tot uitdrukking is gekomen, tenzij daardoor de grenzen der redelijkheid zijn overschreden. De ondernemer heeft aannemelijk gemaakt dat de woning vanaf de ingebruikname van de woning voor meer dan 10% (en minder dan 90%) werd gebruikt ten behoeve van de onderneming.⁴

Koppelaankoop

Een koppelaankoop is een aankoop van een beoogde onroerende zaak, waarbij een andere onroerende zaak mee wordt aangekocht. Als er verplicht meerdere onroerende zaken worden aangekocht en een daarvan is bestemd voor bedrijfsdoeleinden – en behoort daarmee verplicht tot het ondernemingsvermogen – komt de vraag op hoe de andere onroerende zaken dienen te worden geëtiketteerd. Uit de jurisprudentie kan worden opgemaakt dat, nu de gedwongen aankoop is opgeroepen in de ondernemings sfeer, ook deze overige onroerende zaken in beginsel tot die ondernemings sfeer behoren en dus tot het ondernemingsvermogen moeten worden gerekend. Het feit dat de meegekochte onroerende zaken nooit binnen de onderneming zijn of worden gebruikt en zo snel mogelijk weer worden verkocht, laat onverlet dat sprake is van verplicht ondernemingsvermogen als de koppelaankoop uitsluitend met het oog op de belangen van de onderneming heeft plaatsgevonden.

Voorbeeld

Een drogist woonde met zijn echtgenote van 1 november 1975 tot 1 april 1980 op de bovenverdieping van een gehuurd pand. Op de benedenverdieping exploiteerde hij een drogistij. In 1990 werd het pand, dat juridisch niet was gesplitst, in eigendom verworven. De bovenverdieping werd vanaf 1 april 1991 verhuurd. Het pand en de lening voor het pand rekende de drogist tot zijn ondernemingsvermogen. In 2008 staakte

Er is sprake van verplicht ondernemingsvermogen als de koppelaankoop uitsluitend met het oog op de belangen van de onderneming heeft plaatsgevonden

hij zijn onderneming. Ter zake van het overbrengen van de bovenverdieping naar privé is geen stakingswinst aangegeven.

Hof Amsterdam concludeert dat de aankoop dient te worden aangemerkt als een koppelaankoop. Volgens het hof heeft de drogist in het jaar van de verkrijging van het pand (ook) het woongedeelte in redelijkheid kunnen etiketteren als ondernemingsvermogen. Aangezien de aldus gemaakte keuze inmiddels onherroepelijke gevolgen heeft gehad, is het de man niet toegestaan in 2008 de aldus gemaakte keuze met een beroep op de foutenleer te herzien. De inspecteur heeft terecht een stakingswinst in aanmerking genomen.⁵

Onjuiste vermogensetikettering

Soms blijkt achteraf dat indertijd een onjuiste keuze is gemaakt. Bijvoorbeeld omdat vanaf het begin onjuist is

geëtiketteerd. De oorzaak kan ook liggen in verandering van aanwending of gebruik. Een dergelijke onjuiste etikettering dient te worden hersteld met de zogenoemde foutenleer. Herstel geschiedt in het laatste openstaande jaar. Is een vermogensbestanddeel van meet af aan ten onrechte aangemerkt als ondernemingsvermogen, dan wordt het vermogensbestanddeel tegen de kostprijs van de balans afgevoerd. Is de kwalificatie gewijzigd, maar is dit pas later onderkend, dan wordt in het laatste openstaande jaar afgerekend en moet de inspecteur 'een redelijke tegemoetkoming' bieden.

Als een goed naar later blijkt ten onrechte als bedrijfsvermogen is geëtiketteerd, blijft de in eerdere instantie belaste waardevermindering (of verlies vanwege een waardedaling) bij toepassing van de foutenleer geheel buiten de heffing van box 1. De ten onrechte genoten voordelen, zoals afschrijvingen, worden teruggenomen en gecorrigeerd, zodat ook die geen effect hebben op het winstinkomen.

Voorbeeld

Een man is in 1988 samen met zijn broer toegetreden tot de onderneming van zijn vader, een metaal-, las- en constructiebedrijf. Vader woonde vanaf 1988 in een woning met daarachter de werkplaats van de onderneming. De man heeft in 1992 met vader en broer een bouwvallige woning naast die van zijn vader gekocht. Er is sinds de aankoop geen onderhoud aan deze woning gepleegd. Ze is ook nooit in gebruik genomen, an-

ders dan dat de vader in de tuin enkele fruitbomen heeft geplant en kippen en eenden heeft gehouden. De man zelf woonde, net als zijn broer, elders. Vanaf de aankoop is de woning tot het ondernemingsvermogen gerekend.

Rechtbank Noord-Nederland stelt vast dat de woning nooit tot het ondernemingsvermogen had moeten worden gerekend. Het betreft een bouwvallig pand dat alleen bestemd is voor bewoning. De foutieve etikettering moet door toepassing van de foutenleer met ingang van 2008 worden hersteld (oudste openstaande jaar). Vanaf dat jaar is de woning derhalve privévermogen van de man en zijn broer. De in de voorgaande jaren in aanmerking genomen afschrijvingskosten moeten tot de winst worden gerekend en het verkoopresultaat is onbelast, als vermogenswinst.⁶

Opgemerkt dient nog te worden dat een goed dat tot het keuzevermogen behoorde, niet via de foutenleer (op een later moment) anders kan worden geëtiketteerd.

Standsuitgaven

Op grond van art. 3.14, eerste lid, letter a Wet IB 2001 zijn 'kosten van het voeren van een zekere staat' niet aftrekbaar. Het is lastige materie. De Belastingdienst dient dit aannemelijk te maken. Met toepassing van art. 3.14 mag de Belastingdienst echter niet op de stoel van de ondernemer gaan zitten en mag hij dan ook alleen excessen van aftrek uitsluiten. In de jurisprudentie zijn er niet veel voorbeelden van waar dit is gelukt. In een arrest uit 1955 stelde de Hoge Raad dat de wil van de ondernemer leidend is, tenzij de grenzen der redelijkheid worden overschreden.⁷ In deze casus mocht de arts het hele pand tot zijn ondernemingsvermogen rekenen. In het zogenoemde Cessna-arrest stelde de Hoge Raad vast dat de kosten alleen niet aftrekbaar zijn als 'geen redelijk denkend ondernemer kan volhouden' dat de kosten een zakelijk doel dienen. Daarmee is het uitgangspunt voor de beoordeling of kosten zakelijk zijn – en er dus sprake kan zijn van ondernemingsvermogen – verder ingevuld.⁸

Voorbeeld

Een tandarts-implantoloog heeft ongeveer 20 medewerkers en 19.000 patiënten. In 2011 en 2012 laat hij voor € 3,6 miljoen een eigen woning bouwen. Door zijn drukke praktijk werkt hij één dag per week en in de weekenden in deze woning, en de overige dagen in zijn praktijkpand. Daarnaast werkt één medewerker twee dagen per week vanuit deze eigen woning. De tandarts stelt dat de woning voor meer dan 10% in zijn onderneming in gebruik is en etiketteert haar als ondernemingsvermogen.

Volgens Rechtbank Den Haag hebben bij de keuze voor de bouw van de dure woning niet zozeer de eisen van een goede en succesvolle bedrijfsuitoefening, maar veeleer de persoonlijke wens om een comfortabele privéwoonruimte ter beschikking te hebben, voorop gestaan. De belangrijkste reden om de eigen woning te

Een goed dat tot het keuzevermogen behoorde, kan niet via de foutenleer (op een later moment) anders worden geëtiketteerd

bouwen ligt daarom in de privésfeer. Hiermee zijn de grenzen der redelijkheid overschreden. Het is dan niet meer van belang dat minimaal 10% van de oppervlakte van de woning voor de onderneming wordt gebruikt. Er is geen sprake van keuzevermogen, maar van verplicht privévermogen.⁹

Fiscale aspecten als de woning ondernemingsvermogen is

Bij ondernemingsvermogen mogen in beginsel alle kosten van de bedrijfsmiddelen ten laste van de verlies- en winstrekening worden gebracht. Denk aan onderhoud, verzekering en financieringskosten. Daarnaast kan er worden afgeschreven. Bedrijfsmiddelen worden namelijk gewaardeerd op de historische kostprijs – aanschafprijs of voortbrengingskosten – minus afschrijvingen. Voor onroerende zaken is de maximale fiscale afschrijving beperkt: onroerende zaken mogen tot niet verder dan de 'bodemwaarde' worden afgeschreven (art. 3.30a Wet IB 2001). Voor onroerende zaken die in de onderneming worden gebruikt, geldt als bodemwaarde 50% van de WOZ-waarde; voor beleggingspanden is dit 100%. Wordt het hele pand in de onderneming gebruikt, dan kan er over het hele pand worden afgeschreven. De afschrijving op gebouwen wordt als volgt berekend:

- de hoogte van de afschrijving hangt af van de gebruiksduur van het pand; meestal is die 30 tot 50 jaar;
- er moet rekening worden gehouden met een restwaarde. Dit is de waarde die het pand heeft aan het einde van de gebruiksduur;
- er mag niet worden afgeschreven over grond.

Voorbeeld

Een ondernemer heeft op 1 januari een pand aangekocht voor € 300.000. De WOZ-waarde bedraagt € 280.000, de waarde van de grond € 50.000. Het pand heeft een economische levensduur van 40 jaar en een restwaarde van € 25.000. Per jaar mag dan $(€ 300.000 - € 50.000 - € 25.000) / 40 = € 5625$ worden afgeschreven. Na drie jaar wordt het pand dan gewaardeerd op $€ 250.000 - € 16.875 = € 233.125$. Zodra een boekwaarde van € 140.000 is bereikt (50% van de WOZ-waarde), eindigt de mogelijkheid van afschrijven.

Aftrekbaar zijn ten slotte ook de financieringskosten. Dit zijn naast de rente ook de afsluitkosten van de hypotheek en de notariskosten die betrekking hebben op de vestiging van de hypotheek.

Privé-element in het woon-werkpand

Voor het deel van het zakelijk vermogen dat als woning wordt gebruikt, dient een privégebruik van de woning te worden aangegeven. Daarvoor geldt de volgende tabel (art. 3.19 Wet IB 2001).

Tabel 1. Woningforfait 2018

bij een woningwaarde van		bedraagt het woningforfait
meer dan	maar niet meer dan	
–	€ 12.500	1,00%
€ 12.500	€ 25.000	1,25%
€ 25.000	€ 50.000	1,40%
€ 50.000	€ 75.000	1,55%
€ 75.000	€ 1.060.000	1,75%
€ 1.060.000	–	€ 18.550 plus 2,35% over het meerdere

Fiscale aspecten als de woning privévermogen is

Een ondernemer die zijn woon-werkpand als privévermogen heeft geëtiketteerd, kan voor het zakelijk gebruik van de kwalificerende werkruimte niet de werkelijke kosten ten laste van de winst brengen, maar slechts een forfaitaire vergoeding. De aftrekmogelijkheid is beperkt tot het bedrag van het in box 3 in aanmerking te nemen voordeel uit sparen en beleggen, zonder dat daarbij rekening wordt gehouden met het heffingsvrije vermogen. Het in box 3 geldende percentage is afhankelijk van het totale vermogen van de ondernemer en bedraagt aldus 2,87, 4,6 of 5,39% van de waarde van de werkruimte. Het zakelijk gedeelte wordt belast in box 3 (het woongedeelte valt onder de eigenwoningregeling van box 1). Hierdoor heeft een ondernemer die in box 1 zijn winst

tegen het maximale tarief van 52% ziet belast, een klein voordeel, aangezien het tarief van box 3 immers 30% draagt.

Is het praktijkgedeelte met een lening gefinancierd, dan is de rente over deze lening niet aftrekbaar. Wel komt de schuld in mindering op de rendementsgrondslag.

Voorbeeld 1

Ellen rekent haar woonhuis met praktijk tot het privévermogen. Het praktijkgedeelte, met een waarde van € 50.000, stelt ze ter beschikking aan haar onderneming. Ten aanzien van dit gedeelte wordt in box 3 € 50.000 tot de rendementsgrondslag gerekend tegen het gemiddelde fictieve rendement van art. 5.2 Wet IB 2001 van, stel, 4,6%. Ellen mag dan een bedrag van $4,6\% \times € 50.000 = € 2300$ ten laste van haar winst uit onderneming brengen.

Daarnaast gelden nog extra voorwaarden, die tot doel hebben om zo veel mogelijk werkruimten onder het regime van de eigenwoningregeling te brengen en te houden. Dit is voor belastingplichtigen doorgaans de meest gunstige situatie, omdat de rente dan aftrekbaar is als eigenwoningrente en de vermogenswinst op de werkruimte onbelast is. Bovendien hoeft hierdoor geen onderscheid te worden gemaakt tussen een box 1- en een box 3-gedeelte van de eigen woning.

Dit is anders wanneer de werkruimte, naar maatschappelijke verkeersopvattingen, een zelfstandig gedeelte van de woning vormt (het zelfstandigheidsvereiste). Tevens moet er dan sprake zijn van intensief gebruik (het inkomenscriterium). Bij de ondernemer zijn bepaalde kosten dan aftrekbaar (art. 3.16 Wet IB).

Het zelfstandigheidsvereiste

Bij het zelfstandigheidsvereiste wordt onderscheid gemaakt tussen kwalificerende en niet-kwalificerende werkruimten. Uit de behandeling in de Tweede Kamer blijkt dat een kwalificerende werkruimte fysiek en administratief als een zelfstandig deel van de woonruimte moet kunnen worden onderscheiden. Een belangrijke aanwijzing kan bijvoorbeeld zijn dat de werkruimte bereikbaar is door middel van een eigen op- of ingang van de woning. Als dat niet zo is, betekent het dat er slechts een kamer of een deel daarvan in de onderneming of werkzaamheid wordt gebruikt. In dat geval loopt de kamer gewoon mee in de fiscale behandeling van de eigen woning. Andere aanwijzingen voor zelfstandigheid zijn eigen sanitaire voorzieningen of de mogelijkheid de ruimte ook aan een willekeurige derde te verhuren.

Als er sprake is van zelfstandigheid, is vervolgens het gebruik van de ruimte nog van belang. Een ruimte kan de vereiste zelfstandigheid bezitten, maar als ze voornamelijk voor privédoeleinden wordt gebruikt, is er geen reden haar anders te behandelen dan de overige ruimten die voor privé worden gebruikt. Het gebruik als werkplek is in dat geval te gering om te kunnen stellen dat de ruimte is onttrokken aan de privésfeer. In die situaties zijn er ten opzichte van volledig privégebruik ook geen of nauwelijks additionele kosten.

Voorbeeld

Een vrouw is in 2011 gestart met een Bed & Breakfast-onderneming in de woning van haar en haar echtgenoot. De woning behoort tot het keuzevermogen en wordt gerekend tot het privévermogen. De B&B-ruimten zijn echter niet aan te merken als 'een naar verkeersopvatting zelfstandig gedeelte' van de woning. Hof Den Bosch oordeelt dan ook dat de voor de B&B gebruikte ruimten geen werkruimten zijn ten behoeve van de belastingplichtige zelf. Ze zijn ook geen onderdeel meer van de eigen woning, maar een bezitting in box 3. De aftrek, in de vorm van een gebruiksvergoeving (art. 3.17 Wet IB 2001), is beperkt tot het voordeel uit sparen en beleggen ter zake van deze bezitting.¹⁰

Inkomenscriterium

Als er dan naar verkeersopvattingen sprake is van een zelfstandige werkruimte, moet ook nog aan het tweede criterium worden getoetst, namelijk het inkomenscriterium. Daarbij is dan weer van belang of degene die de werkruimte gebruikt, ook elders nog over een werkruimte beschikt. Want als die er is, moet het gezamenlijke bedrag van de winst uit onderneming hoofdzakelijk (70%) in de werkruimte in die eigen woning worden verdiend. Is er geen externe werkruimte, dan moet het hiervoor genoemde gezamenlijke bedrag hoofdzakelijk in of vanuit die werkruimte én tevens in belangrijke mate (30%) in die werkruimte zijn verdiend. Als zowel aan het zelfstandigheids criterium als aan het inkomenscriterium wordt voldaan, is er sprake van een in fiscale zin kwalificerende werkruimte.

Kosten zijn niet aftrekbaar

In beginsel zijn er geen kosten aftrekbaar. Het deel van de woning dat in gebruik is bij de onderneming, valt immers onder de spelregels van box 3.

Voorbeeld

Een vrouw drijft een onderneming, bestaande uit de opvang in gezinsvorm van uit huis geplaatste jongeren met een beperking. De opvang vindt plaats in haar woning. Ze claimt aftrek ten laste van de winst van tot de huisvestingskosten behorende extra energie- en schoonmaakkosten.

Hof Arnhem-Leeuwarden honoreert die claim niet. De woning, zijnde keuzevermogen, is door de vrouw tot haar privévermogen gerekend en vormt een eigen woning in de zin van art. 3.111 Wet IB 2001. De kosten, lasten en afschrijvingen die verband houden met deze woning hebben in beginsel geen invloed op de ondernemingswinst. De uitdrukking 'verband houden met' moet ruim worden uitgelegd. Gelet hierop houden de energie- en schoonmaakkosten verband met de tot het privévermogen behorende woning. Deze kosten vallen derhalve in de privésfeer.¹¹

Ten slotte

Het is belangrijk om snel zicht te hebben op de fiscale positie van het woon-werkpand. Soms is sprake van verplicht ondernemersvermogen, soms van verplicht privévermogen. Vaker zal het gaan om keuzevermogen. De spelregels zijn niet ingewikkeld, maar moeten wel zorgvuldig worden toegepast. Als er namelijk is gekozen, kan op die keuze niet makkelijk worden teruggekomen. <<<

Noten

- Hoge Raad, 29 juni 1955, nr. 12 416, BNB 1955/310, ECLI:NL:HR:1955:AY2539.
- Hof Arnhem-Leeuwarden 9 januari 2018, nr. 17/00129, ECLI:NL:GHARL:2018:200. Tegen deze uitspraak is cassatie ingesteld.
- Hof Arnhem-Leeuwarden 21 maart 2017 nr. 16/00551, ECLI:NL:GHARL:2017:2281.
- Hof Arnhem-Leeuwarden 19 april 2017, nr. 16/00549 en 16/00550, ECLI:NL:GHARL:2017:3305.
- Hof Amsterdam, 20 oktober 2015, nr. 15/00096, ECLI:NL:GHAMS:2015:5653.
- Rechtbank Noord-Nederland 19 september 2013, nr. 12/2263, ECLI:NL:RBNNE:2013:5601.
- Hoge Raad 9 februari 1955, nr. 12.084, ECLI:NL:HR:1955:AY2693, BNB 1955/395.
- Hoge Raad 9 maart 1983, nr. 21.163, ECLI:NL:HR:1983:AW8960, BNB 1983/202.
- Rechtbank Den Haag 21 september 2017 (publicatie 29 oktober 2017), nr. 16_9253, ECLI:NL:RBDHA:2017:11003, V-N Vandaag 2017/2513.
- Hof Den Bosch, 13 oktober 2016, nrs. 15/00753 en 15/00754, ECLI:NL:GHSHE:2016:4603.
- Hof Arnhem-Leeuwarden 13 februari 2018, nrs. 16/01389 t/m 16/01392, ECLI:NL:GHARL:2018:1460.

Belastingstelsels in de Nederlandse Cariben: een mengelmoes aan regelingen

Tussen de Nederlands-Caribische eilanden – Aruba, Curaçao, St. Maarten en de BES-eilanden Bonaire, St. Eustatius en Saba – zijn met name sinds 2010, het jaar waarin de Nederlandse Antillen ophielden te bestaan, veel verschillen op het gebied van het belastingrecht ontstaan. De eilanden hanteren verschillende winstbelastingtarieven, bijzondere belastingregimes en nagenoeg alle indirecte belastingen verschillen van elkaar. In deze bijdrage bespreek ik in grote lijnen de belastingregimes van al deze eilanden voor wat betreft de belangrijkste directe belastingen.

Arthur van Aalst
Mr. A.C. van Aalst
*is advocaat-
 belastingkundige*
bij Baker Tilly
Dutch Caribbean

Nederland vormt samen met Aruba, Curaçao, St. Maarten en de BES-eilanden het Koninkrijk der Nederlanden. Nederland, Aruba, Curaçao en St. Maarten zijn binnen het Koninkrijk soevereine landen met eigen regels en wetten, waaronder eigen belastingregels.¹ De BES-eilanden vormen bijzondere gemeenten van Nederland en zijn derhalve onderdeel van het land Nederland. Desondanks kennen ook de BES-eilanden hun eigen regels en wetten, waaronder eigen belastingregels. De verschillen tussen de belastingregels binnen het Koninkrijk zijn groot. Heel groot zelfs. De grootste tegenstelling is ongetwijfeld het niet hebben van een winstbelasting op de BES-eilanden, waar Europees Nederland een vennootschapsbelasting kent. Met andere woorden, binnen het land Nederland betaalt een ondernemer in de ene Nederlandse gemeente wel belasting over zijn winst en in de andere niet.

Aruba

De directe belastingheffing op Aruba lijkt op die in Nederland. Aruba kent een winst- en inkomstenbelasting waarvan de basis vergelijkbaar is met de Nederlandse vennootschapsbelasting en inkomstenbelasting. Het tarief van de Arubaanse winstbelasting bedraagt 25%. De Arubaanse progressieve inkomstenbelastingtarieven horen thuis in de top 10 van de wereld, vergelijkbaar met die in de Scandinavische landen. Het toptarief is

thans 58,95%.² Een dergelijk tarief wordt over het algemeen niet geassocieerd met een eiland in de Cariben. In dit artikel zal wel vaker blijken dat de reguliere belastingtarieven op de Nederlands-Caribische eilanden, gemiddeld gezien, hoog zijn. Iets wat door de bijzondere

belastingregimes op de eilanden vaak over het hoofd wordt gezien.

Aruba heeft een beperkt aantal bijzondere belastingregimes. De meest voorkomende zijn het vrijzoneregime en de vrijgestelde vennootschap. De kenmerken van deze en andere bijzondere belastingregimes bespreek ik verderop in dit artikel.

Aruba kent voorts een bronheffing op dividenden. Het reguliere tarief bedraagt 10% en kan op basis van een verdrag of regeling worden verlaagd naar 5 of 0%. Mede door deze bronheffing op dividenden komt Aruba minder voor in internationale structuren.

Curaçao

Het reguliere Curaçaose directebelastingregime, bestaande uit met name de winst- en inkomstenbelasting, is eveneens vergelijkbaar met dat van Nederland. Zelfs de tarieven liggen in dezelfde bandbreedte. Het tarief van de winstbelasting bedraagt 22% en het maximale progressieve inkomstenbelastingtarief 46,5%.³ Van de Nederlands-Caribische eilanden is Curaçao bij internationale belastingadviseurs hoogstwaarschijnlijk het meest bekend. Het heeft een rijke traditie op het gebied van bijzondere belastingregimes, financiële instellingen en internationale cliënten. Waar omringende Caribische eilanden zich kenmerken als een typische 'offshore' jurisdictie – kort samengevat een jurisdictie zonder directe belastingen, zoals de Britse Maagdeneilanden, Anguilla en de Bahama's – kenmerkt Curaçao zich als 'midshore' jurisdictie. Deze bestaat in de basis uit een belastingstelsel met een reguliere winst- en/of inkomstenbelasting, maar kent daarbinnen een aantal bijzondere belastingregimes, die over het algemeen resulteren in een lagere of geen belastingheffing. Van de Nederlands-Caribische eilanden kent Curaçao de meeste van dit soort regimes. Veelvoorkomende zijn het e-zone

en export facility regime en de vrijgestelde vennootschap (waarover verderop meer).

In de inkomstenbelasting zijn de meest voorkomende bijzondere regimes de penshono- en de expatregeling. De penshono-regeling heeft met name tot doel het aantrekken van vermogende personen met buitenlands broninkomen, en met de expatregeling hoopt het land hoogopgeleide werknemers aan te trekken die in eerste instantie niet direct aan Curaçao als woon- of werkland denken.

Juridische entiteiten

Een ander typisch kenmerk van Curaçao is de veelzijdigheid aan juridische entiteiten. Voor elke toepassing kent het wel een geschikte juridische entiteit. Wenst een particulier of ondernemer een entiteit met rechtspersoonlijkheid, dan kan hij kiezen voor een nv of bv, maar evengoed voor een stichting of een stichting particulier fonds (SPF) of bijvoorbeeld een transparante nv of bv.⁴ Laatstgenoemde is fiscaal vergelijkbaar met een maatschap, maar heeft civielrechtelijk dezelfde eigenschappen als een reguliere nv of bv. Voor een entiteit zonder rechtspersoonlijkheid kan worden gekozen voor de personenvennootschap,⁵ de commanditaire vennootschap of bijvoorbeeld een trust.⁶

De SPF en de trust worden door ondernemers en particulieren veel gebruikt om vermogens af te zonderen. Dit afzonderen kent een grote verscheidenheid van redenen. Zo ligt Curaçao in een regio met landen waar de politieke omstandigheden instabiel, valutaschommelingen groot en/of de kans op het onrechtmatig afnemen van vermogen aanzienlijk zijn. Andere redenen zijn het niet kenbaar willen maken van een identiteit of niet zichtbaar zijn in een register in verband met mogelijke negatieve consequenties voor een persoon, het afzonderen van vermogen in verband met civiele aansprakelijkheid of het binnen de families houden van bezittingen als schilderijen of andere waardevolle voorwerpen.

Een SPF of trust is op Curaçao in beginsel geen transparante entiteit voor belastingdoeleinden. Net als een reguliere stichting zijn ze niet onderworpen aan een winst- of inkomstenbelasting (subjectief vrijgesteld) als ze geen onderneming drijven. Mocht het de voorkeur van de bestuurder hebben om toch aan winstbelasting onderworpen te zijn, dan kan worden gekozen voor het zogenoemde doelvermogenregime. Op basis daarvan valt een entiteit onder de winstbelasting, met een tarief van 10%. De keuze voor het doelvermogenregime geldt voor minimaal drie jaar. Drijft de SPF of de trust een onderneming, dan geldt het reguliere tarief van 22%.⁷

St. Maarten

Vergeleken met Curaçao en de BES-eilanden heeft St. Maarten na de ontmanteling van de Nederlandse Antillen een beperkt aantal wijzigingen in de winst- en inkomstenbelasting doorgevoerd. Waar andere Nederlands-Caribische eilanden zijn meegegaan in lagere directe belastingen, kent St. Maarten nog steeds een relatief hoog winstbelastingtarief van 34,5%. Het hoogste

progressieve inkomstenbelastingtarief is 46,5%.⁸ Net als Curaçao kent St. Maarten bijzondere inkomstenbelastingregimes voor penshono's en expats. Ook St. Maarten heeft grote moeite om hoogopgeleide en gekwalificeerde werknemers te vinden en probeert hier met fiscale incentives wat aan te doen.

Op St. Maarten wordt hoofdzakelijk de vrijgestelde vennootschap als entiteit met een bijzonder regime gebruikt.⁹ De verderop te bespreken e-zone en het export facility regimes zijn hier niet van toepassing.

De BES-eilanden

De BES-eilanden hebben sinds de ontmanteling van de Nederlandse Antillen een compleet nieuw belastingstelsel. De winstbelasting is komen te vervallen en de inkomstenbelasting is op onderdelen gemoderniseerd. In plaats van een winstbelasting heeft de Nederlandse wetgever ervoor gekozen om bepaalde entiteiten en actieve ondernemingen op de BES-eilanden enkel te belasten als ze uitdelingen doen (de opbrengstbelasting) of onroerend goed aanhouden (vastgoedbelasting).¹⁰ De opbrengstbelasting is enigszins vergelijkbaar met een bronbelasting op dividenden. Ze geldt niet alleen voor op aandelen verdeelde entiteiten, maar wordt bijvoorbeeld ook geheven van stichting of bepaalde verenigingen.¹¹ In de inkomstenbelasting kennen de BES-eilanden ook de expatregeling.

Bijzondere winstbelastingregimes

De meeste van de bijzondere belastingregimes op de Nederlands-Caribische eilanden komen feitelijk voort uit concurrentieoverwegingen met omliggende eilanden, door schaarste aan essentiële investeringen en buitenlandse valuta of hoge werkloosheid. Alhoewel menig politicus in het huidige politieke klimaat concurreren op belastingen onwenselijk acht, is het een alledaags en in beginsel gezond fenomeen. In dit kader is het dan ook bijzonder te constateren dat Nederlandse politici soevereine landen bekritisieren om hun keuze voor offshore jurisdicties, terwijl binnen de eigen landsgrenzen een soortgelijke jurisdictie bestaat, en wel op de BES-eilanden. Doordat de Nederlandse wetgever in 2010 bewust de concurrentie op economisch gebied met de omliggende landen van de BES-eilanden wilde aangaan, is gekozen voor een stelsel zonder winstbelasting.¹² Hiermee vervalt voor de BES-eilanden de noodzaak om bijzondere regimes in de winstbelasting op te nemen. Met nul winstbelastingheffing, vergelijkbaar met de Britse Maagdeneilanden, Anguilla en de Bahama's, kon de Nederlandse wetgever in 2010 dan ook heel gemakkelijk rondbazuinen dat Nederland al die bijzondere Nederlands-Antilliaanse belastingregimes voor de BES-eilanden overboord had gezet.

Op Aruba, Curaçao en St. Maarten bestaan die bijzondere winstbelastingregimes dus nog wel. De meest voorkomende bespreek ik hierna.

Het e-zone (vrije zone) regime

Aruba en Curaçao kennen een e-zone (vrije zone) regi-

me: bepaalde gebieden of gebouwen hebben ze aangewezen als economische zones. Via toekenning van een bijzonder belastingregime aan deze zones hopen ze dat dit leidt tot meer investeringen, buitenlandse valuta en werkgelegenheid in hun land. De voordelen voor een onderneming die zich in zo'n e-zone vestigt, zijn met name een lager winstbelastingtarief en vrijstelling voor de belasting over bedrijfsomzetten en de bestemmingsheffing AZV op Aruba, de omzetbelasting op Curaçao of geen invoerrechten. Om deze belastingvoordelen te verkrijgen dient de ondernemer zijn omzet in beginsel geheel te behalen met de verkoop van goederen of het leveren van diensten aan buitenlandse afnemers.¹³

Het export facility regime

Het export facility regime is enkel beschikbaar op Curaçao en geldt als vervanger van het zogenoemde 'oude' offshore regime (zie hierna). Het is enigszins vergelijkbaar met het e-zone regime, met dien verstande dat voor het export facility regime niet de verplichting geldt om de onderneming uit te oefenen in een bepaalde (economische) zone en dat een entiteit niet subjectief is vrijgesteld voor de omzetbelasting of invoerrechten. Het grootste fiscale voordeel is het lage winstbelastingtarief van 3,19%. Om als export facility entiteit te kwalificeren, dient de onderneming minimaal 90% van zijn winst te realiseren met de verkoop van goederen of het leveren van diensten aan buitenlandse afnemers.¹⁴

De vrijgestelde vennootschap

Waar de e-zone en export facility regimes geschikt zijn voor actieve ondernemingen die hun focus op export hebben, is de vrijgestelde vennootschap enkel geschikt voor de ontvangst van passieve inkomstenbronnen, zoals rente, dividenden en royalties. Deze inkomsten worden op Aruba, Curaçao en St. Maarten niet belast met winstbelasting. Vrijgestelde vennootschappen worden vaak gebruikt als houdster- of financieringsmaatschappij.

Het offshore regime

Curaçao en St. Maarten hanteren tot en met 2019 een overgangsregeling voor vennootschappen die tot het jaar 2001 kwalificeerden onder de 'oude' winstbelastingwetgeving. Dergelijke entiteiten worden in het spraakgebruik de 'oude offshore' entiteiten genoemd. Dit zijn ondernemingen die met name gericht zijn op het buitenland en buitenlandse aandeelhouders kennen; de hoogte van de winst wordt vaak via een ruling vastgesteld en over de eerste NAF 100.000 tegen een tarief van 2,4% en over het meerdere tegen 3% belast.

In 2017 hebben medewerkers van de OECD in Curaçao een zogeheten peer review gehouden. Daaruit bleek dat een aantal bijzondere belastingregimes in strijd is met bijvoorbeeld ringfencing, of dat reeds bij minimale 'substancevereisten' een bijzonder regime wordt toegekend. Curaçao heeft de aanbevelingen van de OECD ter harte genomen en past in 2018 zijn wetgeving voor een aantal bijzondere regimes aan.

Tabel 1. Regelingen tussen belastingjurisdicties binnen het Koninkrijk der Nederlanden

	Europees Nederland	Caribisch Nederland (BES-eilanden)	Aruba	Curaçao	St. Maarten
Europees Nederland		BRN	BRK	BRNC	BRNS
Caribisch Nederland (BES-eilanden)	BRN		BRK	BRNC	BRNS
Aruba	BRK	BRK		BRK	BRK
Curaçao	BRNC	BRNC	BRK		BRK
St. Maarten	BRNS	BRK	BRK	BRK	

BRN: Belastingregeling voor het land Nederland, BRK: Belastingregeling voor het Koninkrijk
BRNC: Belastingregeling Nederland Curaçao, BRNS: Belastingregeling Nederland St. Maarten

Voorkoming dubbele belasting tussen de landen binnen het Koninkrijk

Hoe uitzonderlijk de belastingheffing binnen het land Nederland inmiddels is geworden, blijkt reeds uit het bestaan van een Belastingregeling voor het land Nederland. Doordat de BES-eilanden, als bijzondere gemeente in het land Nederland, een ander belastingstelsel dan de rest van Nederland hanteren, bestaat het risico van dubbele heffing binnen één land. Stel, een in Nederland woonachtig natuurlijk persoon is bestuurder van een Bonaire entiteit. Zijn inkomen wordt op Bonaire belast vanwege zijn hoedanigheid van bestuurder, terwijl Europees Nederland zijn wereldinkomen, waaronder dat van hem als bestuurder, in de inkomstenbelastingheffing wil betrekken. Binnen één land kan hetzelfde inkomen derhalve twee keer door heffing van inkomstenbelasting worden getroffen. Om deze dubbele heffing te voorkomen, is per 2011 de Belastingregeling voor het land Nederland in werking getreden. Deze regeling geldt enkel tussen Europees Nederland en de BES-eilanden.¹⁵

Aruba, Curaçao en St. Maarten zijn geen deel van het land Nederland, maar als soeverein land wel onderdeel van het Koninkrijk der Nederlanden. Samen met Nederland zijn ze ter voorkoming van dubbele belastingheffing onderlinge belastingregelingen aangegaan. Althans, Curaçao en St. Maarten zijn een nieuwe belastingregeling met Nederland aangegaan: de Belastingregeling Nederland Curaçao (BRNC) en de Belastingregeling Nederland St. Maarten (BRNS). Aruba en Nederland moeten in situaties van dubbele belastingheffing nog steeds terugvallen op de 'oude' Belastingregeling voor het Koninkrijk (BRK). Deze BRK geldt overigens ook tussen de Nederlands-Caribische eilanden onderling, met uitzondering van de BES-eilanden. Tabel 1 geeft een overzicht van elke regeling die op een belastingjurisdictie binnen het Koninkrijk van toepassing is.

Ten slotte

Waar het Europese Parlement kiest voor één winstbelastingregime voor de gehele Europese Unie, is het binnen het Koninkrijk der Nederlanden vooralsnog een mengmoes aan belastingregimes. Binnen het Koninkrijk zitten jonge naties, zoals St. Maarten en Curaçao, die trots op hun fiscale onafhankelijkheid zijn. Op korte termijn valt

niet te verwachten dat deze landen, maar ook Aruba niet, hun fiscale soevereiniteit opgeven. Spijtig voor ondernemers die zich in verschillende landen binnen het Koninkrijk willen vestigen of personen die binnen het Koninkrijk verhuizen. Zij moeten in elk land opnieuw uitvinden hoe de lokale belastingwet- en regelgeving werkt. Groot voordeel van de verscheidenheid in belastingregimes is dat de Caribische jurisdicties binnen het Koninkrijk elkaar scherp houden op het gebied van bijzondere regimes ter verkrijging van nieuwe investeerders. <<<

Noten

- 1 Belastingwetten worden op de Nederlands-Caribische eilanden aangeduid als landsverordeningen, bijvoorbeeld de Landsverordening op de inkomstenbelasting 1943.
- 2 Vanaf afgerond € 138.000 bij de huidige valutakoers.
- 3 Vanaf afgerond € 57.000 bij de huidige valutakoers.
- 4 De stichting particulier fonds kan ook op St. Maarten en op de BES-eilanden worden opgericht.
- 5 De personenvennootschap valt uiteen in de openbare vennootschap (enigszins vergelijkbaar met de vof of maatschap) en de stille vennootschap.
- 6 De trust kan ook op St. Maarten worden ingesteld.
- 7 Op basis van civiele wetgeving mag een SPF formeel geen onderneming drijven.
- 8 Vanaf afgerond € 63.000 bij de huidige valutakoers.
- 9 De SPF komt eveneens regelmatig voor; hiervoor geldt echter in beginsel geen bijzonder belastingregime.
- 10 Dit geldt niet voor IB-ondernemers.
- 11 Uitzonderingen gelden voor bijvoorbeeld stichtingen ter behartiging van het algemeen nut of sociaal belang of uitdelingen die zijn gedaan in het kader van een pensioenregeling.
- 12 Deze concurrentie geldt enkel voor actieve ondernemingen. Ondernemingen op de BES-eilanden die, kort samengevat, passieve inkomsten genieten, zijn onder omstandigheden belast krachtens de Nederlandse vennootschapsbelasting.
- 13 Bepaalde ondernemers of activiteiten zijn uitgesloten voor de e-zone faciliteit.
- 14 Bepaalde ondernemers of activiteiten zijn uitgesloten voor de export facility faciliteit.
- 15 Formeel de in het Caribisch gebied gelegen delen van het land Nederland.

Wat maakt een woning tot een woning?

Ter zake van de verkrijging van in Nederland gelegen onroerende zaken of rechten waaraan deze zijn onderworpen, is overdrachtsbelasting verschuldigd. Deze belasting kent twee tarieven: een algemeen tarief van 6% en een verlaagd tarief van 2% voor de verkrijging van woningen. Het verschil tussen beide tarieven heeft in de praktijk aanleiding gegeven tot veel discussie en inmiddels ook voor behoorlijk wat rechtspraak. Het begrip 'woning' is namelijk niet wettelijk gedefinieerd en de wetsgeschiedenis gaf slechts een beperkte uitleg daarvan. Inmiddels is er rechtspraak die het begrip woning verder verduidelijkt.

Ronald Kousen
Drs. R.A.H.J. Kousen MRE is verbonden aan Tilburg Institute for Family Business en als of counsel real estate verbonden aan Andersens Tax & Legal

Voor dat ik nader inga op de invulling van het begrip woning, is het belangrijk om op te merken dat de overdrachtsbelasting een tijdstipbelasting is. Dat betekent dat op het moment van de *verkrijging* moet worden beoordeeld of de onroerende zaak als een woning kan worden aangemerkt of niet. Daarnaast geldt dat *iedere* verkrijger van een woning in aanmerking komt voor het verlaagde tarief. Het maakt dus niet uit of dit een natuurlijk persoon of een rechtspersoon is.

Objectief bestemmingscriterium

Zoals gezegd is het begrip woning niet wettelijk gedefinieerd.¹ In de wetsgeschiedenis is aangegeven dat onder woningen dienen te worden verstaan onroerende zaken die 'naar hun aard zijn bestemd voor bewoning'.² Op 24 februari 2017 heeft de Hoge Raad vier belangrijke arresten gewezen die nadere invulling geven aan dit bestemmingscriterium.³ Voor de vraag of een onroerende zaak naar zijn aard bestemd is voor bewoning, dient volgens de Hoge Raad te worden gekeken naar 'een zo objectief mogelijke maatstaf, dat wil zeggen een maatstaf die zo veel mogelijk aanknoopt bij de kenmerken van het bouwwerk zelf'. Als uitgangspunt geldt de functie waarvoor de onroerende zaak oorspronkelijk is ontworpen en gebouwd: wonen of niet-wonen.

Oorspronkelijke functie is wonen

Als de onroerende zaak oorspronkelijk is ontworpen en gebouwd voor 'wonen', maar nadien is verbouwd naar een niet-wonenfunctie, kan hij alleen worden geacht zijn aard van woning te hebben behouden als hij met

niet meer dan beperkte aanpassingen opnieuw geschikt kan worden gemaakt voor bewoning.

In drie van de vier genoemde arresten van 24 februari 2017 heeft de Hoge Raad moeten oordelen over een stadsvilla, een tandartspraktijk en een voormalige boerderij (woongedeelte met aangebouwde stal). De stadsvilla was op het moment van verkrijging als advocatenkantoor in gebruik, maar oorspronkelijk ontworpen en gebouwd als woonhuis. Om de onroerende zaak geschikt te maken als advocatenkantoor zijn door de jaren heen aanpassingen gemaakt. Er was bijvoorbeeld geen keuken of badkamer meer aanwezig, maar wel toiletten. In de tweede zaak betrof het de levering van een onroerende zaak die in 1965 als woning was gebouwd en in 1982 is omgebouwd tot tandartsenpraktijk. Daarbij zijn de keuken en badkamer verwijderd, maar is de indeling van de ruimten verder gelijk gebleven.

In de derde zaak betrof het de levering van een onroerende zaak die was gebouwd als boerderij – woongedeelte met aangebouwde stal – en nadien is verbouwd voor zowel woon- als kantoordoeleinden. Bij de verbouwing is een vergunning afgegeven voor een verbouwing tot woonhuis. Op enkele punten is echter afgeweken van de bouwtekeningen waarop de vergunning was gebaseerd. Zo is er bijvoorbeeld een kantine met keukenblok in de oorspronkelijke eetkamer geplaatst. Verder zijn alle leidingen conform de bouwtekeningen opgenomen. In alle drie arresten heeft de Hoge Raad geoordeeld dat de desbetreffende onroerende zaken met beperkte aanpassingen weer geschikt konden worden gemaakt voor bewoning en derhalve kwalificeerden als woning voor de overdrachtsbelasting.

Het is duidelijk dat het bestemmingscriterium objectief dient te worden uitgelegd op basis van (uiterlijke) kenmerken en de (oorspronkelijke) bouwkundige aard. Ik denk dat in veruit de meeste gevallen waarbij een onroerende zaak oorspronkelijk is gebouwd als een woning, maar nadien is verbouwd voor ander gebruik, relatief snel kan worden aangenomen dat deze met beperkte aanpassingen weer geschikt kan worden gemaakt voor bewoning. Hierbij is met name van belang of een keuken en sanitaire voorzieningen – toilet en badkamer – weer relatief eenvoudig kunnen worden aangebracht. De overige woonvoorzieningen, zoals de woon- en/of slaapvertrekken, kunnen in beginsel in vrijwel iedere beschikbare ruimte worden gerealiseerd. Daar komt bij dat in gebouwen die als kantoor worden gebruikt, vaak pantry's en toiletvoorzieningen, soms zelfs met douche-mogelijkheid, aanwezig zijn. Dan is het zeer eenvoudig om dergelijke gebouwen weer geschikt te maken voor bewoning.

Het lijkt er in ieder geval op dat het bestemmingscriterium niet zo moet worden uitgelegd dat het erom gaat dat de onroerende zaak in oorspronkelijke staat dient te worden hersteld of dat het afwerkingsniveau ook passend moet zijn voor de desbetreffende onroerende zaak. Er wordt geen koppeling gemaakt met de kosten voor het herstel. Het gaat er uitsluitend om dat er met beperkte aanpassingen weer *kan* worden gewoond. Er wordt verder ook geen koppeling gemaakt naar eventuele aanpassingen die op basis van het huurrecht nodig zouden zijn om de onroerende zaak weer geschikt te maken voor verhuur.

Ik kan me echter voorstellen dat er in de praktijk gevallen zijn waarbij het wel de vraag is of herstel met beperkte aanpassingen mogelijk is of niet. Denk aan een woning die is verbouwd tot een winkel, waarbij de gevel dusdanig specifiek is dat deze volledig dient te worden afgebroken om de onroerende zaak weer voor bewoning geschikt te maken. Of aan de situatie waarin de complete indeling is gewijzigd en alle binnenmuren op de verdiepingen zijn verwijderd om een kantoorruimte te creëren. Mogelijk kan in dergelijke situaties worden gesteld dat er meer dan beperkte aanpassingen nodig zijn om de onroerende zaak weer geschikt te maken voor bewoning.

Oorspronkelijke functie is niet-wonen

Als de oorspronkelijke functie van de onroerende zaak 'niet-wonen' is, moet worden beoordeeld of die functie door een latere verbouwing is verdwenen en of er daardoor een woning is ontstaan. Als bijvoorbeeld een kerkgebouw van binnen volledig is gestript en er meerdere (zelfstandige) woonappartementen in zijn gerealiseerd,

Het bestemmingscriterium dient objectief te worden uitgelegd op basis van (uiterlijke) kenmerken en de (oorspronkelijke) bouwkundige aard

Het feit dat in een schoolgebouw enkele woonvoorzieningen zijn aangebracht, maakt nog niet per definitie dat het nu een woning is

zal het gebouw als woning kwalificeren, ongeacht het feit dat het er aan de buitenkant nog steeds uitziet als een kerkgebouw. Zijn de aanpassingen aan het oorspronkelijke gebouw evenwel beperkt of nog niet afgerond, dan kan dit tot discussie leiden over de vraag of door de verbouwing een woning is ontstaan.⁴ Het feit dat in een schoolgebouw enkele woonvoorzieningen zijn aangebracht, zoals een keuken en badkamer, zorgt er niet per definitie voor dat de aard van de onroerende zaak (reeds) is gewijzigd van schoolgebouw naar woning.⁵

Interessant is ook een uitspraak van Rechtbank Den Haag van 30 november 2017.⁶ In die zaak was sprake van een verkrijging van een appartementsrecht in een gebouw dat oorspronkelijk was gebouwd als kantoorpand, maar waarin woningen zouden worden gerealiseerd. Op het moment van de verkrijging was de ombouw echter nog niet voltooid. Wel was het pand op dat moment intern geheel gesloopt en was een aanvang gemaakt met de opbouwwerkzaamheden.

De rechtbank oordeelde dat er geen sprake meer was van een situatie waarin het bouwwerk met niet meer dan beperkte aanpassingen weer geschikt kon worden gemaakt voor de kantoorfunctie. Ze gebruikte daarbij het door de Hoge Raad geformuleerde criterium van de 'beperkte aanpassingen' ook bij de beoordeling van de vraag of er door de reeds verrichte werkzaamheden al een woning was ontstaan. Als het mogelijk was geweest om met beperkte aanpassingen het bouwwerk weer geschikt te maken voor een kantoorfunctie, zou nog steeds sprake zijn van een kantoor. Maar volgens de rechtbank was de transformatie ten tijde van de verkrijging dusdanig gevorderd dat er geen weg terug meer was. Ze concludeerde dat het gebouw op dat moment naar zijn aard onbestemd was, dus geen woning, maar ook geen kantoor. Dat zo zijnde kende ze doorslaggevende betekenis toe aan de afgegeven omgevingsvergunning voor het bouwen van een woning, waardoor in dat geval het 2%-tarief kon worden toegepast.

Ik kan me vinden in de uitleg van de rechtbank. Deze uitspraak betekent in feite dat voor de vraag of door een verbouwing van een niet-woning een woning ontstaat, eerst moet worden onderzocht of de oorspronkelijke functie van het gebouw met beperkte aanpassingen kan worden hersteld. Als dat het geval is, is de oorspronkelijke functie van het gebouw niet gewijzigd. Maar anders is door de verbouwing *mogelijk* een woning ontstaan. In dat geval zou de publiekrechtelijke bestemming van het gebouw, als *tiebreaker*, de doorslag moeten geven voor de

kwalificatie. Dit zouden duidelijke rechtsregels zijn, al kan er natuurlijk nog steeds discussie ontstaan over de vraag wat beperkte aanpassingen zijn. Mij is niet bekend of beroep tegen deze uitspraak is aangetekend.

Publiekrechtelijke bestemming als tiebreaker?

Uit de wetsgeschiedenis volgt dat bij twijfel over de vraag of een onroerende zaak naar zijn aard bestemd is voor bewoning, mede van belang is of de gemeente aan de onroerende zaak een woonbestemming heeft gegeven. Dit is door de Hoge Raad ook bevestigd in de arresten van 24 december 2017. Als toepassing van het bestemmingscriterium niet leidt tot een duidelijke conclusie, komt mede betekenis toe aan de eisen of beperkingen die voor het (gebruik van het) bouwwerk voortvloeien uit publiekrechtelijke voorschriften. Hierbij geldt overigens dat het enkel gedogen van bewoning door de gemeente niet voldoende is.

Het is (nog) niet duidelijk hoe het criterium 'komt mede betekenis toe aan' moet worden uitgelegd. Zoals gezegd gebruikt Rechtbank Den Haag in eerdergenoemde uitspraak de publiekrechtelijke bestemming als *tiebreaker* die uiteindelijk de doorslag geeft voor de kwalificatie. Het is echter de vraag of dit juist is.

Kale bouwgrond, een woning in aanbouw en sloop van een woning

Op de verkrijging van kale bouwgrond die bestemd is voor de bouw van woningen is het tarief voor woningen niet van toepassing.⁷ Op een woning in aanbouw is het verlaagde tarief wel van toepassing, maar pas vanaf het moment dat de fundering is aangebracht. De Hoge Raad heeft overigens al geoordeeld dat het niet toepassen van het verlaagde tarief op de verkrijging van een stuk bouwgrond, terwijl dit wel mag worden toegepast op een stuk grond met fundering, niet in strijd is met het gelijkheidsbeginsel.⁸

Het ministerie van Financiën gaf aanvankelijk aan dat op de verkrijging van een woning die wordt gesloopt ten behoeve van nieuwbouw het 2%-tarief niet van toepassing is als met de sloop reeds een aanvang is gemaakt.⁹ Naar mijn mening is deze uitspraak inmiddels voor een groot deel achterhaald, enerzijds door de arresten van de Hoge Raad van 24 februari 2017 en anderzijds door de uitlatingen van het ministerie dat een woning in aanbouw wel als woning kwalificeert. Alleen in de situatie dat de oude 'woning' bij de verkrijging volledig is gesloopt, zodat enkel kale grond wordt verkregen, is het 2%-tarief niet van toepassing.¹⁰ In alle andere gevallen is naar mijn mening nog steeds sprake van een woning.

Bijzondere vormen van bewoning

Het is duidelijk dat het bestemmingscriterium objectief dient te worden uitgelegd op basis van (uiterlijke) kenmerken en de (oorspronkelijke) bouwkundige aard. Hierbij geldt dat het *feitelijk* gebruik van de onroerende zaak op het moment van verkrijging én het beoogd toekomstig gebruik – de intentie van de verkrijger – in beginsel niet relevant zijn voor de beoordeling van de

Op een woning in aanbouw is het verlaagde tarief wel van toepassing, maar pas vanaf het moment dat de fundering is aangebracht

vraag of sprake is van een woning of niet.¹¹ Dit betekent bijvoorbeeld ook dat (tijdelijke) leegstand geen invloed heeft op de kwalificatie van de onroerende zaak.

Dat het (feitelijk) gebruik in beginsel niet relevant is, lijkt echter enigszins te moeten worden genuanceerd. In de wetsgeschiedenis heeft de staatssecretaris namelijk opgemerkt dat hotels/pensions, asielzoekerscentra, verpleeg- of verzorgingsinstellingen, ziekenhuizen en internaten niet als woning worden aangemerkt.¹² Een nadere toelichting is verder niet gegeven. Geeft het feit dat bij deze objecten veelal sprake is van een kortstondig verblijf, de doorslag? Zo ja, wat wordt in dat geval onder kortstondig verstaan? Of is van doorslaggevend belang dat 'bewoning' bij dergelijke objecten in beginsel van onderschikt belang is, en dat een andere 'dienst' centraal staat? Bij bijvoorbeeld een ziekenhuis en een verpleeg- of verzorgingsinstelling staat immers zorg centraal. In dit kader is de procedure van belang die uiteindelijk heeft geleid tot een van de vier arresten van de Hoge Raad van 24 februari 2017, en wel die over de verkrijging van een hospice.¹³ In deze zaak heeft belanghebbende de eigendom verkregen van 'het gebouw met bestemming woonhuis, waarin een hospice is gevestigd met ondergrond'. Belanghebbende verhuurt het pand aan een stichting, die op haar beurt de woonunits aan terminaal zieke personen verhuurt voor een periode van drie maanden, met mogelijkheid van verlenging. In het gebouw zijn zes woonunits gelegen, elk met een eigen keuken/pantry, een bed en kastruimte. De doucheruimtes zijn gemeenschappelijk. Verder bevinden zich in het gebouw enkele werkruimten, zoals een kantoor, een berging en een voorraadkamer. Belanghebbende noch stichting kwalificeert als toegelaten verpleeginrichting. Het hof had geoordeeld dat sprake is van een woning en niet van een verzorgingsinstelling. De Hoge Raad oordeelde echter dat de kenmerken van het pand tot de conclusie leiden dat het bouwwerk naar zijn aard is bestemd

Volgens de staatssecretaris worden hotels/pensions, asielzoekerscentra, verpleeg- of verzorgingsinstellingen, ziekenhuizen en internaten niet als woning aangemerkt

om dienst te doen als een verzorgingsinstelling en niet als een woning. Ook in dit arrest legt de Hoge Raad het bestemmingscriterium objectief uit op basis van (uiterlijke) kenmerken en de (oorspronkelijke) bouwkundige aard. In deze procedure komt de Hoge Raad uiteindelijk zelf tot een feitelijk oordeel. Was een verwijzing echter niet meer op zijn plaats geweest? Ik vraag mij namelijk af wat in het algemeen de bouwkundige kenmerken van een verzorgingsinstelling zijn.

Duidelijk of niet?

Ik denk dat het in de meeste gevallen in de praktijk wel duidelijk is wanneer sprake is van een van de door de staatssecretaris genoemde uitzonderingen. Toch zullen er ook situaties zijn die minder duidelijk zijn. Bij de verkrijging van een hotel met 200 kamers (met bed en badkamer), receptie en restaurant is de kwalificatie waarschijnlijk vrij eenvoudig. Maar hoe zit dat bij hotelappartementen waarin de appartementen een eigen keuken en sanitaire voorzieningen hebben? Is daar sprake van een woning of niet? Wat is dan eigenlijk het verschil met een recreatiewoning waarvan in de wetsgeschiedenis uitdrukkelijk is gesteld dat deze wel als woning kan worden aangemerkt? Maakt het voor de kwalificatie als woning nog uit of er bepaalde hotelservices – schoonmaak, roomservice, handdoekenservice, etc. – worden aangeboden of niet?

Naar mijn mening zou voor de kwalificatie van dergelijke objecten het bouwtechnische element minder van belang moeten zijn. Bij zulke objecten zou mijns inziens meer rekening moeten worden gehouden met de publiekrechtelijke bestemming en het feit dat bewoning niet duurzaam, maar kortstondig én bovendien van ondergeschikt belang is.

Ik vind dat recreatiewoningen – en ook een hotelappartement – niet onder het lage tarief zouden moeten vallen

Ik vind overigens dat recreatiewoningen – en ook een hotelappartement – niet onder het lage tarief zouden moeten vallen. Ik had liever gezien dat aansluiting was gezocht bij het oorspronkelijke doel van de verlaging van de overdrachtsbelasting, namelijk het verbeteren van de doorstroming van de woningmarkt. Bij recreatiewoningen zie ik die link niet zo snel. Ik vind het jammer dat de Hoge Raad dit aspect zo uitdrukkelijk heeft losgelaten in de arresten van 24 februari 2017. Om dezelfde reden vind ik het een gemiste kans dat de wetgever het niet mogelijk heeft gemaakt om transformatieprojecten onder het verlaagde tarief te scharen. Transformatiepro-

jecten leveren immers heel uitdrukkelijk een positieve bijdrage aan de doorstroming op de woningmarkt. Daar komt als voordelig effect nog bij dat dankzij de transformatie leegstand van niet-woningen kan worden weggevoerd. Dit sluit naar mijn mening goed aan bij het oorspronkelijke doel van de verlaging.

Conclusie

De door de Hoge Raad geformuleerde rechtsregels geven de praktijk naar mijn mening een stevig houvast bij de kwalificatie van onroerende zaken. Toch blijven er nog de nodige vragen waarover discussie kan gaan ontstaan. Verder zal voor specifieke gevallen nog enige nuancering moeten plaatsvinden. Hoe dient bijvoorbeeld te worden bepaald of niet meer dan beperkte aanpassingen nodig zijn om het pand weer voor bewoning geschikt te maken? Of wanneer een oorspronkelijk als een niet-woning gebouwd pand zodanig is verbouwd dat sprake is van een woning? Nog genoeg interessante discussies dus. <<<

Noten

- 1 Ik verwijs naar de memorie van toelichting, Kamerstukken II 2011-2012, 33 003, nr. 3, p. 115, het nieuwsbericht van de Belastingdienst van 21 juli 2011, nr. BD21072011 en de antwoorden van Financiën op vragen vanuit het notariaat die op 21 oktober 2011 gepubliceerd zijn op de website van de Belastingdienst, zie NTFR 2011/2430.
- 2 Onder onroerende zaken worden in dit artikel mede verstaan de rechten waaraan deze zijn onderworpen.
- 3 HR 24 februari 2017, nr. 16/04101, NTFR 2017/545, nr. 16/16/03768, NTFR 2017/544, nr. 16/01734, NTFR 2017/543 en nr. 16/02257, NTFR 2017/452.
- 4 Zie Hof Arnhem-Leeuwarden 31 januari 2017, nr. 16/01041, NTFR 2017/376, inmiddels door de Hoge Raad op 14 juli 2017, nr. 17/01192, NTFR 2017/1819 in cassatie verworpen onder verwijzing naar art. 81 Wet RO.
- 5 Hof Den Bosch 10 februari 2017, nr. 15/01058, NTFR 2017/1119.
- 6 Rechtbank Den Haag 30 november 2017, nr. AWB - 17 _ 2058.
- 7 Besluit van 1 juli 2011, nr. BLKB2011/1290M en o.a. Rechtbank Leeuwarden 30 oktober 2012, nr. 12/02695, NTFR 2012/02800.
- 8 HR 6 december 2013, nr. 12/05060, BNB 2014/33, V-N 2014/2.17, ECLI:NL:HR:2013:1434 en HR 6 december 2013, nr. 12/05062, FED 2014/10, V-N 2014/2.21.1, ECLI:NL:HR:2013:1435.
- 9 Zie de antwoorden van Financiën op vragen vanuit het notariaat, op 21 oktober 2011 gepubliceerd op de website van de Belastingdienst, NTFR 2011/2430.
- 10 Rechtbank Gelderland 8 september 2016, nr. 15/7826.
- 11 Zie bijvoorbeeld Hof Den Bosch 23 september 2016, ECLI:NL:GHSHE:2016:4199, NTFR 2016/2724, Hof Den Bosch 10 februari 2017, nr. 5/01058, Hof Arnhem-Leeuwarden 14 november 2017, nr. 16/01381, NTFR 2017/3023, Hof Den Bosch 10 februari 2017, nr. 15/01058, NTFR 2017/1119 en Hof Arnhem-Leeuwarden 27 juni 2017, nr. 16/00816, NTFR 2017/2110.
- 12 Memorie van toelichting, Kamerstukken II 2011/12, 33 003, nr. 3, p. 115.
- 13 HR 24 februari 2017, nr. 16/02257, NTFR 2017/452.

In gesprek met Jolanda Smits-van Schaik RB

Niet met Wees- gegroetjes alleen

Het christendom is een religie waarin armoede doorgaans hoger wordt gewaardeerd dan grote rijkdom. Geld is, indachtig het Bijbelwoord Mattheüs 19:24, op zijn minst verdacht: 'Voor een kameel is het gemakkelijker door het oog van een naald te gaan dan voor een rijke in het Koninkrijk Gods te komen.' Maar naarmate een organisatie – in dit geval de rooms-katholieke kerk, meer in het bijzonder het Bisdom Haarlem-Amsterdam, voor de ware gelovigen: Dioecesis Harlemensis-Amstelodamensis – groter wordt, ontkomt men niet aan een zekere financiële en fiscale organisatie. **Door Sylvester Schenk | foto's: Raphaël Drent**

Ook pastoors moeten per slot van rekening iedere maand worden betaald en over hun salaris moet – in dit geval: na daarvoor te hebben geopteerd – loonheffing worden afgedragen. Verder moeten ook kerkelijke instellingen hun anbi-verplichtingen nakomen en dienen de jaarrekeningen van parochies en charitatieve instellingen te worden

gecontroleerd en soms geconsolideerd. In de woorden van wijlen aartsbisschop Paul Marcinkus: 'You can't run the Church on Hail Marys'. Oftewel, de kerk kan niet met Weesgegroetjes alleen worden gerund. Reden voor een gesprek met Jolanda Smits-van Schaik RB, die na een lange loopbaan als zelfstandig fiscaliste controller werd bij voornoemd bisdom.

Een kaarsje branden

Enige jaren geleden werd door het RB de PE-cursus 'Kerk en fiscus' georganiseerd. En anders dan gedacht was deze cursus een doorslaand succes. Niet alleen wat opkomt betreft, maar meer nog door de kennis, inbreng en passie van de zonder uitzondering zeer betrokken deelnemers. Alle geloven – en dat zijn er nogal wat in Nederland – zaten braaf oecumenisch door elkaar heen, en deelden hun fiscale ervaringen. Tijdens die bijeenkomst stelde Jolanda Smits een vraag over de btw-aspecten van de verkoop van offerkaarsen. Een kaarsje branden is overigens een typisch rooms fenomeen omdat, zoals hoogleraar Daan

'Wat me na verloop van tijd begon tegen te staan, was het altijd maar alleen moeten werken'

Bij het desgevraagd formuleerde, 'wij in de PKN ons aan het branden van kaarsen doorgaans niet te buiten gaan'. Maar in veel rooms-katholieke kerken is er een Mariakapel, waarin gelovigen voor of na de mis een kaarsje opsteken, al dan niet in combinatie met een kort gebed en/of een moment van bezinning. Die kaarsen worden ter plekke door de kerk verkocht. Het gaat daarbij, anders dan u wellicht denkt, toch om tamelijk groot geld. Niet vreemd, want als ik met mijn moeder, tantes of geliefden op zondag een kerk bezoek, wordt na afloop steevast om mijn portemonnee gevraagd: 'Heb jij nog wat kleingeld om een kaarsje op te steken?' Dat heb ik meestal wel, waarbij ik wel steeds vaker merk dat inmiddels ook biljetten van € 5 tot het kleingeld worden gerekend. Valt de kerk voor deze verkoop nu als ondernemer voor de omzetbelasting aan te merken of niet? Het bisdom vond, in het verlengde van alle andere religieuze activiteiten, van niet. De inspecteur vond echter van wel, want 'als je de kerk uitkomt en de straat oversteekt, kun je bij de HEMA net zo veel kaarsen kopen als je wilt, maar dan wel belast met 21% omzetbelasting'. De kwestie loopt overigens nog steeds, dus het antwoord op deze brandende vraag moet ik u schuldig blijven. Maar ze was wel aanleiding voor een telefoontje naar het bisdom, waar Smits nog steeds werkzaam is.

De lange weg

'Ik heb eerst een administratieve opleiding gedaan', meldt Smits desgevraagd. 'De lange weg; achtereenvolgens PB, MBA en SPD. Daarna heb ik de toenmalige opleiding CB Belastingadviseur gevolgd. Ik ben vijftien jaar werkzaam geweest in de administratieve dienstverlening, waarbij ik me bezighield met de inrichting van administraties, veelal bij non-profitinstellingen. In deze periode was ik ook werkzaam als zelfstandig fiscalist binnen het MKB. Maar wat me na verloop van tijd vooral begon tegen te staan, was het altijd maar alleen moeten werken. Op enig moment diende zich een vacature aan bij het bisdom. Die sprak me aan, ook omdat ik in mijn woonplaats Wassenaar binnen de kerk al bestuurlijk actief was. Uiteindelijk belandde ik via een wervings- en selectiebureau bij het bisdom.'

Het bisdom wordt bestuurd door de Bisdomstaf, met als voorzitter uiteraard de bisschop. Verder maken de hulpbisschop/vicaris-generaal, de bisschoppelijk vicaris en de

algemeen econoom van het bisdom deel uit van deze staf, samen met de secretaris-generaal, de kanselier en de vicekanselier. Een bisschoppelijke raad van bestuur dus, met de bisschop – in de hedendaagse terminologie – als ceo. Er is ook nog een Raad voor economische aangelegenheden, welk orgaan een toezichhoudende taak heeft. Smits: ‘Maar uiteindelijk is het de bisschop die beslist.’

‘Zelf rapporteer ik aan de algemeen econoom. In mijn functie als controller zie ik de jaarrekeningen van de parochies voorbijkomen. Punt van zorg daarbij is onder meer de continuïteit. Dat sprake is van teruglopend kerkbezoek en van een sterke vergrijzing is een feit. Structureel interen op het aanwezige vermogen is geen optie; dan maak je op wat je voorgangers gedurende een lange reeks van jaren bijeen hebben gebracht. Er wordt dan ook noodgedwongen, maar vaak met pijn in het hart, gefuseerd. De jaarrekeningen van de parochies vormen verder de basis voor de afdracht van een percentage van de inkomsten van de parochies aan het bisdom. Verder zijn er per jaar enkele bijzondere collectes, onder meer voor de Vastenactie, de Stichting Missie Verkeersmiddelen Actie (MIVA) en de collecte op Roepingenzondag. Het afdrachtpercentage van het Bisdom Haarlem-Amsterdam wordt nog verhoogd met een solidariteitstoeslag ten behoeve van de minder draagkrachtige parochies.’

Wet DBA

‘Waar ik het op dit moment druk mee heb, is de Wet DBA. Dat verwacht je misschien niet, maar bij nader inzien is dat niet vreemd. De kerk heeft geen groot vast personeelsbestand. Er wordt veel gewerkt met vrijwilligers, maar ook met mensen die op meer of minder incidentele basis werkzaamheden verrichten. Denk aan koördirigenten. Er wordt daarbij zo veel mogelijk gewerkt met modelovereenkomsten, waarbij ik betrokkenen er steeds op wijs – maar dat zal de gemiddelde belastingadviseur niet vreemd voorkomen – dat een opdracht op papier zetten één is, maar dat er vervolgens natuurlijk ook moet worden gewerkt overeenkomstig hetgeen is vastgelegd. En natuurlijk gaan er aan het einde van het jaar de nodige IB-47-verklaringen de deur uit.’

‘De fiscale positie van het pastorale team, dat bestaat uit degenen die daar op grond van ‘wijding of zending’ deel van uitmaken – pastores, diakenen en pastoraal werkers – is een andere. Voor hen geldt dat ervoor wordt geopteerd om de arbeidsverhouding aan te merken als fictieve dienstbetrekking. Opting-in dus, waarbij de leden van het pastorale team pseudo-werknemers zijn. De verloning voor Haarlem-Amsterdam vindt plaats via een regionaal-centraal team, dat de kosten uiteindelijk weer doorbelast aan de afnemers, de parochies dus.’

Eigenlijk een payrollconstructie met pastoors, concludeert de interviewer; gekker moet het niet worden. Maar het is wel de realiteit anno 2018. Doordat wordt geopteerd voor een fictieve dienstbetrekking is er ook ruimte voor toepassing van de werkkostenregeling. En bestaan er afspraken met de fiscus over de hoogte van de

vergoeding voor voeding, bewassing en huisvesting, al dan niet in de plaatselijke, veelal enorm grote pastorie. Die laatste afspraken worden overigens op centraal niveau gemaakt door het Rooms-Katholiek Kerkgenootschap (RKK).

Kerkelijke anbi's

Dan de problematiek van de kerkelijke anbi's. Er zijn in Nederland ongeveer 9600 anbi's, waarvan er zo'n 1600 van katholiek-kerkelijke huize zijn, schat Smits. Daartoe behoren met name de, per bisschoppelijk decreet opgerichte, kerkelijke instellingen, zoals parochies en caritas instellingen. De schakelbepaling van art. 2:2 BW kent aan deze instellingen rechtspersoonlijkheid toe. Ook de katholieke instellingen naar burgerlijk recht – weliswaar opgericht op grond van het ‘gewone’ BW, maar onder auspiciën van het bisdom vallend – komen voor de anbi-status in aanmerking. Smits noemt als voorbeeld van zo'n instituut de stichting R.K. Luchthavenpastoraat Schiphol.

Voor de anbi-status is van belang dat tussen de Belastingdienst en het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO) op anbi-gebied per ultimo 2017 een vernieuwd samenwerkingsconvenant is afgesloten. Het CIO is een samenwerkingsverband van achtentwintig christelijke kerken, waaronder de rooms-katholieke kerk, de protestantse kerk en twee Joodse gemeenschappen en behartigt hun gemeenschappelijke belangen bij de (rijks) overheid. Voor deze kerkelijke anbi's geldt een groepsbeschikking, waarbij afspraken met de Belastingdienst zijn gemaakt over toezicht dat door de kerken zelf wordt uitgevoerd.

Natuurlijk zijn er nog de nodige andere fiscale regelingen die voor de kerk van belang zijn. Zo wordt aan kerken – en aanhorigheden, zoals de pastorie – geen WOZ-waarde toegekend, wat betekent dat er geen onroerendezaakbelasting en waterschapheffingen hoeven te worden betaald. Soms gaat dat fout en valt er toch een aanslag op de mat, maar dat is doorgaans snel rechtgezet. Ook kunnen energieheffingen worden teruggevraagd, net als eerder op beleggingen van genoemde anbi's ingehouden dividendbelasting. Ook bij de aanvraag en verdere behandeling van subsidies biedt het bisdom hulp. In dit verband noemt Smits de voormalige BRIM (Besluit rijkssubsidiering instandhouding monumenten) en diens op de Erfgoedwet gestoelde opvolger SIM (Subsidieregeling instandhouding monumenten).

‘Het is plezierig’, besluit Smits, ‘om je werk met je overtuiging te kunnen combineren.’ Mattheüs 15:22 zou er voor geschreven kunnen zijn: ‘Geeft dan aan de keizer wat de keizer toekomt, en aan God wat God toekomt.’¹ <<<

Noot

- 1 De Bijbelcitataten in dit artikel zijn uiteraard afkomstig uit de rooms-katholieke Willibrordvertaling.

**Kom vrijdag
8 juni 2018
naar de RB-dag**

NBC-Nieuwegein

meld u aan
op rb-plaza.nl

**FAST
GOED**

- ALGEMENE LEDENVERGADERING
- INSPIRERENDE SPREKERS
- 10 INTERESSANTE WORKSHOPS ■ BORREL

Bestuurszaken

Van de portefeuillehouders: Opleidingen & PE

Binnen het bestuur van het RB hebben de bestuursleden de taken verdeeld in portefeuilles. In deze en volgende afleveringen van *Het Register* vertellen ze u wat hun portefeuille precies inhoudt. Aan mij de eer om de aftrap te doen. Samen met collega-bestuurslid Chantal Moelands heb ik de portefeuille opleidingen en permanente educatie (PE) onder mijn hoede. Het zal u zeker niet zijn ontgaan dat er vooral op het vlak van opleidingen, maar ook op dat van PE mooie ontwikkelingen gaande zijn. Er is, ook door de medewerkers op het bureau, al veel werk verzet.

Naast de bestuursvergaderingen, die regelmatig in Culemborg plaatsvinden, trekt het bestuur zich tweemaal per jaar terug om te brainstormen. Op een van deze zogenaamde heidedagen is het plan ontstaan om de huidige opleidingen te vervangen door een moderne opleiding die de student, zowel vaktechnisch als op het gebied van vaardigheden, klaarstoomt voor het vak van belastingadviseur voor het mkb. Uiteraard zijn we daarbij niet over een nacht ijs gegaan. Zo hebben het bestuur en de directie diverse universiteiten en hogescholen in het land bezocht. De gesprekken die we hebben gevoerd hebben tot vele nieuwe inzichten geleid. Ook is de bekendheid van het RB en het nut van het lidmaatschap van dé beroepsorganisatie van het mkb daarbij nadrukkelijk voor het voetlicht gebracht. Onze samenwerking met hogescholen en universiteiten zal verder worden ontwikkeld, mede vanwege de mogelijkheid tot instroom van afgestudeerden van deze instellingen in het tweede of derde jaar van onze RB Academy.

RB worden

Wij hebben u inmiddels met trots onze RB Academy gepresenteerd waaraan u de opleiding kunt volgen die in twee of drie jaar opleidt tot allround en vaardig fiscaal mkb-adviseur, uiteraard met de bijbehorende RB-titel. Deze opleiding biedt een uitstekende aansluiting tussen fiscale theorie en de adviespraktijk. Afhankelijk van de vooropleiding kan er ook gekozen worden voor het RB College. Deze RB-opleiding heeft een vernieuwd curriculum

waarin veel theoretisch-fiscale kennis wordt bijgebracht, met de mogelijkheid van tijd- en plaatsonafhankelijk studeren. Omdat we de naamsbekendheid van onze nieuwe opleidingen en van het beroep van RB-adviseur willen vergroten, is besloten om ter ondersteuning een actieve reclamecampagne op te starten: RB Worden.

In beweging

Het RB is in beweging. Opleidingen en PE veranderen continu mee. Termen als blended learning, e-learning, flipping the classroom, tijd- en plaatsonafhankelijk leren en de digitale leeromgeving waren de laatste tijd vaak in beeld bij onze besluitvorming. De nieuwe tijd, net wat u zegt, zong Wim Sonneveld ooit. Maar door het bestuur wordt ook zeker het belang onderkend van

de klassieke fysieke samenwerking van studenten. Met name in de laatste twee jaar van de Academy, waar vooral beroepsvaardigheden worden getraind. Met na collegetijd een biertje aan de bar!

Het bestuur is van mening dat de fiscale vaktechnische ontwikkeling niet stopt na het behalen van het diploma. PE is en blijft een belangrijk onderdeel voor de ontwikkeling van de RB. Verdieping, signaleringsfunctie, beperking van beroepsmatige risico's en contacten met vakbroeders en -zusters zijn veelgehoorde motieven van leden om deel te nemen aan de vele door het RB georganiseerde bijeenkomsten. Daar zijn we als bestuur natuurlijk heel content mee.

Van alle ontwikkelingen bij opleidingen en PE houden wij u uiteraard graag op de hoogte, maar zonder input van onze leden kunnen wij ons werk niet optimaal doen. Mocht u suggesties hebben, aarzel dan niet om deze met ons te delen. Wij stellen ze zeer op prijs. U kunt ons bereiken via bestuur@rb.nl of door te bellen met een van onze medewerkers van de afdeling opleidingen. Zij zijn zeer betrokken bij de ontwikkelingen en staan u graag te woord!

Yvo Burkink, bestuurslid

Toekomstbestendig beroep

Brandbrief naar Financiën

Het RB komt op voor uw belangen en overlegt daartoe intensief met overheid en politiek. Dit doen we met het oog op de bevordering van de kwaliteit van de beroepsuitoefening en voor betere en uitvoerbare fiscale regelgeving waar uw klant baat bij heeft. Regelmatig wisselt het RB informatie uit met vertegenwoordigers van de politieke partijen en neemt het deel aan uiteenlopende initiatieven. Een daarvan was een brandbrief aan de bewindslieden van Financiën, op initiatief van het RB.

Op 14 maart jongstleden hebben vier beroepsorganisaties van fiscalisten, accountants en administratief dienstverleners – NOB, NOAB, RB en SRA – een brandbrief gestuurd naar minister Hoekstra en staatssecretaris Snel van Financiën. Ze zijn namelijk slecht te spreken over de negatieve gevolgen voor het mkb van een aantal fiscale maatregelen uit het regeerakkoord van het kabinet-Rutte III. De organisaties pleiten voor heroverweging en aanpassing van de maatregelen, en wel om de volgende redenen:

- werknemers in loondienst gaan er flink op vooruit;
- IB-ondernemers met een winst hoger dan de eerste tariefschijf gaan er daarentegen nauwelijks op vooruit, doordat de mkb-winstvrijstelling wordt ingeperkt;
- dga's hebben door de tariefsverhoging in box 2 vrijwel geen lastenverlaging op overwinsten en krijgen zelfs een forse lastenverzwaring op eerder gemaakte winsten voor de kiezen.

De vier organisaties vinden de volgende aanpassingen noodzakelijk en gerechtvaardigd:

- handhaving van de mkb-winstvrijstelling op 14%, bovendien aftrekbaar tegen het normale tarief in box 1 (maximaal 49,5%);
- handhaving van het ab-tarief op 25% in plaats van 28,5%. Mocht het kabinet toch vasthouden aan de verhoging, dan moet voor bestaande winstreserves in elk geval 25% blijven gelden;
- het loon van de dga wordt belast tegen maximaal 49,5%, een tarief dat veel hoger ligt dan waarvoor de IB-ondernemer wordt aangeslagen. Dat grote verschil moet worden verkleind.

In de brief wordt tot slot duidelijk gemaakt dat het kabinet niet bang hoeft te zijn voor 'een vlucht in de bv'. Het persbericht over deze brief heeft veel media-aandacht gekregen, waarbij het RB ook vaak als initiatiefnemer is genoemd.

Onbekend maakt onbemind

Met de 'RB Worden' campagne willen we studenten laten kennismaken met het vak van Register Belastingadviseur. Dit doen we onder andere met bezoeken aan hogescholen en universiteiten. De afgelopen periode zijn we aanwezig geweest bij de beroepsoriëntatiedag van de Hogeschool Rotterdam en de mkb kantorendag van de Hogeschool Amsterdam. Wij mochten daar presentaties verzorgen over het RB, de RB en de opleiding RB Academy.

Maar hoe vertel je over een RB? Dat laat je natuurlijk een echte RB doen. Remy Rozendaal (Aangifteplan) en Han Polderman (Zwart Mul Groep) wisten de studenten mee te nemen in hun verhaal. Ook op het SFEER congres van studievereniging SFEER Amsterdam gaven we acte de présence. Sylvester Schenk fungeerde daar als avondvoorzitter. Onbekend maakt onbemind, dus: profileren doe je door op zoek te gaan!

**Ontstijg
de theorie**

**Breng je
carrière naar
een hoger plan**

RB Academy. Dé opleiding voor
belastingadviseurs in het mkb.

Inschrijving voor RB Academy en RB College is open!

Het is zover: vanaf nu kun je je inschrijven voor de twee nieuwste opleidingen van het RB, de RB College en RB Academy. Beide opleidingen starten in september 2018.

RB Academy

De RB Academy is dé beroepsopleiding van twee of drie jaar voor (aankomende) belastingadviseurs in het mkb. Ben jij een young professional of heeft jouw kantoor young professionals in dienst die moeite hebben om de vertaalslag te maken van de collegebanken naar de praktijk? Dan is dit de opleiding om te volgen. Op eigentijdse en praktijkgerichte wijze wordt er aan de ontwikkeling gewerkt en worden handvatten aangereikt om fiscale adviezen naar een hoger niveau te tillen.

Tegenwoordig zijn vaardigheden minstens zo belangrijk als vakinhoudelijke kennis. Klanten willen in heldere en begrijpelijke taal worden geadviseerd, zodat ze de juiste keuzes kunnen maken. In de RB Academy volgen studenten vakken als adviesvaardigheden, schrijfvaardigheden, debatteren en argumenteren. Procesvoering is een onderdeel, net zoals commerciële vaardigheden en onderhandelen. Uiteraard worden deze onderdelen aangevuld met fiscale verdiepvakken. Allemaal op een hoog niveau en gericht

op het mkb. Na succesvolle afronding van de opleiding mag men zich inschrijven als RB en de titel RB voeren.

RB College: nieuwe fiscale opleiding op hbo-niveau

RB College is de opleiding van twee jaar voor iedereen met basis-kennis van boekhouden die een volgende stap wil zetten in zijn carrière. Deze opleiding, waarin je wordt voorbereid op het beroep van belastingadviseur, duurt twee jaar. Op hbo-niveau leer je de wet- en regelgeving interpreteren en toepassen in de fiscale mkb-praktijk. Daarnaast leer je om zelfstandig fiscale vraagstukken te behandelen en advieskansen te signaleren. Ook ben je volledig op de hoogte van de laatste fiscale ontwikkelingen. RB College is bovendien de perfecte basis om in te stromen in de RB Academy.

Zowel in RB Academy als in RB College wordt de opleiding gevolgd naast het werken bij een belastingadvies- en/of accountantskantoor. Fysieke colleges worden gecombineerd met e-learning. Er wordt dus op eigentijdse en praktijkgerichte wijze gewerkt aan de ontwikkeling. Alles wat men leert kan direct toegepast worden in de praktijk, oftewel *learning on the job*.

Meer informatie over beide opleidingen vind je op rb.nl/rb-woorden.

Vragen op RB-plaza

VRAAG

Kan ik lijfrentecontracten tijdens de looptijd aanpassen?

Veel ondernemers maken op enig moment de overstap naar een besloten vennootschap. De omzetting van de IB-onderneming kan leiden tot een verplichte afrekening over de stille reserves en de oudedagsreserve. Deze afrekening wordt voorkomen door het bedingen van een lijfrente bij de besloten vennootschap die de onderneming voortzet. Een prima stap, maar wat als in de lijfrenteovereenkomst een vaste rente van 8% is opgenomen en de besloten vennootschap niet zo goed draait als verwacht? Ook de omgekeerde situatie, die met een variabele rente die negatief wordt, is denkbaar. Reden voor aanpassing van het contract?

ANTWOORD

Wettelijk toegestane lijfrenten

Bij het bedingen van een lijfrente voor stakingswinst of oudedagsreserve moet allereerst een keuze worden gemaakt uit de wettelijk toegestane lijfrenten. Wordt hieraan niet voldaan, dan wordt afrekening niet voorkomen. De wettelijk toegestane lijfrenten zijn te vinden in art. 3.125 Wet IB 2001. Daarbij kan onderscheid worden gemaakt in direct uitkerende en uitgestelde lijfrenten; deze laatste komen dus op een later moment tot uitkering. In beide gevallen moet uiteraard zakelijk worden gehandeld. Dat betekent bij een direct uitkerende lijfrente dat de uitkeringen qua hoogte vergelijkbaar moeten zijn met die welke bij een professionele partij hadden kunnen worden bedongen. Een offerte van zo'n partij kan daarbij dus behulpzaam zijn.

Bij een uitgestelde lijfrente is bekend wanneer de uitkeringen uiterlijk ingaan, maar de hoogte van de uitkeringen staat nog niet vast. Daarom zal het bedrag van de voor de stakingswinst, c.q. oudedagsreserve bedongen lijfrente jaarlijks moeten worden verhoogd met een zakelijke rente.

Deze zakelijke rente kan eveneens worden getoetst aan de op dat moment geldende marktrente voor soortgelijke lijfrenten. Is de rente eenmaal vastgesteld, dan blijft deze gelden tot het moment waarop de uitkeringen ingaan. Op dat moment moet de hoogte van de uitkeringen, ook weer op zakelijke gronden, worden vastgesteld.

Niet zakelijk

In oudere lijfrenteovereenkomsten waarvan de uitkeringen nog niet zijn ingegaan, zijn vaak nogal forse rentepercentages opgenomen. Percentages van 6 of 8 zijn geen uitzondering. Nadelig hoeft dit niet te zijn, maar het wordt problema-

tisch als de besloten vennootschap geen winst maakt.

Omdat de huidige rente op nieuw af te sluiten, vergelijkbare lijfrenten bij commerciële partijen thans aanzienlijk lager ligt, wordt dan vaak gevraagd of een verlaging van het rentepercentage mogelijk is.

Het antwoord op deze vraag is eenvoudig: nee, dat kan niet. Als belanghebbende de lijfrente niet bij zijn eigen besloten vennootschap had bedongen, maar bij een bank of verzekeraar, hadden die het rentepercentage ook niet eenzijdig naar beneden kunnen vaststellen. Sterker nog, als rechthebbende op de uitkeringen heeft u er belang bij dat het oorspronkelijke hoge percentage gehandhaafd blijft. Met andere woorden, als u met uw besloten vennootschap toch besluit om de rente lager vast te stellen, handelt u niet zakelijk, met alle gevolgen van dien.

Variabele rente

Bij lijfrenteovereenkomsten uit een recenter verleden werd ook wel eens een variabele rente opgenomen, bijvoorbeeld gebaseerd op het U- of T-rendement, te verminderen met 0,5%. Voordeel hiervan is dat bij een stijging van het U-rendement het lijfrentekapitaal in de besloten vennootschap ook extra stijgt. Daalt het U-rendement daarentegen, dan zal dat lijfrentekapitaal minder toenemen. Bedenk echter dat het gemiddelde U-rendement sinds 2015 minder bedraagt dan 0,5%. Dat betekent in dit voorbeeld dat de lijfrenteverplichting in de besloten vennootschap niet meer stijgt, maar zelfs jaarlijks zal afnemen. Deze afname vormt gewoon winst voor de besloten vennootschap. Vaste of variabele rente, soms lijkt het alsof je het nooit goed kunt doen.

In deze rubriek worden veelgestelde vragen op RB-plaza behandeld. Als RB-lid kunt u op RB-plaza discussiëren met andere leden over uw fiscale praktijk. Leden helpen leden. U bereikt RB-plaza door in te loggen op uw account. Daarnaast is er de helpdesk van Bureau Vaktechniek. Onze fiscalisten helpen u met name door collegiaal te overleggen, te 'klankborden' en eventueel door te verwijzen naar specialisten.

Drs. P.N.M. Goossens RB
Bureau Vaktechniek

De vakbekwaamheid van de belastingadviseur

Tuchtrechtspraak bij het RB

Een belastingadviseur voor het midden- en kleinbedrijf bereikt een voldoende niveau van vakbekwaamheid door allereerst, eventueel na een relevante vooropleiding, de opleiding tot Register Belastingadviseur te voltooien. In de nabije toekomst kan dit door het volgen en voltooien van de RB Academy. Vervolgens dient, conform artikel 5 van het Reglement Beroepsuitoefening RB, 'de vakkennis te worden onderhouden en ontwikkelingen op het vakgebied te worden bijgehouden, zodat kennis en vaardigheden die zijn vereist voor de uitoefening van het beroep actueel en op niveau blijven'. Anders gezegd: vakbekwaamheid kan alleen worden bereikt als men het vak actief bijhoudt door het oefenen van vaardigheden en het opdoen en toepassen van nieuwe kennis via het regelmatig volgen van voor de praktijk benodigde (en verplichte) bijscholingscursussen. Op deze wijze wordt de vakbekwaamheid niet alleen onderhouden, maar kan ze ook op een hoger niveau worden getild.

Gelukkig blijkt in de praktijk dat vrijwel alle leden van het RB de opbouw, het onderhoud en de verhoging van hun vakbekwaamheid, door hier jaarlijks aan te werken, serieus nemen. Het RB ondersteunt hen daarbij zo veel mogelijk, onder meer door het aanbieden van voldoende PE's van hoge kwaliteit, mede dankzij het inhuuren van uitstekende docenten.

Weinig klachten

Dat het af en toe toch niet helemaal goed gaat – of in een enkel geval helemaal niet – blijkt uit klachten die bij de Raad van Tucht worden ingediend. Het zijn er gelukkig niet veel: op ruim 7500 leden, van wie ongeveer 2500 zelfstandig zijn gevestigd, gaat het om pakweg 10 tot 15 klachten per jaar. Heel vaak blijkt slechte of gebrekkige communicatie de bron van veel ergernis. De klachten worden hoofdzakelijk ingediend door cliënten van de leden, maar ook een keer door de Belastingdienst. Ook het bestuur van het RB kan een klacht over een lid indienen bij de Raad van Tucht.

Twee voorbeelden

Tot slot twee voorbeelden van ingediende klachten met betrekking tot de vakbekwaamheid (of het eventueel ontbreken daarvan).

len. Toen de cliënt dat een paar jaar later ontdekte, diende hij daarvoor een klacht in bij de Raad van Tucht. De belastingadviseur kreeg een waarschuwing opgelegd; weliswaar had hij een juiste aangifte gedaan, maar in zijn communicatie met de cliënt was hij tekortgeschoten.

In het tweede voorbeeld was enkele jaren lang een te weinig afgedragen bedrag aan omzetbelasting op de balans blijven staan, zonder dat daarvoor een suppletie was ingediend. Aanleiding voor de Belastingdienst om een aanslag op te leggen, verhoogd met een boete. En voor de cliënt was dat weer reden om een klacht in te dienen bij de Raad van Tucht. De belastingadviseur voerde aan dat hij een en ander had gedaan op verzoek van de cliënt, aangezien die in liquiditeitsproblemen verkeerde. De Raad van Tucht oordeelde evenwel dat het lid onjuist had gehandeld en feitelijk mede-

Heel vaak blijkt slechte of gebrekkige communicatie de bron van veel ergernis

De eerste betrof een cliënt die erover klaagde dat hij, ondanks het feit dat hij geen kilometeradministratie had bijgehouden, per se geen privébijtelling auto in zijn aangifte opgenomen wilde zien. De belastingadviseur had dat echter toch gedaan, zonder hem daarvan op de hoogte te stel-

pleger was geworden (vierde tranche Awb). Hij had de suppletie direct moeten doen en vervolgens zijn cliënt moeten helpen bij het verkrijgen van een betalingsregeling. De opgelegde maatregel bestond uit schorsing gedurende zes maanden en het betalen van de kosten van de procedure.

Beroepsregels RB

In het Reglement Beroepsuitoefening van het RB staan diverse beroepsregels, waaraan RB-leden zich moeten houden. In het Verenigingsnieuws belichten we telkens één van deze beroepsregels. Ook komt daarbij aan bod hoe de Raad van Tucht en (eventueel) de Raad van Beroep deze regel uitleggen. De tuchtrechtspraak van het RB heeft als doel het weren en beteugelen van (1) misslagen van leden in de uitoefening van hun beroep, (2) inbreuken op de statuten, reglementen en besluiten van het RB en (3) aantasting van de eer en de waardigheid van het beroep (artikel 22, lid 3 van de statuten van het RB).

Vakinformatie

Even voorstellen: de specialistengroep loonheffingen

Sinds enige jaren werkt het RB met specialistengroepen. Sinds medio 2014 is er ook een specialistengroep loonheffingen. Deze groep komt ten minste drie keer per jaar bijeen, maar vaker als de actualiteit daarom vraagt. De deelnemers zijn meer dan de helft van hun tijd bezig met loonheffingen en aanpalende terreinen, de meesten zelfs fulltime. De samenstelling is divers; sommigen zijn in dienst van een kantoor, anderen werken als zelfstandige of als bedrijfsfiscalist.

Tijdens de bijeenkomsten wordt dieper ingegaan op aangedragen casusposities, jurisprudentie, besluiten en (ter consultatie) voorgelegde wetten op het gebied van loonheffingen. Ook roept de specialistengroep soms de hulp in van de leden van het RB. Laatstelijk is dat gebeurd met betrekking tot de ervaringen met de uitleg en toepassing van de uitspraak van Hof Amsterdam van 1 maart 2016 door de Belastingdienst. En zeer recentelijk is opgeroepen om de ervaringen met de werkkostenregeling te delen. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat de respons nogal tegenviel. Dat is jammer, want de specialistengroepen zijn er voor en door de leden. Een behoorlijke respons kan net dat extra steuntje zijn om iets gedaan te krijgen.

Specialisme

Loonheffingen zijn een specialisme. De ingewikkelde wetgeving, de constante stroom wijzigingen en jurisprudentie – met ook nog eens allerlei gevolgen voor aanpalende terreinen – maken dat je de loonheffingen er onmogelijk 'nog even bij kunt doen'. Veel adviseurs hebben nog iets van: 'het is maar een voorheffing', 'hoe moeilijk kan het zijn' en 'waar gaat het om'. Dat kun je heden ten dage niet meer maken. Het is van belang bij jezelf na te gaan hoever je kennis reikt. En als een bepaald probleem die kennis te boven gaat, is het zaak een specialist in te schakelen. Ken dus je beperkingen!

Voorbeelden van zaken die op dit moment veel aandacht trekken, zijn uiteraard de Wet DBA en de beoogde opvolger daarvan, en verder de werkkostenregeling – de evaluatie en de recente uitspraak van Hof Amsterdam, waartegen beroep in cassatie is ingesteld – en de verzekeringsplicht bij werknemersverzekeringen.

De specialistengroep is er voor alle RB-leden

Voor de specialistengroep vormen het vergaren van kennis, kennisuitwisseling en verdieping essentiële elementen om tot een hoog werk- en denkniveau te komen. De resultaten wil ze graag delen met de andere RB-leden. Verder levert ze regelmatig input voor commentaren van het RB op (concepten van) wetsvoorstellen en besluiten.

Op RB-plaza worden uiteraard ook over loonheffingen diverse vragen gesteld. Veelal komen andere leden dan vrij snel met een antwoord. Helaas moeten we constateren dat er op die antwoorden wel eens wat aan te merken valt. Bij echt inhoudelijke vragen over loonheffingen is het daarom aan te raden om contact op te nemen met iemand van de specialistengroep loonheffingen. Aan een vraag die eenvoudig telefonisch is te beantwoorden, zijn meestal geen kosten verbonden. Maar wel als er meer werk mee is gemoeid. Bespreek dit vooraf goed met de specialist, dat voorkomt misverstanden. De contactgegevens van de deelnemers aan de specialistengroep loonheffingen staan op RB-plaza.

Toekomst

Gelet op het regeerakkoord, de hoeveelheid jurisprudentie op het gebied van de loonheffingen, de beoogde opvolger van de Wet DBA, de evaluatie van de WKR en tal van andere zaken zal het vakgebied Loonheffingen voorlopig volop in de belangstelling (blijven) staan. Daarnaast wil de specialistengroep loonheffingen haar bekendheid onder de RB-leden vergroten door publicaties op RB-plaza en in *Het Register*, alsmede door het geven van input ten behoeve van het PE-programma en diverse andere bijeenkomsten.

Het RB gaat graag met u in gesprek

Welke vragen leven er bij u en uw organisatie als het gaat om het lidmaatschap, PE-accreditatie, Erkend RB-kantoor, de profilering van ons vak en werving van young professionals? Welke behoefte heeft uw organisatie op het gebied van onderwijs? Zoekt u alleen advies over het opleiden van uw medewerkers of juist een maatwerkoplossing om invulling te geven aan de opleidingsbehoefte binnen uw organisatie? Of heeft u behoefte aan extra uitleg over onze nieuwe opleidingen? Kortom, hoe kan het RB u ondersteunen met het oog op de toekomst? Wij gaan graag hierover met u in gesprek.

Meer informatie

Behoeft u meer informatie of een persoonlijke afspraak? Neem dan contact op met Jasmijn Schipper, Programmamanager Beroepsontwikkeling via (0345) 54 70 30. Mailen mag ook, naar jschipper@rb.nl.

Jong RB workshop 'Jongleren' tijdens de RB-dag

Op vrijdag 8 juni 2018 vindt de jaarlijkse RB-dag plaats in het NBC Congrescentrum in Nieuwegein. Ook dit jaar bieden we je weer een interactief programma met interessante lezingen en workshops. Waaronder speciaal voor Jong RB-leden de workshop 'Jongleren'.

Anders kijken, denken en doen...

...is de essentie voor innovatie en vernieuwing. De wereld is continu in verandering. Wanneer je als organisatie vooruit wil, is het belangrijk om je mensen mee te nemen in het proces en dus is het noodzakelijk dat medewerkers 'meebewegen'.

In een wereld waarin veel van young professionals wordt verwacht, leer je in deze workshop graag letterlijk alle ballen in de lucht te houden. In de humoristische Jongleertraining worden onderwerpen als loslaten, bereidheid om (nieuwe) uitdagingen aan te gaan en flexibiliteit, voelbaar en inzichtelijk gemaakt door middel van de metafoer van het jongleren. Vragen die spelen bij veranderingen en bij jongleren zijn:

- Er komt zoveel op ons af, hoe houden we alle ballen in de lucht?
- Hoe leer ik loslaten?

Jongleren draait hoofdzakelijk om loslaten. Laat je op het juiste moment los, dan gaat het vangen vanzelf!

Onze spreker is Huub Cooijmans. Hij is trainer en jongleur en weet als geen ander hoe hij zijn publiek moet boeien. Met behulp van humor, interactie en verbinding zorgt hij ervoor dat de inhoud overkomt.

Zet 8 juni in je agenda. We hopen je daar te zien!

Behoeftetepeiling onder Jong RB-leden

Tijdens de presentatie van Ralph Rijnders op de Nieuwjaarbijeenkomst kwam naar voren dat nog niet iedereen Jong RB kent, noch weet waar het netwerk voor staat en wat het te bieden heeft. Daarom is onder alle Jong RB-leden een behoeftetepeiling gehouden. Op deze manier wilden we een scherper beeld krijgen van hun wensen en behoeften. Een aantal zaken valt op. Slechts iets meer dan de helft geeft aan precies te weten wat Jong RB doet. En ruim 40% geeft aan dat de informatievoorziening rond Jong RB beter zou kunnen.

De helft van de respondenten heeft een of meer van de vier Jong RB-bijeenkomsten bezocht

Verdere verbetering bijeenkomsten

De grootste groep geeft de voorkeur aan interactieve klassikale workshops waarin een fiscaal thema wordt behandeld. De maandag, dinsdag en donderdag worden als meest ideale dagen gezien; de huidige tijdsindeling mag zo blijven.

Bijna 60% wenst een praktijkgerichte verdieping

Inkomstenbelasting meest in trek

Het fiscale onderwerp waarin Jong RB-leden het meest zijn geïnteresseerd, is de inkomstenbelasting, direct gevolgd door de vennootschapsbelasting en daarna de omzetbelasting.

Waar moeten de bijeenkomsten plaatsvinden?

Met betrekking tot de plaats van samenkomst lopen de voorkeuren duidelijk uiteen. Natuurlijk wenst men een zo kort mogelijke reisafstand. Maar ook de bereikbaarheid per openbaar vervoer en de parkeermogelijkheden spelen een rol. Voor de hand ligt niettemin een centraal gelegen locatie, vinden de meesten.

Dit is slechts een kleine greep uit de resultaten van de behoeftetepeiling. De komende periode gaan we hard aan de slag om een passend en interessant najaarsprogramma samen te stellen. Onze dank gaat uit naar iedereen die de enquête heeft willen invullen.

**Heb jij nog iets toe te voegen of op te merken?
Neem dan contact met ons op via jong@rb.nl.**

Akte vennootschap onder firma

Het RB heeft samen met Bol Juristen een databank met juridische modelovereenkomsten ontwikkeld, toegespitst op het privaatrecht. RB-leden kunnen de juridische modellen gebruiken in de fiscale adviespraktijk. In elk nummer van Het Register lichten we een model voor u toe of behandelen we een actualiteit of een voor uw adviespraktijk interessant aspect uit een model.

Per wanneer is de vof door een mondelinge opzegging geëindigd? Na ruim zes jaar tasten partijen daarover nog steeds in het duister, zo blijkt uit de volgende procedure. Partijen gaan per 1 januari 2010 een samenwerking aan in de vorm van een vof. De samenwerking verloopt echter problematisch. Reden voor vennoot X om eind 2011 de bijstand van een advocaat in te roepen. Die moet bekijken of met vennoot Y via een minnelijke regeling tot beëindiging van de vof kan worden gekomen. Op 9 november 2011 neemt deze advocaat telefonisch contact op met Y. Tijdens dit gesprek lopen de gemoederen bij Y zodanig op dat hij de samenwerking met X met onmiddellijke ingang opzegt. De advocaat informeert X schriftelijk over deze mondelinge opzegging. Nagekomen wordt echter de opzegging schriftelijk te bevestigen aan Y. In juni 2012 legt Y derdenbeslag bij X ter afwikkeling van de vof. De advocaat van X werpt tegen dat de vof niet is ontbonden, omdat de telefonische mededeling aan hem niet is aan te merken als een opzegging. Er is dan ook geen grondslag voor een geldvordering tussen de vennoten. De rechter wijst het verzoek van Y tot het leggen van beslag inderdaad af.

Vervolgens verzoekt X de rechter voor recht te verklaren dat de vof via genoemde mondelinge opzegging toch per 9 november 2011 is ontbonden. Diens vordering wordt toegewezen, ook door het hof. Y is het hier niet mee eens en gaat in cassatie; volgens hem heeft X de telefonische mededeling namelijk niet als een opzegging begrepen. Dat zou blijken uit het feit dat in de eerdere procedure nog door de advocaat van X werd betoogd dat de vof niet was ontbonden.

In deze langlopende zaak is de advocaat-generaal van de Hoge Raad pas onlangs tot de conclusie gekomen dat het hof zich onvoldoende rekenschap heeft gegeven van de stelling van Y dat hij wel degelijk mondeling heeft opgezegd.¹ Volgens hem moet de uitspraak van het hof worden vernietigd en de zaak worden verwezen.² Of de vof op 9 november 2011 door de telefonische mededeling daadwerkelijk is geëindigd, is dus tot op heden nog steeds onduidelijk.

De opzegging moet alle vennoten bereiken en redelijk zijn

In deze casus was in de vof-akte over opzegging het volgende opgenomen: 'De vennootschap eindigt drie maanden nadat een van

de vennoten schriftelijk of bij deurwaardersexploot aan de andere vennoot te kennen heeft gegeven dat hij de vennootschap wil doen beëindigen.' Is een opzegging niet op deze wijze gedaan, dan is ze toch geldig, mits ze *alle* vennoten heeft bereikt. In deze zaak komt duidelijk naar voren dat X, via zijn advocaat, weet heeft van de opzegging door Y. Maar bij een mondelinge opzegging is het bewijs vaak problematisch. Het is daarom verstandig om mondelinge verklaringen, zoals een mondelinge opzegging, altijd en meteen schriftelijk te bevestigen aan alle vennoten, om nietigheid van de opzegging te voorkomen.

Voorkom dat opzegging leidt tot ontbinding

Daarnaast is het verstandig om in de vof-akte ook te regelen wat het gevolg is van een opzegging. Is hierover niks geregeld, dan wordt een vof door de opzegging namelijk in haar geheel ontbonden. Dit zal voor de andere vennoten veelal niet wenselijk zijn. Leg dus vast dat de opzegging alleen leidt tot uittreding van de opzeggende vennoot. Om de vof te kunnen voortzetten, moeten er uiteraard wel minstens twee vennoten overblijven. Bestaat de vof uit niet meer dan twee vennoten, dan kan worden afgesproken dat de overblijvende vennoot de onderneming van de vof kan voortzetten. Hoewel een vof-akte voor de totstandkoming van de vof niet verplicht is, is het zinvol om afspraken over opzegging en de gevolgen daarvan vast te leggen in een overeenkomst.

Door:
Mr. Kim Ibes-Stax
Bol Juristen

U vindt de juridische modellenbank op RB-plaza. Bij korte vragen over het gebruik van of de behoefte aan uitleg over de juridische modellen kunt u gratis gebruikmaken van de Juridische Helpdesk van Bol Juristen. Zij zijn bereikbaar per e-mail via juristen@boljuristen.nl of telefonisch op 088-1211211.

1 Volgens vaste rechtspraak is de uitleg van wilsverklaringen voorbehouden aan de rechter die over de feiten oordeelt. Hanteert de rechter bij die uitleg de juiste maatstaf, dan kan daartegen in cassatie slechts met succes worden opgekomen als die uitleg onbegrijpelijk of onvoldoende gemotiveerd is.

2 Hoge Raad 16 februari 2018, Conclusie Advocaat-Generaal, ECLI:NL:PHR:2018:164.

Themacursus

Het RB organiseert vanaf nu regelmatig een Themacursus. Dat is meestal een tweedaagse cursus, bestaande uit 3 of 4 dagdelen. Tijdens deze cursus praten diverse docenten u vanuit verschillende invalshoeken bij over een bepaald thema. In korte tijd bent u dus weer volledig op de hoogte. Wel zo handig en efficiënt!

Thema Huwelijksvermogensrecht - juridisch en fiscaal

Freek Schols praat u bij over de juridische aspecten en Frits van der Kamp behandelt de fiscale aspecten van dit onderwerp. De vele fiscale gevolgen en risico's van trouwen, wijzigen van huwelijkse voorwaarden en scheiden worden besproken. U kunt na afloop de opgedane kennis direct in de praktijk toepassen. Aan bod komen de volgende aspecten van het huwelijksvermogensrecht:

Juridisch

- aansprakelijkheid, draagplicht en verhaalbaarheid voor schulden
- beschermende bepalingen (rechtshandelingen tussen echtgenoten, art. 1:88 BW, toestemming)
- bestuur
- gemeenschap (van goederen)
- soorten huwelijkse voorwaarden
- ongehuwd samenleven en geregistreerd partnerschap

Fiscaal

- gevolgen van het huwelijk anno 2017 en 2018: de verschillen!
- ondernemers in een huwelijk anno 2018: de bv en de eenmanszaak
- het huwelijk en de vof
- schenkingsaspecten: welke faciliteiten bestaan er? Welke mogelijkheden kunnen zonder risico worden geadviseerd?

Doelgroep

De Themacursus Huwelijksvermogensrecht – juridisch en fiscaal is bedoeld voor de beginnend en gevorderd belastingadviseur.

Overige themacursussen voorjaar 2018:

- Eigen woning – verdieping
- Inbreng onderneming in bv – een praktische aanpak

Meer informatie?

Heeft u vragen over deze of andere Themacursussen? Kijk op RB-plaza onder Opleiden/Permanente Educatie of neem contact op met de afdeling Permanente Educatie, telefoonnummer (0345) 54 70 30 of via e-mail: pe@rb.nl.

Adviesvaardigheden

De markt verandert in hoog tempo. Door verregaande automatisering verandert ook de manier van werken en de soort dienstverlening.

Degenen die in staat zijn om zichzelf te onderscheiden op persoonlijk vlak en zich nieuwe vaardigheden eigen maken, hebben de grootste kans om succesvol te zijn en te blijven.

Dit voorjaar staan er uiteraard weer diverse vaardigheden op het programma:

- adviesvaardigheden
- zakelijk netwerken
- schrijven voor het web
- snellezen
- social media: mogelijkheden, kansen en valkuilen
- schrijven van adviesteksten
- spreken voor een groep

Kijk regelmatig op RB-plaza voor het actuele aanbod.

Permanente Educatie: spoedreparatie fiscale eenheid

Op 22 februari 2018 heeft het Europese Hof van Justitie een belangrijke uitspraak gedaan over het Nederlandse fiscale-eenheidsregime. In reactie daarop heeft staatssecretaris Snel van Financiën een spoedreparatie van dat regime aangekondigd, met terugwerkende kracht tot 25 oktober 2017. De uitspraak en de spoedreparatie kunnen belangrijke gevolgen hebben voor uw klanten, onder meer met betrekking tot de aftrekbaarheid van rentebetalingen; zie daarvoor ook het artikel van Adjay Pahladsingh en Patrick van den Heuvel elders in dit nummer.

Gezien de korte termijnplanning, goed georganiseerd

Op 23 maart jl. organiseerde het RB de Flitscursus – Spoedreparatie fiscale eenheid. Docent dr. A.W. (Arthur) Hofman heeft de deelnemers bijgepraat over de gevolgen van het arrest en wat u kunt doen om de fiscale positie van uw klanten te optimaliseren. En deze cursus werd zeer positief ontvangen.

Heldere presentatie, accurate reactie op gestelde vragen en gemaakte opmerkingen

Na deze succesvolle bijeenkomst organiseren wij ook een verdiepingscursus over dit onderwerp: wat voor gevolgen zal de spoedreparatie hebben voor uw praktijk? Reserveer 1 of 29 juni alvast in uw agenda. Wij laten u nog weten wanneer u kunt inschrijven.

Boeken

Bestuurdersaansprakelijkheid

Auteur: J.H.P.M. Raaijmakers**Uitgever:** Wolters Kluwer**ISBN:** 9789013139556**Prijs:** € 75,50

Praktisch nut	7
Wetenschappelijk niveau	6
Actualiteit	6
Leesbaarheid	6
Presentatie	6
Prijs-kwaliteitverhouding	6
Bedoeld als:	handleiding voor bestuurders, adviseurs en accountants

In de serie FED fiscale brochures is een geheel herziene 5e druk verschenen van het onderwerp 'bestuurdersaansprakelijkheid'. De auteur gaat in op de bestuurdersaansprakelijkheid voor belastingsschulden. Andere vormen van bestuurdersaansprakelijkheid, bijvoorbeeld op basis van civiel recht, inleners- en ketenaansprakelijkheid en strafrechtelijke aansprakelijkheid, worden niet behandeld.

De crisisjaren liggen alweer enkele jaren achter ons, zodat dit onderwerp wat aan actualiteit heeft ingeboet. De auteur slaagt er wat ons betreft bovendien maar ten dele in de 'taai kost' overzichtelijk te presenteren – het boek laat zich wat warrig lezen.

Centraal staan de 'melding betalingsonmacht' en de definitie van 'kennelijk onbehoorlijk bestuur'. Ongeveer een derde van het boek bestaat uit informatieve samenvattingen van jurisprudentie over dit laatste onderwerp. Ook minder bekende onderwerpen komen aan bod, zoals in hoeverre 'oude' en 'nieuwe' bestuurders aansprakelijk kunnen worden gesteld, voor welke (onderdelen van) aanslagen een bestuurder aansprakelijk kan worden gesteld, op welke partij welke bewijslast rust en welke verweren er zoal kunnen worden gevoerd.

Al met al biedt het boek een praktische samenvatting van de belangrijkste aspecten van 'de inbreuk op de vermogensrechtelijke scheiding tussen natuurlijke personen en rechtspersonen' die bestuurdersaansprakelijkheid met zich meebrengt.

Eindoordeel: ■ ■

Door: *mr. Lucas Blom AA RB, mr. Sandra Sennema RB en mr. drs. Martin Klomp RB*

In de boekenrubriek geven ervaren vakmensen op persoonlijke titel hun mening over recent verschenen (fiscale) boeken:

- Twee beoordelaars recenseren een boek.
- Zij kennen cijfers toe voor bijvoorbeeld leesbaarheid, actualiteit en niveau.

De recensenten geven een eindoordeel:

Aanrader	■ ■ ■ ■ ■
Goed	■ ■ ■ ■
Redelijk	■ ■ ■
Matig	■ ■
Afrader	■

Internationaal belastingrecht

Auteurs: prof. mr. dr. A.C.G.A.C. de Graaf, prof. dr. P. Kavelaars,

prof. dr. A.J.A. Stevens

Uitgever: Wolters Kluwer**ISBN:** 97890 1314516 8**Prijs:** € 74,50

Praktisch nut	8
Wetenschappelijk niveau	8
Actualiteit	7
Leesbaarheid	7
Presentatie	8
Prijs-kwaliteitverhouding	8
Bedoeld voor:	generalist en specialist

In dit boek wordt aan de hand van de structuur van het OESO-modelverdrag de problematiek van de voorkoming van internationaal dubbele belasting besproken. In hoofdstuk 1 worden de algemene begrippen behandeld, zoals woon- en vestigingsplaats, emigratie en vaste inrichting. In de volgende hoofdstukken komen vervolgens winst, vermogensinkomsten en overige inkomsten (loon, pensioenen) aan de orde. Er zijn aparte hoofdstukken gewijd aan erf- en schenkbelasting en internationale premieheffing. Omdat internationaal belastingrecht nogal casuïstisch van aard is – denk aan de woonplaatsproblematiek – is het fijn dat er uitgebreid aandacht wordt besteed aan jurisprudentie. Sommige onderwerpen, bijvoorbeeld de internationale ontwikkelingen gericht tegen belastingdrukminimalisatie door multinationals, hadden wat ons betreft wel wat meer bladzijden mogen tellen.

Het is de 11^e druk; het boek wordt jaarlijks geactualiseerd. En dat is geen overbodige luxe. Zo vonden we niets terug over de internationale aspecten van afkoop van het pensioen in eigen beheer. Misschien heeft dat te maken met het feit dat in het voorwoord staat dat geen aandacht wordt besteed aan de fiscale stelsels van

andere landen? Desalniettemin is het verder een compleet en degelijk naslagwerk. Ons inziens geschikt voor de specialist, maar ook voor de generalist die wel eens te maken heeft – en welke adviseur heeft dat niet? – met grensoverschrijdende belastingproblematiek.

Eindoordeel: ■ ■ ■ ■

Door: *mr. Marco Dijkstra RB en mr. Marcel van Galen RB*

Sluit je nu aan bij **AOV Collectief voor belastingadviseurs!**

- ✓ Geld terug van je AOV als niemand ziek is
- ✓ Een lagere premie voor gelijke dekking
- ✓ Na 3 jaar kans op een lagere inleg
- ✓ Beroepsdekking
- ✓ Vanaf dag 1 professionele begeleiding van De Amersfoortse

Kijk op **aovcollectief.nl**

Meer informatie?

Remco Bouman
06-82049777
r.bouman@aovcollectief.nl

Of kom naar onze stand op de RB-dag op 8 juni a.s.

PE Middelgrote aanschaf
van de overname
Tijdschrift voor de
bedrijfsopvolging

www.pe-bedrijfsopvolging.nl

Bijblijven én voordelig uw PE-punten behalen!

Het *PE-Tijdschrift voor de bedrijfsopvolging* gaat in op de fiscale, juridische en financiële aspecten van de bedrijfsopvolging. Het gehele proces rond de overname wordt in zijn volledige, brede samenhang behandeld: vanaf de fiscaal-juridische en financiële voorbereiding tot aan de afwikkeling van de overname zelf.

Het gemak van het PE-Tijdschrift

- Zelf bepalen waar en wanneer u naschoolt
- 8 geaccrediteerde PE-punten per jaar
- Praktijkgericht
- Toegang tot volledige online bibliotheek

Gratis proefnummer?

Vraag een gratis proefnummer aan via klantenservice@pe-bedrijfsopvolging.nl
Of meld u direct aan op www.pe-bedrijfsopvolging.nl

Minder
letters

Meer
toekomst

RBC»RB

Word RB. Sneller en voordeliger. De wereld verandert en ons vak ook. Uw klanten zullen steeds vaker online tools gebruiken. Maar de behoefte aan advies zal blijven. Nu is hét moment om ons doorstroomprogramma voor (aspirant) RBC-leden te starten. Word RB en werk aan uw toekomst.

■ **Studietijd 3 jaar in plaats van 5 jaar** ■ **25% korting**

Volg een op maat gemaakt programma dat bestaat uit klassikaal onderwijs en e-learning onderdelen. Belangrijk: voor het verkorte programma is het nodig dat u als RBC-lid **voor 1 juli 2018** inschrijft. Kijk voor meer info op RB-plaza in het dossier RB-doorstroomprogramma of bel (0345) 547030.

De RB
Daar begint
elk fiscaal
antwoord
mee